

Lagrådsremiss

Transporter av frihetsberövade

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 19 oktober 2016

Morgan Johansson

Viveca Lång
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

För att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker transportverksamhet och i syfte att renodla Polismyndighetens verksamhet föreslår regeringen nya bestämmelser om Kriminalvårdens rätt att utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter.

Regeringen föreslår också att Polismyndigheten ska få överlämna en transport av en frihetsberövad person till Kriminalvården och att myndigheter som får begära hjälp vid transporter i vissa fall ska vända sig direkt till Kriminalvården med sin begäran. Regleringen innebär att Kriminalvården får ett utökat ansvar och kan utföra fler transporter åt Polismyndigheten och andra myndigheter.

Regeringen föreslår också att en begäran om handräckning med stöd av vissa lagar om tvångsvård och utlänningslagen ska få göras endast om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans eller Kriminalvårdens särskilda befogenhet att använda våld eller tvång behöver tillgripas eller det annars finns synnerliga skäl.

Regeringen föreslår även att Polismyndigheten ges ett övergripande ansvar för transporter som sker inom ramen för internationellt samarbete. Även dessa transporter ska få överlämnas av Polismyndigheten till Kriminalvården.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2017.

Innehållsförteckning

1	Beslut	6
2	Lagtext	7
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling	10
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.....	11
2.5	Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)	12
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall	13
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	15
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	17
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård	20
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt 21	
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård	23
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål	25
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen	26
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.....	28
2.15	Förslag till lag om ändring i utlämningslagen (2005:716)	29
2.16	Förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)	31
2.17	Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611).....	32
2.18	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.....	33

2.19	Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.....	34
3	Ärendet och dess beredning	35
4	Nuvarande ordning och behovet av en reform	35
4.1	Nuvarande ordning	35
4.2	Behovet av en reform	41
5	Kriminalvårdens ansvar för transporter av frihetsberövade	43
5.1	Kriminalvården bör fortsätta att transportera frihetsberövade	43
5.2	Answarets omfattning ska regleras i lag.....	44
6	Rättslig reglering.....	45
6.1	Transporter som överlämnas av polisen	45
6.2	Transporter för andra myndigheter.....	46
6.3	Förutsättningarna för handräckning bör förtydligas	47
6.4	Handräckningsmöjligheterna vid förflyttning av psykiskt sjuka utvidgas.....	49
6.5	Medverkan av personal från den myndighet som begär handräckning bör inte regleras.....	50
6.6	Kriminalvården bör inte kunna överlämna transportuppdrag till privata utförare.....	51
6.7	Transporter i samband med internationellt straffrättsligt samarbete	52
7	Kriminalvårdens möjligheter att använda våld och annat tvång vid transporter	55
7.1	Kriminalvårdens möjligheter att använda våld och annat tvång inom den egna verksamheten	55
7.2	Kriminalvårdens möjligheter att använda våld och annat tvång vid transporter åt andra myndigheter	56
7.3	Kriminalvården ges möjlighet att begära hjälp av Polismyndigheten	58
8	Vissa frågor om förvar	60
9	Förbättrat informationsutbyte.....	61
9.1	Sekretessbrytande bestämmelser införs i lagar om tvångsvård och i utlänningslagen	61
9.2	Registerlagstiftningen bör inte ändras	66
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	68
11	Ekonomiska konsekvenser	69
12	Författningskommentar.....	70
12.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott.....	70
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.	71

12.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island, eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling	73
12.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.....	74
12.5	Förslaget till ändring i polislagen (1984:387)	75
12.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall	77
12.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	79
12.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	82
12.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård	84
12.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt 84	
12.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård	85
12.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål	87
12.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen	87
12.14	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder	88
12.15	Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	89
12.16	Förslaget till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)	90
12.17	Förslaget till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)	91
12.18	Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder	91
12.19	Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.....	92
Bilaga 1	Utdrag ur sammanfattning av betänkandet Transporter av frihetsberövade (SOU 2011:7)	94
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	99
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (SOU 2011:7).....	132
Bilaga 4	Sammanfattning av Statskontorets rapport Transporter av frihetsberövade – en konsekvensanalys (2011:28)	133

Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna (Statskontoret, rapport 2011:28)	136
----------	--	-----

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
2. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
4. lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom,
5. lag om ändring i polislagen (1984:387),
6. lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
7. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
8. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
9. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
10. lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
11. lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,
12. lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,
13. lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
14. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,
15. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
16. lag om ändring i fängelselagen (2010:610),
17. lag om ändring i häkteslagen (2010:611),
18. lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder,
19. lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1957:668) om utlämning för brott

dels att 26 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 26 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 a §¹

Har utlämning till Sverige skett för *rättegång* här i landet, på villkor att den som utlämnas senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har utlämnats återförs.

Om den som ska återföras är på fri fot får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, *omhändertas och tas i förvar* av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Har utlämning till Sverige skett för *lagföring* här i landet, på villkor att den som utlämnats senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har utlämnats återförs.

Om den som ska återföras är på fri fot får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

26 c §

Vid en utlämning till Sverige ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

¹ Senaste lydelse 2014:635.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

dels att 8 och 32 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

En i Sverige meddelad dom, genom vilken någon dömts till fängelse, får verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömden när verkställighet ska äga rum är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han eller hon sig i någon av nämnda stater, får domen även verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna bedöms lämpligast.

Bifalls en framställning om verkställighet av domen i den andra staten, ska Kriminalvården vid behov ombesörja att den dömden överförs till den staten. *Kriminalvården får då begära hjälp av Polismyndigheten.*

Bifalls en framställning om verkställighet av domen i den andra staten, ska Kriminalvården vid behov ombesörja att den dömden överförs till den staten. *Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):*

- 4 kap. 4 § om kroppsvsitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

Påträffas den dömden i Sverige före frigivningen, får Polismyndigheten på begäran av en myndighet i den andra staten eller med anledning av en där utfärdad efterlysning ombesörja att han eller hon överförs till den staten för verkställighet av straffet.

Om det är nödvändigt för att en transport ska kunna genomföras, får den dömden tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Ska den dömden enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han eller hon för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, som strafftid.

¹ Senaste lydelse 2014:636.

8 a §

Om en frihetsberövande påföljd enligt 5 § ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården ansvara för transporten i Sverige. Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

32 §

Den som för verkställighet av frihetsstraff *överföres* från Danmark, Finland, Island eller Norge till annan av dessa stater *må* utan särskilt tillstånd föras genom Sverige.

Den som för verkställighet av frihetsstraff *överförs* från Danmark, Finland, Island eller Norge till *en* annan av dessa stater *får* utan särskilt tillstånd föras genom Sverige.

Om det är nödvändigt för att en transport ska kunna genomföras, får Polismyndigheten ta den som överförs i förvar, dock längst under 48 timmar.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling

dels att 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 a §

Beslut om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge verkställs av Polismyndigheten. Beslutet ska verkställas utan dröjsmål.

Om en utländsk myndighet har beslutat om utlämning till Sverige för vård och behandling, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

14 §

Den som utlämnas från stat som anges i 1 § till annan sådan stat får föras genom riket utan särskilt tillstånd.

Den som utlämnas från en stat som anges i 1 § till en annan sådan stat får föras genom Sverige utan särskilt tillstånd.

Om det är nödvändigt för att en transport ska kunna genomföras, får Polismyndigheten ta den som utlämnas i förvar, dock längst under 48 timmar.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom ska införas en ny paragraf, 40 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 a §

Om en frihetsberövande påföljd ska verkställas utomlands, ska Kriminalvården se till att den dömda förs till den stat där påföljden ska verkställas.

Om en frihetsberövande påföljd som har meddelats utomlands ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården ansvara för transporten av den dömda i Sverige.

Vid transporter enligt första och andra styckena tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

*– 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
– 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
– 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

Om det är nödvändigt för att en transport enligt första stycket ska kunna genomföras, får den dömda tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.5 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att det i polislagen (1984:387) ska införas en ny paragraf, 29 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 a §

Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen får överlämna till Kriminalvården att transportera någon som är berövad friheten. Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvsitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

Om det behövs för planeringen och genomförandet av transporten, ska Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, utan hinder av sekretess, lämna Kriminalvården de uppgifter som avses i 45 b § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, 43 b § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 47 b § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, 27 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, 20 b § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård eller 19 c § utlänningslagen (2005:716).

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

dels att 45 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 45 a–c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

45 §¹

Polismyndigheten *skall* lämna biträde för att

Polismyndigheten *eller, i fall som avses i 45 a §, Kriminalvården ska lämna hjälp* för att

1. på begäran av socialnämnden eller rätten föra en missbrukare till en beslutad läkarundersökning,

2. på begäran av socialnämnden föra den som *skall* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem eller sjukhus,

2. på begäran av socialnämnden föra den som *ska* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem eller sjukhus,

3. på begäran av verksamhetschefen i fall som avses i 24 § tredje stycket föra den som *skall* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem, samt

3. på begäran av verksamhetschefen i fall som avses i 24 § tredje stycket föra den som *ska* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem, samt

4. på begäran av Statens institutionsstyrelse efterforska, hämta eller förflytta någon som *skall* tas in i hemmet eller som vårdas där med stöd av denna lag.

4. på begäran av Statens institutionsstyrelse efterforska, hämta eller förflytta någon som *ska* tas in i hemmet eller som vårdas där med stöd av denna lag.

En begäran av någon annan än rätten enligt första stycket 1–3 eller av Statens institutionsstyrelse om hämtning eller förflyttning enligt första stycket 4 får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller, i förekommande fall, Kriminalvårdens särskilda

¹ Senaste lydelse 2005:467.

befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

45 a §

Avser en begäran om hjälp med förflyttning enligt 45 § någon som är berövad friheten, ska begäran ställas till Kriminalvården. Vid en sådan förflyttning tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

45 b §

Den som begär hjälp enligt 45 eller 45 a § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om missbrukaren som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

45 c §

Missbrukaren får tas i förvar, om det är nödvändigt för att en förflyttning enligt 45 eller 45 a § ska kunna genomföras.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

dels att 43 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 43 a–c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §¹

Polismyndigheten *skall* lämna *biträde* för att på begäran av

Polismyndigheten *eller, i fall som avses i 43 a §, Kriminalvården ska lämna hjälp* för att på begäran av

1. socialnämnden eller nämndens ordförande eller rätten bereda en läkare, som avses i 32 §, tillträde till den unges hem eller för att föra den unge till läkarundersökningen,

2. socialnämnden eller någon ledamot eller tjänsteman som nämnden har förordnat genomföra beslut om vård eller omhändertagande med stöd av denna lag, och

3. Statens institutionsstyrelse efterforska och *återhämta* den som vårdas vid ett hem för särskilt noggrann tillsyn på någon grund som anges i 3 §, om den unge har avvikit från hemmet, eller *för att* ombesörja någon annan förflyttning av honom eller henne.

3. Statens institutionsstyrelse efterforska och *hämta* den som vårdas vid ett hem för särskilt noggrann tillsyn på någon grund som anges i 3 §, om den unge har avvikit från hemmet, eller ombesörja någon annan förflyttning av honom eller henne.

En begäran av någon annan än rätten enligt första stycket 1 eller 2 eller av Statens institutionsstyrelse om hämtning eller förflyttning enligt första stycket 3 får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller, i förekommande fall, Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas,

¹ Senaste lydelse 2005:468.

eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

43 a §

Avser en begäran om hjälp med förflyttning enligt 43 § någon som vårdas vid ett hem för särskilt noggrann tillsyn på någon grund som anges i 3 §, ska begäran ställas till Kriminalvården. Vid en sådan förflyttning tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

43 b §

Den som begär hjälp enligt 43 eller 43 a § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om den unge eller närstående till denne som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

43 c §

Den unge får tas i förvar, om det är nödvändigt för att en förflyttning enligt 43 eller 43 a § ska kunna genomföras. Den som är under femton år får dock inte tas i förvar.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård¹

dels att 47 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 47 a och b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §²

Om det finns skäligen anledning att anta att någon lider av en allvarlig psykisk störning och är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp, får Polismyndigheten tillfälligt omhändertaga honom eller henne i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge honom eller henne sådan hjälp. Den omhändertagne får föras till en sjukvårdsenhet som kan ge stöd och behandling.

Polismyndigheten ska lämna *Polismyndigheten eller, i fall biträde* på begäran av *som avses i 47 a §, Kriminalvården* ska lämna *hjälp* på begäran av

1. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen för att han eller hon ska kunna genomföra en undersökning för vårdintyg,

2. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen eller av chefsöverläkaren för att föra patienten till en sjukvårdsinrättning sedan vårdintyg har utfärdats,

3. chefsöverläkaren för att återföra en patient som har lämnat vårdinrättningen utan tillstånd,

4. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats, *eller*

4. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats,

5. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan beslut om slutna psykiatrisk tvångsvård har fattats.

5. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan beslut om slutna psykiatrisk tvångsvård har fattats,

¹ Lagen omtryckt 2008:415.

² Senaste lydelse 2014:754.

6. chefsöverläkaren för att i annat fall förflytta en patient som vårdas på vårdinrättningen med stöd av denna lag, eller

7. Socialstyrelsen för att sända hem en patient som är utländsk medborgare och som vårdas enligt denna lag.

En begäran enligt andra stycket får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller, i förekommande fall, Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

47 a §

Avser en begäran om hjälp med förflyttning enligt 47 § andra stycket 6 någon som är berövad friheten, ska begäran ställas till Kriminalvården. Vid en sådan förflyttning tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

47 b §

Den som begär hjälp enligt 47 eller 47 a § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om patienten som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Härigenom föreskrivs att 27 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I fråga om Polismyndighetens skyldighet att lämna biträde gäller i tillämpliga delar 47 § andra stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Sådant biträde ska lämnas även när en patient i fall som avses i 7 § första stycket inte inställer sig när vården ska påbörjas.

Föreslagen lydelse

27 §²

I fråga om Polismyndighetens och Kriminalvårdens skyldighet att lämna *hjälp* gäller i tillämpliga delar 47 § andra och *tredje styckena samt 47 a och b §§* lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. *Sådan hjälp* ska lämnas även när en patient i fall som avses i 7 § första stycket inte inställer sig när vården ska påbörjas.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

¹ Lagen omtryckt 2008:415.

² Senaste lydelse 2014:755.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

Regeringen kan på tribunalens begäran besluta att en av tribunalen meddelad fängelsedom får verkställas i Sverige. Regeringen får meddela de anvisningar som i det enskilda fallet behövs för verkställigheten av straffet här.

Om en av tribunalen meddelad fängelsedom ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården ansvara för transporten av den dömda i Sverige. Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

*– 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
– 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
– 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

Vid verkställigheten tillämpas 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Verkställigheten *skall* upphöra, om tribunalen upplyser att den har beviljat den dömda nåd eller meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan tribunalen beretts tillfälle att yttra sig. Regeringen får i dessa fall

Vid verkställigheten tillämpas 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Verkställigheten *ska* upphöra, om tribunalen upplyser att den har beviljat den dömda nåd eller meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan tribunalen beretts tillfälle att yttra sig. Regeringen får i dessa fall

¹ Senaste lydelse 2002:330.

besluta att villkorlig frigivning
skall ske vid en senare tidpunkt än
som följer av brottsbalken.

besluta att villkorlig frigivning *ska*
ske vid en senare tidpunkt än som
följer av brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård

dels att 20 § och rubriken närmast före 20 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas tre nya paragrafer, 20 a–c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Handräckning av Polismyndigheten

Handräckning av Polismyndigheten och Kriminalvården

20 §

Polismyndigheten *skall* på begäran av den som förestår vården vid ett särskilt ungdomshem lämna biträde för att söka efter och hämta tillbaka den som dömts till slutna ungdomsvård om den dömd avvikit eller för att ombesörja förflyttning av honom.

Polismyndigheten *eller, i fall som avses i 20 a §, Kriminalvården ska* på begäran av den som förestår vården vid ett särskilt ungdomshem lämna *hjälp* för att söka efter och hämta tillbaka den som dömts till slutna ungdomsvård om den dömd avvikit eller för att ombesörja förflyttning av honom *eller henne*.

En sådan begäran får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller, i förekommande fall, Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

20 a §

Avser en begäran om hjälp med förflyttning enligt 20 § någon som vårdas vid ett särskilt ungdomshem, ska begäran ställas till Kriminalvården. Vid en sådan förflyttning tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen

(2010:611):

– 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
– 4 kap. 10 § första stycket om
användning av fängsel, och
– 8 kap. 2 a § om möjligheten att
i vissa fall begära hjälp av
Polismyndigheten.

20 b §

*Den som begär hjälp enligt 20
eller 20 a § ska utan hinder av
sekretess lämna den verkställande
myndigheten de uppgifter om den
dömde som behövs för planeringen
och genomförandet av åtgärden.*

20 c §

*Den dömda får tas i förvar, om
det är nödvändigt för att en
förflyttning enligt 20 eller 20 a §
ska kunna genomföras.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska införas en ny paragraf, 4 kap. 32 a §, och närmast före 4 kap. 32 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Transport i Sverige

32 a §

Vid tillämpning av 29, 29 a, 31 och 31 a §§ ska Polismyndigheten se till att personen förs till den andra staten eller ansvara för transporten i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen

Härigenom föreskrivs att 25 § lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Om en av domstolen meddelad fängelsedom ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården ansvara för transporten av den dömda i Sverige. Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

Vid verkställighet enligt 23 och 24 §§ tillämpas 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom om inte annat framgår av denna lag.

Verkställighet får inte längre ske om Internationella brottmålsdomstolen har beviljat den dömda nåd eller strafflindring och det nedsatta straffet har fullt ut verkställts eller domstolen har meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas. Uppkommer, sedan en ansökan enligt 23 eller 24 § har bifallits, en fråga om hinder mot verkställighet på grund av preskription, *skall* denna fråga prövas enligt de regler som gäller för Internationella brottmålsdomstolen.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan Internationella brottmålsdomstolen fått tillfälle att yttra sig.

Verkställighet får inte längre ske om Internationella brottmålsdomstolen har beviljat den dömda nåd eller strafflindring och det nedsatta straffet har fullt ut verkställts eller domstolen har meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas. Uppkommer, sedan en ansökan enligt 23 eller 24 § har bifallits, en fråga om hinder mot verkställighet på grund av preskription, *ska* denna fråga prövas enligt de regler som gäller för Internationella brottmålsdomstolen.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan Internationella brottmålsdomstolen fått tillfälle att yttra sig.

Regeringen får i dessa fall besluta att villkorlig frigivning *skall* ske vid en senare tidpunkt än som följer av brottsbalken.

Regeringen får i dessa fall besluta att villkorlig frigivning *ska* ske vid en senare tidpunkt än som följer av brottsbalken.

Beslut om förvandling av böter får inte meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska införas en ny paragraf, 8 kap. 3 §, och närmast före 8 kap. 3 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Transport i Sverige

3 §

Om en svensk myndighet har utfärdat en europeisk arresteringsorder och den andra medlemsstaten har beslutat om överlämnande till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.15 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningslagen (2005:716)

dels att 10 kap. 19 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 10 kap. 19 a–c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

19 §¹

På begäran av den myndighet eller den domstol som har fattat ett beslut om förvar ska Polismyndigheten lämna den hjälp som behövs för att verkställa beslutet.

Om Migrationsverket begär det, ska Polismyndigheten även lämna den hjälp som behövs för att förflytta en utlänning som hålls i förvar.

19 a §

Om Migrationsverket begär det, ska Kriminalvården lämna den hjälp som behövs för att förflytta en utlänning som hålls i förvar.

En sådan begäran får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

19 b §

Vid en förflyttning enligt 19 a § tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*

¹ Senaste lydelse 2014:655.

– 8 kap. 2 a § om möjligheten att
i vissa fall begära hjälp av
Polismyndigheten.

19 c §

*Den som begär hjälp enligt 19
eller 19 a § ska utan hinder av
sekretess lämna den verkställande
myndigheten de uppgifter om
utlänningen som behövs för
planeringen och genomförandet av
åtgärden.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.16 Förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)

Härigenom föreskrivs att det i fängelselagen (2010:610) ska införas en ny paragraf, 15 kap. 4 a §, och närmast före 15 kap. 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

Hjälp vid transport

4 a §

*Om det på grund av risk för
fritagning eller av någon annan
särskild anledning behövs för att
en transport ska kunna
genomföras på ett betryggande
sätt, får Kriminalvården begära
hjälp av Polismyndigheten.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.17 Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

Härigenom föreskrivs att det i häkteslagen (2010:611) ska införas en ny paragraf, 8 kap. 2 a §, och närmast före 8 kap. 2 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

Hjälp vid transport

2 a §

Om det på grund av risk för fritagning eller av någon annan särskild anledning behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt, får Kriminalvården begära hjälp av Polismyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.18 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder ska införas en ny paragraf, 7 kap. 3 §, och närmast före 7 kap. 3 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

Transport i Sverige

3 §

Om en svensk myndighet har utfärdat en nordisk arresteringsorder och den andra staten har beslutat om överlämnande till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

2.19 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 12 § och 3 kap. 20 § lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

12 §

Kriminalvården ska se till att den dömda transporteras till den medlemsstat där påföljden ska verkställas. *Kriminalvården får begära hjälp av Polismyndigheten.*

Kriminalvården ska se till att den dömda transporteras till den medlemsstat där påföljden ska verkställas. *Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):*

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Om det är nödvändigt för att transporten ska kunna genomföras, får Polismyndigheten ta den dömda i förvar, dock längst under *fyrtyoåtta* timmar.

Om det är nödvändigt för att transporten ska kunna genomföras, får Polismyndigheten ta den dömda i förvar, dock längst under 48 timmar.

3 kap.

20 §

Kriminalvården ska ansvara för transporten av den dömda i Sverige. *Kriminalvården får begära hjälp av Polismyndigheten.*

Kriminalvården ska ansvara för transporten av den dömda i Sverige. *Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):*

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2017.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 12 mars 2009 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av verksamheten med transporter av frihetsberövade personer (dir. 2009:14). Genom tilläggsdirektiv den 12 november 2009 fick utredningen även i uppdrag att lämna förslag till hur informationsutbytet mellan myndigheterna kunde förbättras i samband med handräckning (dir. 2009:105).

Utredningen, som tog namnet Utredningen om transporter av frihetsberövade personer, lämnade den 9 februari 2011 betänkandet *Transporter av frihetsberövade* (SOU 2011:7).

En sammanfattning av betänkandet och lagförslagen i relevanta delar finns i *bilaga 1* respektive *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2011/01164/L5).

Regeringen beslutade den 28 april 2011 att ge Statskontoret i uppdrag att genomföra en konsekvensanalys av de förslag som lämnats av utredningen (dnr Ju2011/03289/KRIM). Statskontoret lämnade den 27 oktober 2011 rapporten *Transporter av frihetsberövade – En konsekvensanalys*. En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 4*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2011/07648/L5).

4 Nuvarande ordning och behovet av en reform

4.1 Nuvarande ordning

Allmänt om transporter av frihetsberövade

Det finns ingen lag som generellt pekar ut vilken myndighet som i varje fall ska svara för transporten av en frihetsberövad person. Den ordning som har vuxit fram är i stället resultatet av myndighetsstrukturen i kombination med bl.a. geografiska aspekter. Ett stort antal myndigheter utför i dag transporter av frihetsberövade personer. Vilken myndighet som i praktiken transporterar en frihetsberövad person avgörs av en rad praktiska omständigheter, t.ex. vilken myndighet som har verkställt frihetsberövandet, i vilken lokal den frihetsberövade vistas, särskilda behov hos personen som ska transporteras och behov av polisiär kompetens, dvs. befogenhet och förmåga att använda våld eller annat tvång. De myndigheter som verkställer frihetsberövanden, förfogar över lokaler och kan tillgodose behov av polisiär kompetens genomför flertalet transporter av frihetsberövade personer. Polismyndigheten och Kriminalvården står därför för flertalet sådana transporter.

Behov av att transportera den som är frihetsberövad kan uppkomma i många situationer. Det kan handla om förflyttningar från häkten till domstolsförhandlingar eller mellan anstalter och sjukvårdsinrättningar. Vid kortvariga frihetsberövanden, t.ex. gripande eller omhändertagande, är den inledande transporten i samband med att frihetsberövandet verkställs ofta den enda transport som sker. Vid långvariga frihetsberövanden uppkommer även behov av efterföljande transporter. I begreppet transport innefattas förutom själva färden även förflyttningen till och från fordonet. Andra än helt kortvariga pauser i samband med en transport, exempelvis lunchpauser och övernattnings, ses emellertid just som uppehåll i transporten och inte som en del i denna.

Som huvudregel gäller att den myndighet som ansvarar för den lokal där den frihetsberövade befinner sig också ansvarar för behandlingen av denne, se bl.a. 7 kap. 1 § häkteslagen (2010:611). Denna s.k. lokalprincip anses innebära att den myndigheten också ansvarar för efterföljande transporter av den frihetsberövade. Denna huvudregel gäller inte i de fall en transport kräver polisär kompetens och personen befinner sig i lokaler som en myndighet som saknar sådan kompetens ansvarar för. Vid sådana transporter är det vanligt att Polismyndigheten efter en begäran om handräckning helt ombesörjer transporten. I stället för att själv ombesörja transporten kan Polismyndigheten ge Kriminalvården i uppgift att genomföra den. Med hänsyn till att Polismyndigheten, till skillnad från Kriminalvården, har ett direkt verksamhetsansvar för bl.a. handräckningsuppdrag, innebär det i praktiken att ansvaret för att transporterna genomförs ytterst ligger hos Polismyndigheten. Även i de fall Polismyndigheten eller Kriminalvården sköter transporten efter en handräckningsbegäran behåller normalt den beställande myndigheten dock ansvaret för vården av den person som berörs av transporten.

Polismyndighetens transporter av frihetsberövade

Polismyndigheten utför en stor mängd transporter av personer som är frihetsberövade. Det handlar dels om personer som tagits om hand inom ramen för den brottsbekämpande verksamheten och som ska föras exempelvis till en polisstation för förhör, dels om handräckningstranporter som utförs för andra myndigheters räkning.

Med handräckning avses hjälp eller biträde som en myndighet lämnar en annan myndighet. Myndigheter har en allmän skyldighet att lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten (6 § förvaltningslagen [1986:223]). När det gäller polisen anses att det krävs särskilt lagstöd för att polisen ska ha en skyldighet eller en rätt att vid sidan av sina huvuduppgifter lämna andra myndigheter hjälp som förutsätter att polisens särskilda befogenheter tas i anspråk (8 § polislagen [1984:387] samt Berggren m.fl., Polislagen. En kommentar s. 40).

Till Polismyndighetens uppgifter hör att fullgöra den verksamhet som myndigheten ansvarar för enligt särskilda bestämmelser (2 § 5 polislagen). Denna del av verksamheten syftar bl.a. till att lämna myndigheter och allmänhet särskild service. En viktig del i denna serviceverksamhet är myndighetens skyldighet enligt olika författningar att bistå andra myndigheter med handräckning.

Det finns ett stort antal författningar med bestämmelser om handräckning. Det kan handla om att hämta personer som inte självmant inställer sig till ett sammanträde inför rätten (9 kap. 10 § rättegångsbalken). Polismyndigheten har också till uppgift att förpassa den som ska föras till anstalt för att avtjäna straff eller till ett särskilt ungdomshem för att verkställa slutna ungdomsvård (10 § andra stycket lagen [1974:202] om beräkning av strafftid m.m. respektive 9 § andra stycket lagen [1998:603] om verkställighet av slutna ungdomsvård). Dessutom ska Polismyndigheten verkställa beslut om omhändertagande för vård och i övrigt hjälpa till då någon ska föras till vårdinrättning eller annan myndighet för undersökning (se t.ex. 45 § lagen [1988:870] om vård av missbrukare i vissa fall). Polismyndigheten ska även lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut om att en utlännings ska tas i förvar eller för att förflytta en utlännings som hålls i förvar (10 kap. 19 § utlänningslagen [2005:716]). Till begreppet handräckning hör även myndighetens hjälp vid verkställande av utlännings-, överlämnande- och överförandebeslut enligt vissa författningar rörande internationellt straffrättsligt samarbete m.m. (se t.ex. 6 kap. 5 § lagen [2003:1156] om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder).

Även Säkerhetspolisen har handräckningsuppgifter. Enligt utlänningslagen ska Säkerhetspolisen verkställa beslut om avvisning och utvisning i säkerhetsärenden (12 kap. 14 § andra stycket).

Utän för handräckningsinstitutet faller sådana uppgifter där ansvaret för Polismyndigheten följer direkt av lag, även om åtgärden sker för att verkställa en annan myndighets beslut. Exempel på sådana åtgärder är verkställighet av beslut om utvisning och avvisning av utlännings (se 12 kap. 14 § tredje och fjärde styckena utlänningslagen och 13 § första stycket lagen [1991:572] om särskild utlänningskontroll).

Frånsett de fall då den person som ska frihetsberövas redan befinner sig i den lokal där han eller hon ska vara frihetsberövad, t.ex. vid frivillig inställelse för att avtjäna fängelsestraff, inleds ett frihetsberövande med en transport till denna lokal. Som en följd av att det är Polismyndigheten som verkställer det stora flertalet frihetsberövanden är det också Polismyndigheten som står för de flesta inledande transporter. När det gäller efterföljande transporter innebär den tidigare nämnda lokalprincipen att den myndighet som ansvarar för den lokal där den frihetsberövade befinner sig också svarar för efterföljande transporter av denne. Polismyndigheten sköter dock efterföljande transporter i de fall den myndighet som ansvarar för lokalen ansöker om handräckning.

Av uppgifter från Polismyndigheten framgår att antalet handräckningar ökar kontinuerligt och under år 2015 uppgick till närmare 30 000. De flesta av dessa handräckningar avser frihetsberövanden eller andra inskränkningar i rörelsefriheten.

Kriminalvårdens transporter av frihetsberövade

I likhet med Polismyndigheten har Kriminalvården en nyckelroll inom transportverksamheten, eftersom den inte bara transporterar personer som är placerade hos den egna myndigheten, utan även utför transporter av personer åt andra myndigheter. Det kan exempelvis gälla personer som är placerade på olika vårdinrättningar eller personer som ska

transporteras till eller från Sverige. En transport som Kriminalvården utför för en annan myndighets räkning föregås ofta av att den myndighet som har ansvaret för personen ansöker om handräckning hos Polismyndigheten som därefter överlämnar transporten till Kriminalvården.

Som tidigare nämnts finns det inte någon särskild lag eller förordning om transporter av frihetsberövade personer. Eftersom Kriminalvårdens transportverksamhet är en del av Kriminalvården gäller emellertid de generella reglerna om behandling av intagna och häktade enligt fängelselagen (2010:610) och häkteslagen även för personer under transporter som myndigheten utför inom ramen för den egna verksamheten. Exempelvis finns en bestämmelse om användning av fängsel i samband med transport av intagna (8 kap. 10 § fängelselagen). En motsvarande bestämmelse finns i häkteslagen (4 kap. 10 §).

Den transportverksamhet av frihetsberövade personer som Kriminalvården utför åt andra myndigheter är inte lagreglerad. En praxis har utvecklats där Kriminalvården utför transporter i Polismyndighetens ställe. Det är framför allt tre kategorier av transporter som Kriminalvården utför i stället för Polismyndigheten. Till den första kategorin hör transporter av personer som står under tvångsvård. Kriminalvården utför även transporter med stöd av utlänningslagen. Det handlar t.ex. om transporter till förvar och inrikes- och utrikestransporter i samband med avvisningar. En tredje kategori avser transporter som sker inom ramen för internationellt samarbete.

Verksamheten att utföra transporter för Polismyndighetens räkning finns reglerad i förordningen (2007:1172) med instruktion för Kriminalvården. Enligt förordningen får Kriminalvården bistå andra myndigheter med inrikes- och utrikestransporter av personer som är berövade friheten (6 §). Att Kriminalvården förväntas utföra transporter åt andra myndigheter framgår av Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om transportverksamheten (KVFS 2012:6), liksom av Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om verkställighet av beslut om avvisning och utvisning (RPSFS 2014:8, FAP 638-1). Även av uttalanden i flera förarbeten framgår att Kriminalvården förutsätts utföra transporter åt andra myndigheter (se t.ex. prop. 1996/97:147 s. 32 f. och 1997/98:173 s. 30).

Årligen överlämnas uppskattningsvis 5 000 transporter av personer som omfattas av de olika lagarna om tvångsvård till Kriminalvården. Härtill kommer omkring 10 000 transporter årligen med stöd av utlänningslagstiftningen, innefattande både utrikes- och inrikestransporter.

Kriminalvårdens möjlighet att använda våld och tvång

Det finns inte några bestämmelser som specifikt behandlar kriminalvårdspersonalens rätt att använda våld. Däremot omfattar bestämmelserna i brottsbalken om laga befogenhet Kriminalvårdens personal (24 kap. 2 § brottsbalken). Enligt de bestämmelserna får våld, under vissa förutsättningar, brukas mot den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten. Våldet får brukas om personen rymmer eller sätter sig till

motvärn med våld eller hot om våld eller på något annat sätt gör motstånd mot någon under vars uppsikt personen står. Tillämpningsområdet för 24 kap. 2 § brottsbalken utvidgas genom bestämmelsen i 24 kap. 5 § brottsbalken. Av denna paragraf följer att var och en som hjälper någon som enligt bl.a. bestämmelsen om laga befogenhet har rätt att bruka våld har samma rätt.

De transporter som Kriminalvården utför inom den egna verksamheten omfattas dessutom av de författningar som reglerar Kriminalvårdens verksamhet i stort. I dessa finns stöd för viss särskild tvångsanvändning som faller utanför den allmänna bestämmelsen om laga befogenhet, såsom användning av fängsel och kroppsvisitation.

Med kroppsvisitation avses en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig samt väskor, paket och andra föremål som någon har med sig. En intagen får kroppsvisiteras om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, t.ex. inför en transport (8 kap. 3–5 och 7 §§ fängselslagen och 4 kap. 2–4 och 7 §§ häkteslagen, prop. 2009/10:135 s. 152).

Med fängsel avses ett tekniskt hjälpmedel som binder samman händer eller fötter. En person får beläggas med fängsel under transport om det är nödvändigt av säkerhetsskäl (8 kap. 10 § fängselslagen och 4 kap. 10 § häkteslagen).

Det saknas direkt stöd i lag för kroppsvisitation och fängselanvändning för de transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter. Transportledaren får besluta att använda fängsel enligt Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om transportverksamheten, som är tillämpliga såväl vid Kriminalvårdens egna transporter som vid transporter som utförs åt andra myndigheter. Åtgärden får inte bestå längre än vad som bedöms nödvändigt i varje enskilt fall (16 §). Av nämnda föreskrifter framgår vidare att den myndighet som svarar för den lokal där en frihetsberövad person är placerad också svarar för eventuell kroppsvisitation av denna (14 §). Denna ordning överensstämmer med lokalprincipen.

I några fall begränsas kriminalvårdspersonalens möjligheter att använda våld och annat tvång i samband med transport av andra befattningshavares yrkesutövning. Så är fallet under flygtransport och vid domstolsförhandling (se bestämmelser i luftfartslagen [2010:500] samt 5 kap. 9 § rättegångsbalken respektive 16 § förvaltningsprocesslagen [1971:291]).

Informationsutbyte och sekretessfrågor

Flertalet handräckningar sker med stöd av de olika lagarna om tvångsvård respektive utlänningslagen. Inom såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten skyddas uppgifter rörande den enskildes hälsotillstånd och andra personliga förhållanden i huvudregel genom ett s.k. omvänt skaderekvisit. Detsamma gäller i verksamhet för kontroll över utläningar. Ett omvänt skaderekvisit innebär att sekretess gäller för sådana uppgifter om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (25 kap. 1 §, 26 kap. 1 § och 37 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], förkortad OSL).

Utgångspunkten är att en uppgift som är sekretessbelagd enligt OSL varken får röjas för enskilda eller andra myndigheter. Undantag får dock göras i lag eller förordning som OSL hänvisar till (8 kap. 1 §). Ett exempel är bestämmelsen om s.k. nödvändigt utlämnande (10 kap. 2 § OSL). Bestämmelsen innebär att en myndighet får lämna ut en sekretessbelagd uppgift om det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Bestämmelsen ska tillämpas restriktivt och uppgifter som gäller planeringen av en transport kan inte lämnas ut med stöd av bestämmelsen.

Myndigheter kan i vissa fall lämna ut sekretessbelagda uppgifter till de verkställande myndigheterna i samband med handräckning med stöd av den s.k. generalklausulen (10 kap. 27 § OSL). Uppgifter som rör enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden och som är föremål för sekretess inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten kan emellertid aldrig lämnas ut med stöd av denna bestämmelse.

Sekretess hindrar inte heller att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning (10 kap. 28 § OSL). Någon sådan uppgiftsskyldighet finns inte för handräckningssituationer.

Frihetsberövande

Med frihetsberövande avses att någon är berövad sin rörelsefrihet. Varje medborgare är gentemot det allmänna skyddad mot frihetsberövande och även i övrigt tillförsäkrad frihet att förflytta sig inom riket och lämna detta (2 kap. 8 § regeringsformen). Skyddet mot frihetsberövande får begränsas i lag. En sådan begränsning får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte heller göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen).

Lag eller annan författning får enligt 2 kap. 19 § regeringsformen inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). I konventionen föreskrivs att var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet och att ingen får berövas friheten utom i de i artikeln uppräknade fallen (artikel 5.1 a–f) och i den ordning som lagen förskriver. Den nationella lagen ska överensstämma med konventionens principer. Vidare ska all lagstiftning som rör barn utformas i överensstämmelse med barnkonventionen. I konventionen föreskrivs bl.a. att inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Gripande, anhållande, häktning, fängslande eller andra former av frihetsberövande av ett barn ska ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast möjliga tid (artikel 37).

4.2 Behovet av en reform

Kriminalvårdens transportverksamhet behöver regleras

En väl fungerande transportverksamhet av frihetsberövade är en viktig samhällsfunktion. Transporter av frihetsberövade personer är i många fall föranledda av domstolsförhandlingar, sjukvårdsbesök, avvisningar, utvisningar eller andra situationer som kan vara av särskild betydelse för den enskilde. I många fall är transportererna en länk mellan olika verksamheter som var för sig styrs av skilda förutsättningar och prioriteringar. Uteblivna eller försenade transporter kan få stora ekonomiska konsekvenser genom att domstolsförhandlingar eller läkarbesök måste ställas in och för den enskilde som berörs kan det innebära stor oro.

En praxis har utvecklats där Kriminalvården utför transporter för Polismyndighetens och andra myndigheters räkning. Samtidigt som Polismyndigheten i större utsträckning kan ägna sig åt sin kärnverksamhet sköts transportererna av en myndighet med kompetens och vana att hantera frihetsberövade personer och med en väl fungerande struktur för transporter. Från ett renodlingsperspektiv har denna ordning uppenbara fördelar. Att förfarandet saknar uttryckligt stöd i lag väcker dock en rad frågor av principiell och praktisk natur. Som utredningen pekar på kan ett i princip formlöst förfarande riskera att leda till en otydlig ansvarsfördelning mellan de myndigheter som utför transporter och till oklarheter om vilka rättsliga befogenheter respektive myndighet har. Riksdagens ombudsmän (JO) har också i ett beslut ifrågasatt rätten för Polismyndigheten att utan lagstöd överlämna verkställigheten av ett handräckningsbeslut till Kriminalvården och därmed också rätten för kriminalvårdspersonal att utöva våld och tvång efter ett sådant överlämnande (JO 2000/01 s. 95). JO framhåller att den ordning som råder riskerar att stå i konflikt med regeringsformens och Europakonventionens krav på lagstöd för frihetsberövanden och vidmakthållande av frihetsberövanden. I ett antal beslut har JO även pekat på att den oklara ansvarsfördelningen för transporten av frihetsberövade personer har resulterat i att personer blivit sittande i polisarrester under alltför lång tid (se t.ex. JO dnr 6293-2014, 3315-2014, 5182-2013). Med rådande reglering är det Polismyndigheten som har det yttersta ansvaret för transporten, t.ex. att transporten genomförs i enlighet med de bestämmelser om tidsfrister som gäller för den aktuella transporten. Den oklara ansvarsfördelningen innebär dock svårigheter för berörd personal att överblicka vad som gäller. Det kan leda till att enskilda transportuppdrag – som i de refererade JO-besluten – ”faller mellan stolarna”. Detta är särskilt problematiskt av rättssäkerhetsskäl, eftersom det handlar om frihetsberövade personer. JO har även ifrågasatt om transporter av sjuka människor överhuvudtaget hör hemma inom den nuvarande ordningen med transporter genom Kriminalvårdens transportorganisation (JO 1988/89 s. 194).

Att verksamhetsansvaret i praktiken är oklart leder även till betydande effektivitetsförluster, särskilt då flera myndigheter kan komma i fråga för att utföra transporter. Oklarheterna innebär svårigheter för myndigheterna att planera och dimensionera beredskap för

transportverksamhet. Därtill kommer den administration och tidsutdräkt som blir följderna när Kriminalvården tillfrågas om den har möjlighet att utföra en transport men inte har det eller när transporten, sedan uppdraget accepterats, måste ställas in.

Av utredningens kartläggning av handräckningsregleringen på tvångsvårdsområdet och inom det internationella rättsliga samarbetet framgår att det förekommer olikheter och oklarheter i de olika regelverken. Det förekommer att det inte framgår vem som ska ha ansvaret för att genomföra en åtgärd.

Utredningen framhåller även att möjligheten att utbyta information mellan de myndigheter som begär handräckning och Polismyndigheten och Kriminalvården behöver förbättras och att det finns ett behov av att förtydliga under vilka förutsättningar handräckning ska få begäras.

Mot angiven bakgrund anser regeringen att det finns behov av att överväga en reglering av Kriminalvårdens transportverksamhet och vissa förändringar i regelverket rörande handräckning på bl.a. tvångsvårdsområdet.

Utgångspunkter för övervägandena

Utredningen redovisar, i enlighet med sina direktiv, utöver konkreta författningsförslag ett stort antal överväganden och förslag som berör strukturen av Kriminalvårdens transportverksamhet (dåvarande transporttjänsten) och det samarbete mellan myndigheterna som är nödvändigt för en effektiv transportorganisation. Kriminalvården har från den 12 januari 2015 en ny organisation avseende myndighetens transportverksamhet. Den nya transportorganisationen är resultatet av ett omfattande och övergripande moderniseringsarbete som delvis omfattat sådana frågor som utredningen enligt sina direktiv haft att ta ställning till. Utredningens förslag till organisations- och samarbetsförändringar har sin utgångspunkt i hur den dåvarande transporttjänsten var organiserad. Förslagen är i många delar således inte längre aktuella. Mot denna bakgrund finns det inte i dag skäl att ta upp de överväganden utredningen gör i fråga om Kriminalvårdens organisation till bedömning. Det finns inte heller förutsättningar att ge mer konkreta anvisningar för hur samarbetet mellan myndigheterna som beställer och utför transporter ska skötas.

Det är i dag vanligt att Kriminalvården transporterar personer som inte är frihetsberövade men som ska avvisas eller utvisas från landet. I rättsligt hänseende finns det inget som hindrar att en myndighet utför transporter av icke-frihetsberövade personer åt andra myndigheter. Utredningens förslag omfattar inte dessa situationer. De bedömningar och förslag som regeringen lämnar omfattar därför inte heller de fallen.

Regeringens förslag utgår från den nya polisorganisation som infördes den 1 januari 2015.

5 Kriminalvårdens ansvar för transporter av frihetsberövade

5.1 Kriminalvården bör fortsätta att transportera frihetsberövade

Regeringens bedömning: Kriminalvården bör även fortsättningsvis transportera frihetsberövade personer åt andra myndigheter.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna delar eller har inga invändningar mot bedömningen. *Riksförbundet för Social och Mental hälsa* motsätter sig att en ostraffad person ska kunna transporteras av Kriminalvården och anför att transporter av psykiskt sjuka personer bör utföras med ambulans. Förbundet är också emot samtransporter av grovt kriminella personer och ostraffade psykiskt sjuka personer. Även *JO* och *Justitiekanslern* betonar vikten av att samtransporter av Kriminalvårdens egna klienter och personer som transporteras enligt de olika lagarna om tvångsvård undviks.

Skälen för regeringens bedömning: Kriminalvården utför i dag transporter åt andra myndigheter i betydande omfattning. Kriminalvårdens transportverksamhet har i praktiken blivit en förutsättning för att andra myndigheters verksamheter ska fungera. Transporterna innebär främst avlastning för Polismyndigheten som i större utsträckning kan ägna sig åt sin kärnverksamhet. Som utredningen beskriver har myndigheterna successivt dimensionerat och planerat sin organisation mot den bakgrunden. I fråga om verkställighetsresor enligt utlänningslagen har det etablerats en ordning som innebär att utgångspunkten ska vara att transporter genomförs av Kriminalvården. Kriminalvården och Migrationsverket har också budgetmässigt till stora delar anpassats till denna ordning. Den faktiska utvecklingen visar tydligt att det finns ett behov av de transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter.

Enligt utredningens bedömning är Kriminalvården väl lämpad för uppgiften att transportera frihetsberövade. En av Kriminalvårdens huvuduppgifter är att vidmakthålla frihetsberövanden. Utredningen pekar även på att Kriminalvården har resurser i form av personal och fordon samt möjligheten att nå upp till de höga krav på säkerhet som ställs vid många av transportererna. Mot den bakgrunden gör utredningen bedömningen att Kriminalvården är den aktör som har de bästa förutsättningarna att utföra transporter av frihetsberövade åt andra myndigheter och att myndigheten därför även fortsättningsvis bör anlitas för sådana uppdrag. Den uppfattningen delas av flertalet av remissinstanserna. Regeringen instämmer i bedömningen att Kriminalvården är väl lämpad att transportera frihetsberövade åt andra myndigheter.

Riksförbundet för Social och Mental hälsa anser att ostraffade och psykiskt sjuka personer inte bör transporteras av Kriminalvården. Även *JO* har i ett beslut ifrågasatt om transporter av sjuka människor hör

hemma inom Kriminalvårdens transportverksamhet. Enligt utredningen finns det inte några generella skillnader i Polismyndighetens respektive Kriminalvårdens förutsättningar att transportera särskilt utsatta personer. Regeringen instämmer i den bedömningen. Den myndighet som begär handräckning behåller ansvaret för den transporterades vård och förutsätts medverka under handräckningen när behov finns. Regeringen lämnar också i detta lagstiftningsärende förslag som innebär att möjligheten ökar att inför en handräckning lämna nödvändig information om t.ex. den transporterades hälsotillstånd och särskilda behov (avsnitt 9.1). Utgångspunkten är dessutom att vårdinstitutionen, liksom i dag, själv ska sköta transporten om det inte finns skäl att befara att polismans eller Kriminalvårdens möjligheter att använda våld eller tvång kan behövas. Under sådana förutsättningar gör sig de synpunkter som JO framfört i sitt beslut mindre starkt gällande. Detsamma gäller för Riksförbundet för Social och Mental hälsas principiella invändningar.

När det gäller frågan om samtransporter delar regeringen utredningens och remissinstansernas uppfattning att utgångspunkten bör vara att personer som transporteras enligt de olika lagarna om tvångsvård inte ska samtransporteras med andra klientgrupper. Det finns emellertid inte skäl att reglera den frågan i lag. Det bör istället ankomma på Kriminalvården att i det enskilda fallet pröva lämpligheten av enskilda transportarrangemang.

Sammanfattningsvis instämmer regeringen i utredningens bedömning att Kriminalvården även fortsättningsvis bör transportera frihetsberövade personer åt andra myndigheter.

5.2 Answarets omfattning ska regleras i lag

Regeringens förslag: Kriminalvårdens rätt att utföra transporter ska regleras i lag. Kriminalvården ska hjälpa till vid transporter i handräckningsärenden avseende frihetsberövade personer och ansvara för transportuppdrag som överlämnas av Polismyndigheten.

Utredningens bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Varje medborgare åtnjuter ett grundlagsskydd gentemot det allmänna mot frihetsberövande. Att transportera en frihetsberövad person – och därmed upprätthålla frihetsberövandet – innebär en begränsning av detta skydd. En sådan begränsning får endast göras genom lag. JO har också i ett beslut ifrågasatt rätten för Polismyndigheten att överlämna verkställigheten av ett handräckningsbeslut till Kriminalvården. Grunden för JO:s kritik är att transporten rör frihetsberövade personer. Möjligheten att överlämna transportuppdrag till Kriminalvården bör framgå av lag för att möta de krav som ställs i regeringsformen och Europakonventionen när det gäller reglering av frågor om frihetsberövande och användning av tvång. En tydlig rättslig reglering innebär även att myndigheternas ansvar klargörs och att transporten kan bedrivas på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Regeringen delar därför utredningens uppfattning att Kriminalvårdens rätt att utföra transporter åt andra myndigheter bör regleras i lag.

När det gäller vilka transporter som det är lämpligt att Kriminalvården ska utföra ansluter sig regeringen till utredningens förslag. Det bör således handla om transporter i handräckningsärenden av personer som redan är frihetsberövade och därmed befinner sig i polisens eller den beställande myndighetens eller en annan myndighets lokaler. Ett handräckningsuppdrag som innebär att ett frihetsberövande först måste verkställas innan transporten sker bör inte kunna lämnas till Kriminalvården. Verkställande av ett frihetsberövande kräver i många fall polismans särskilda tvångsbefogenheter, eftersom det i sådana situationer kan bli aktuellt att t.ex. fastställa identitet och att genomföra husrannsakan. I de fall polisen finner det tidsbesparande samt logistiskt, säkerhetsmässigt och i övrigt lämpligt bör polisen dock därefter ha en möjlighet att överlämna ett transportuppdrag till Kriminalvården.

Kriminalvårdens ansvar för transporter bör mot den bakgrunden utformas enligt följande. Kriminalvården ska hjälpa till vid transporter i handräckningsärenden avseende frihetsberövade personer som vistas i den beställande myndighetens eller annan myndighets lokaler. Vid övriga transporter av frihetsberövade personer ska Kriminalvården ansvara för transportuppdrag som överlämnas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Sistnämnda kategori omfattar t.ex. övriga handräckningsärenden, ärenden beträffande internationellt straffrättsligt samarbete samt transporter av personer som är placerade i polisens lokaler.

6 Rättslig reglering

6.1 Transporter som överlämnas av polisen

<p>Regeringens förslag: I polislagen införs en bestämmelse som ger Polismyndigheten och Säkerhetspolisen en möjlighet att överlämna en transport av en frihetsberövad person till Kriminalvården.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att Kriminalvården utpekas särskilt som den myndighet som ska utföra transporter.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan invändningar. *Malmö tingsrätt* ifrågasätter varför Kriminalvården inte uttryckligen anges i förslaget. *SWEGUARD* anför att bestämmelsen bör utformas så att Kriminalvården ges huvudansvaret för alla transporter av frihetsberövade personer och att Polismyndigheten inte ska utföra transporter utom i vissa undantagsfall.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen föreslår att det i polislagen införs en bestämmelse som innebär att Polismyndigheten får överlämna en transport av någon som är berövad friheten till den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen instämmer i att en bestämmelse av detta slag är motiverad och att bestämmelsen bör

placeras i polislagen. Även Säkerhetspolisens möjlighet att överlämna transportuppdrag bör regleras i denna lag. Det som sägs i det följande om Polismyndigheten gäller i förekommande fall också Säkerhetspolisens.

Som *Malmö tingsrätt* anför bör det inte komma ifråga att Polismyndigheten överlämnar en transport till någon annan myndighet än Kriminalvården. För att uppfylla krav på tydlighet och förutsebarhet anser regeringen att det bör anges uttryckligen att överlämnande får göras till Kriminalvården. Att Kriminalvården pekas ut i bestämmelsen får även betydelse för frågan om uppgiftslämnande mellan myndigheter i samband med utförandet av ett överlämnat transportuppdrag.

Som utredningen föreslår bör det uttryckligen framgå av bestämmelsen att de transportuppdrag som överlämnas endast får avse redan frihetsberövade personer.

Det är inte alltid lämpligt att Polismyndigheten överlämnar en transport till Kriminalvården. Polismyndigheten bör därför ha möjlighet att lämna över transporten, men den ska inte behöva göra det. Frågan om ett överlämnande bör i varje enskilt fall föregås av en lämplighetsbedömning. En sådan bedömning bör ta sin utgångspunkt i det förväntade behovet av polisens särskilda kompetens vid transporten. Det bör också av hänsyn till den person som åtgärden avser vara lämpligt att överlämna transporten. Bedömningen av om det är lämpligt att överlämna ett transportuppdrag bör göras av Polismyndigheten.

Att Polismyndigheten ska ha en möjlighet att överlämna transportuppgifter till Kriminalvården måste motsvaras av en skyldighet för Kriminalvården att utföra de transporter som myndigheten överlämnar. Det innebär t.ex. att Kriminalvården, sedan den tilldelats ett uppdrag, även bör omfattas av de tidsfrister och andra skyndsamhetskrav som kan gälla för frihetsberövanden, exempelvis bestämmelsen i utlänningslagen om att beslut om avvísning eller utvisning ska verkställas snarast möjligt (12 kap. 15 § tredje stycket).

Ett överlämnande av ett transportuppdrag bör innefatta även bevakningsuppgifter i samband med transport. Det kan gälla t.ex. bevakning under domstolsförhandling, bevakning vid läkarbesök samt andra uppehåll under transporten.

6.2 Transporter för andra myndigheter

Regeringens förslag: En myndighet som med stöd av vissa lagar om tvångsvård och utlänningslagen får begära hjälp med en transport, ska begära hjälp direkt hos Kriminalvården när handräckningen avser en frihetsberövad person.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Kriminalvården*, *Migrationsverket* och *Statens institutionsstyrelse* tillstyrker förslaget. Övriga remissinstanser lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen föreslår att en myndighet som behöver hjälp med en transport av en frihetsberövad person som vistas i myndighetens eller annan myndighets lokaler ska

kunna begära hjälp direkt hos Kriminalvården. Utredningens förslag i denna del omfattar transporter enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård samt utlänningslagen.

Regeringen föreslår i avsnitt 5.2 att Kriminalvården ska hjälpa myndigheter med vissa transporter i samband med handräckning och att Kriminalvårdens rätt att utföra transporter ska regleras i lag. Hur Kriminalvårdens rätt att utföra sådana handräckningstransporter närmare bör utformas hänger samman med vilken ordning som ska gälla för begäran om handräckning. Det framstår inte som ändamålsenligt att en begäran om handräckning i dessa fall ska administreras av Polismyndigheten. Eftersom det i enlighet med vad som gäller redan i dag inte ska göras någon materiell prövning av en begäran om handräckning, finns det inte heller av den anledningen skäl för Polismyndigheten att agera mellanhand för att hantera en begäran om hjälp som Kriminalvården kan utföra. Betydelsen av framförhållning vid planering av transportverksamheten och det förhållandet att det i vissa fall kan finnas akut uppkomna transportbehov innebär att även små tidsbesparingar är värdefulla. Informationskedjan förkortas också när färre myndigheter är inblandade, vilket innebär en minskad risk för att viktig information inte når fram till den som ska utföra transporten. Dessutom underlättas den kontakt som många gånger behövs mellan den myndighet som begärt åtgärden och utföraren av att det inte finns ett mellanled. Sådan kontakt kan vara nödvändig i samband med att transporten planeras men även under dess genomförande. Mot denna bakgrund ansluter sig regeringen till utredningens förslag om att hjälp i de angivna fallen ska begäras direkt hos Kriminalvården.

Det framstår dock inte som ändamålsenligt att myndigheternas rätt att begära handräckning direkt hos Kriminalvården ska gälla generellt. I stället bör det i de olika lagar som innehåller handräckningsbestämmelser särskilt anges när en begäran om handräckning ska ställas direkt till Kriminalvården. När det gäller urvalet av de lagar som bör komma i fråga ansluter sig regeringen till utredningens förslag.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att myndigheter som med stöd av vissa lagar om tvångsvård och utlänningslagen får begära hjälp med en transport, ska begära hjälp direkt hos Kriminalvården när handräckningen avser en frihetsberövad person.

6.3 Förutsättningarna för handräckning bör förtydligas

Regeringens förslag: Begäran om handräckning med stöd av vissa lagar om tvångsvård och utlänningslagen ska få göras endast om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans respektive Kriminalvårdens särskilda befogenheter att använda våld eller tvång behöver tillgripas, eller det annars finns synnerliga skäl.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte någon hänvisning till Kriminalvårdens befogenheter att använda våld eller tvång.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser delar utredningens bedömning att det bör vara tydligt under vilka förutsättningar handräckning får begäras. Flera remissinstanser, däribland *JO*, *Malmö tingsrätt*, *Rikspolisstyrelsen* och *Kriminalvården* påpekar att Kriminalvården saknar de särskilda våldsbefogenheter som finns i polislagen och att den föreslagna bestämmelsen därför kan uppfattas som missvisande. *Förvaltningsrätten i Göteborg*, *Statens institutionsstyrelse*, *Dalarnas läns landsting*, *Uppsala kommun* och *Sveriges kommuner och landsting* betonar att det är den beställande myndigheten som ensam ska bedöma om förutsättningarna för handräckning är uppfyllda. *Dalarnas läns landsting* och *Sveriges Kommuner och Landsting* befarar att förslaget riskerar att leda till en oönskad inskränkning av användningen av handräckningsinstitutet. *Kammarrätten i Stockholm* anser att frågan om huruvida Polismyndigheten ska ha rätt att neka att utföra en handräckning bör belysas.

Skälen för regeringens förslag: Polisens skyldighet att lämna handräckning enligt olika lagar om tvångsvård m.m. hänger samman med polismans befogenhet att använda våld och tvång i vissa situationer. Av resursskäl är det angeläget att motverka att polisens resurser används för att verkställa andra myndigheters beslut i fall där polismans befogenhet att bruka våld inte är nödvändig. För att uppnå detta syfte förekommer det i handräckningsbestämmelser att det uttryckligen anges att en begäran om handräckning endast får göras om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen behöver tillgripas eller det annars finns synnerliga skäl (se t.ex. 16 kap. 4 a § socialtjänstlagen [2001:453] och 27 § livsmedelslagen [2006:804]).

Även i de fall det inte uttryckligen framgår av lagtexten är avsikten att en handräckningsbegäran ska ske först sedan den begärande myndigheten konstaterat att uppgiften inte kan lösas utan hjälp av polisen (se t.ex. prop. 1979/80:1 s. 602 f. och prop. 1981/82:8 s. 100 f.).

Att bli föremål för tvångsåtgärder är ett stort ingrepp i den personliga integriteten. Det är därför angeläget att genomförandet av sådana åtgärder sker på ett så skonsamt sätt som möjligt och på ett sådant sätt att det inte väcker onödig uppmärksamhet. Utgångspunkten bör därför vara att åtgärderna ska vidtas utan medverkan av polisen eller annan myndighet.

Utredningen kommer fram till att det inte går att dra några generella slutsatser om huruvida handräckningsinstitutet överutnyttjas av de beställande myndigheterna men att det finns indikationer på att det förekommer i enskilda fall. Inte heller remissinstanserna ger uttryck för uppfattningen att det förekommer obefogade beställningar av handräckning i någon större utsträckning.

För särskilt Polismyndighetens del påverkar ett handräckningsuppdrag den planerade verksamheten på ett negativt sätt eftersom omprioriteringar måste ske då begäran kommer in. Exempelvis förekommer det att såväl spaningspatruller som ordningspatruller måste

avbryta pågående verksamhet för att utföra akuta handräckningar. Det är därför viktigt att hjälp från polisen bara begärs när det finns goda skäl att anta att särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen behövs.

Även om det inte skulle förekomma obefogade framställningar i någon större utsträckning framstår det som lämpligt att i de aktuella lagbestämmelserna ange under vilka närmare förutsättningar en myndighet kan begära hjälp av Polismyndigheten. En sådan utformning av bestämmelserna bedöms stämma väl överens med de intentioner lagstiftaren hade vid införandet av handräckningsbestämmelserna i de olika tvångsvårdslagarna. Regeringen föreslår i avsnitt 6.2 att när en handräckning avser en frihetsberövad person ska myndigheterna begära handräckning hos Kriminalvården. En sådan begäran ska få ske under samma förutsättningar som en framställning som görs till Polismyndigheten. Om det inte finns behov av vålds- eller tvångsanvändning vid transporten ska alltså den myndighet där personen förvaras själv utföra transporten. En hänvisning bör därför göras även till Kriminalvårdens särskilda tvångsbefogenheter. Regeringen föreslår således att det i de olika lagarna om tvångsvård och utlänningslagen anges att begäran om handräckning ska få göras endast om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens respektive Kriminalvårdens särskilda befogenheter att använda våld eller tvång enligt polislagen respektive häkteslagen behöver tillgripas, eller det annars finns synnerliga skäl.

Några situationer bör inte omfattas av de nya reglerna. Det gäller t.ex. i de fall rätten begär hjälp med att föra en missbrukare till en beslutad läkarundersökning. En begäran av Statens institutionsstyrelse om att efterforska någon som avvikit från ett LVM-hem bör inte heller omfattas. I dessa fall är det inte ändamålsenligt att någon annan än polisen genomför åtgärden även om polisens särskilda kompetens eller befogenhet inte behövs. I författningskommentaren behandlas detta närmare.

6.4 Handräckningsmöjligheterna vid förflyttning av psykiskt sjuka utvidgas

<p>Regeringens förslag: Handräckning med stöd av lagarna om tvångsvård av psykiskt sjuka ska generellt kunna begäras för förflyttning av patienten.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans invänder mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen föreslår att bestämmelserna om handräckning i lagen om psykiatrisk tvångsvård och i lagen om rättspsykiatrisk vård kompletteras på så sätt att Polismyndigheten – utöver i de handräckningssituationer som redan upptas – ska lämna hjälp för annan förflyttning av patienten. Gällande bestämmelser upptar ett antal situationer då Polismyndigheten ska lämna hjälp. Det kan t.ex. handla om att föra en person till en vårdinrättning. I

lagarna om tvångsvård av missbrukare och unga finns därutöver generella bestämmelser om att Polismyndigheten ska hjälpa till även vid annan förflyttning av personen i fråga. I förarbetena till dessa lagar nämns, som ett exempel på när sådan förflyttning kan aktualiseras, situationen att en person ska flyttas mellan institutioner (prop. 1981/82:8 s. 102, prop. 1997/98:96 s. 183 och prop. 1979/80:1 s. 604). Motsvarande bestämmelse saknas i lagarna om tvångsvård av psykiskt sjuka. Enligt utredningen torde avsaknaden ha sin grund i att behovet av handräckning för förflyttning inte ansetts vara så vanligt förekommande att frågan behövt regleras i lag. Exempelvis ska muntlig domstolsförhandling som huvudregel hållas på sjukvårdsinrättningen, vilket minskar behovet av transporter (37 § lagen om psykiatrisk tvångsvård respektive 21 b § lagen om rättspsykiatrisk vård). En annan förklaring som nämns av utredningen är att Polismyndigheten i dessa fall har lämnat hjälp även utan direkt lagstöd.

En avsaknad av lagstadgade handräckningsmöjligheter för förflyttning av patienter kan få konsekvenser för den enskilde. Förflyttningar av personer kan behöva skjutas upp eller så kan vårdpersonalen själva tvingas utföra transporter under villkor som inte är säkerhetsmässigt tillfredsställande. Att det är otillfredsställande att transporter utförs utan uttryckligt lagstöd är vidare en av utgångspunkterna bakom förslagen i detta lagstiftningsärende.

Mot den bakgrunden bör det införas bestämmelser som gör det möjligt för vårdinrättningarna att, enligt samma principer som gäller för tvångsvård av missbrukare eller unga, begära handräckning för förflyttning av patienter som är psykiskt sjuka. Regeringen föreslår därför att handräckningsbestämmelserna i lagarna om tvångsvård av psykiskt sjuka kompletteras med en möjlighet att begära handräckning för förflyttning också i andra situationer än de som sedan tidigare regleras i lagarna.

6.5 Medverkan av personal från den myndighet som begär handräckning bör inte regleras

<p>Regeringens bedömning: Det bör inte införas något krav på att personal från den beställande myndigheten ska närvara under transporter som utförs av Polismyndigheten eller Kriminalvården.</p>
--

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att bestämmelserna om handräckning i vissa lagar om tvångsvård kompletteras med krav på medverkande personal.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser avstyrker utredningens förslag och anför att omständigheterna i det enskilda fallet bör avgöra om beställaren bör närvara under transporten. *Kriminalvården* anser att utredningens förslag är olämpligt av såväl logistiska skäl som från säkerhetssynpunkt.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen delar utredningens uppfattning att det är angeläget att den beställande myndigheten

medverkar vid handräckningen för att tillgodose den enskildes behov av stöd och vård under transporten. Sådan medverkan bör dock framför allt ske genom att beställaren inför transporten ger transportledaren relevant information om den som ska transporteras så att en planering av transporten kan ske. Som *Kriminalvården* anför måste den enskildes särskilda behov göras kända redan innan transporten genomförs. Medföljande personal kan därför inte ersätta det nödvändiga informationsutbytet inför transporten.

Även om det många gånger är betydelsefullt från vårdsynpunkt att personal från den beställande myndigheten följer med under en transport skulle det, som flera remissinstanser framhåller, vara alltför kategoriskt att uppställa ett generellt krav på sådan medverkan. Som *Kriminalvården* påpekar kan ett sådant krav få till konsekvens att den ordinarie transportpersonalen t.ex. vid samtransporter måste ersättas med medföljande tjänstemän. Detta kan innebära säkerhetsrisker. Ett absolut krav att personal från den begärande myndigheten ska följa med skulle ofta leda till fördröjning av insatsen, vilket kan medföra risker för patienter och samhällsfunktioner. Regeringen lämnar därför inte något förslag om en lagreglering av medverkan av personal från den myndighet som har begärt handräckning.

6.6 Kriminalvården bör inte kunna överlämna transportuppdrag till privata utförare

<p>Regeringens bedömning: Kriminalvården bör inte ges möjlighet att helt överlämna transportuppdrag till privata utförare.</p>

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att Kriminalvården får stöd i lag för att anlita väktare från auktoriserade bevakningsföretag att utföra vissa transporter av frihetsberövade personer.

Remissinstanserna: *Rikspolisstyrelsen* och *SWEGUARD* tillstyrker utredningens förslag. *Malmö tingsrätt* och *Rättsmedicinalverket* anser att privata utförare bör användas restriktivt. *JO* framför att det i första hand bör vara Kriminalvårdens eget transportbehov som bör tillgodoses av privata utförare. *Sundsvalls tingsrätt* och *Justitiekanslern* anser att frågan kräver ytterligare överväganden. *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Polisförbundet* framhåller att t.ex. sekretessfrågor måste ses över om förslaget genomförs. *Akademikerförbundet SRR* betonar att en möjlighet till överlämnande ska vara tydligt exemplifierad och begränsad. *Stats tjänstemannaförbundet* avstyrker förslaget. *Kriminalvården* avstyrker att hela transportansvaret ska kunna överlämnas till privata aktörer. Övriga remissinstanser har inga synpunkter.

Skälen för regeringens bedömning: Kriminalvården kan inom den egna verksamheten förordna en väktare i ett bevakningsföretag att självständigt utföra vissa bevakningsuppdrag utanför den lokal där den frihetsberövade förvaras (15 kap. 3 och 4 §§ fängelselagen samt 8 kap. 1 och 2 §§ häkteslagen). Genom dessa bestämmelser kan väktare användas för att bistå vid transporter av frihetsberövade personer. Det

finns dock inte någon möjlighet att helt överlämna sådana transportuppdrag till privata utförare.

Utredningen påpekar att Kriminalvården ibland har svårt att möta efterfrågetoppar när det gäller transporttjänster och föreslår att Kriminalvården ges möjlighet att förordna väktare från auktoriserade bevakningsföretag att utföra vissa transporter av frihetsberövade. Regeringen har förståelse för att det i sådana situationer framstår som effektivt att tillfälligt ta in utomstående personal. Det finns emellertid goda möjligheter enligt kriminalvårdslagstiftningen att låta utomstående personal bistå transportledare när sådana behov uppstår, utan att hela transportuppdrag lämnas vidare. Den ordinarie kriminalvårdspersonal som frigörs på detta sätt kan i sin tur utföra transporter åt andra myndigheter.

Transportuppdrag innefattar vidmakthållande av frihetsberövande. Sådana befogenheter måste ha stöd i lag. En eventuell lagreglering av privata aktörers utförande av transporter väcker svåra frågor när det gäller i vilken utsträckning den privata aktören skulle ha rätt att utöva våld och tvång. Rättssäkerhetsskäl talar enligt regeringens uppfattning med styrka mot att ansvaret ska kunna överlämnas till privata aktörer.

Transportverksamheten av frihetsberövade personer förutsätter också ett informationsutbyte mellan myndigheterna om enskildas personliga förhållanden. Det kan ofta vara fråga om mycket känsliga uppgifter. Mot bakgrund av att privata utförare inte omfattas av OSL:s bestämmelser vore det enligt regeringen otillfredsställande ur integritetssynpunkt om privata utförare skulle ges tillgång till sådana känsliga uppgifter.

Sammanfattningsvis talar de starka inslagen av myndighetsutövning och utsattheten hos de berörda mot att ansvaret för transportuppdrag av frihetsberövade ska kunna överlämnas till privata utförare. Även den omständigheten att *Kriminalvården* anser att en utökning av möjligheten att helt överlämna transportuppdrag till väktare inte är lämplig ur säkerhetssynpunkt talar med styrka mot att genomföra utredningens förslag i denna del. Regeringen lämnar därför inga förslag som ökar möjligheterna att överlämna transportuppdrag till privata utförare.

6.7 Transporter i samband med internationellt straffrättsligt samarbete

Regeringens förslag: Polismyndigheten ska bära det primära ansvaret för transporter inom ramen för internationellt straffrättsligt samarbete. Kriminalvården ska dock bära det primära ansvaret för vissa transporter vid verkställighet av påföljd. Polismyndigheten ska kunna ta en transporterad person i förvar om det är nödvändigt för att transporten ska kunna genomföras när myndigheten själv ansvarar för transporten och när den bistår en annan stat med en transitering genom Sverige.

Regeringens bedömning: Utredningens förslag om att Polismyndigheten ska ansvara för transporter som utförs vid transiteringar bör inte genomföras.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att Polismyndigheten ska bära ansvaret för transporter som utförs vid transiteringar. Utredningen föreslår även att Kriminalvården ska ansvara för överförande från Sverige och att Polismyndigheten ska ansvara för överförande till Sverige vid nordisk verkställighet.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser utom *Kriminalvården* lämnar utredningens förslag utan invändningar. Kriminalvården ifrågasätter ansvarsfördelningen vad gäller transporter vid nordisk verkställighet och anför att personer som ska överföras till Sverige rimligen redan är frihetsberövade, varför Kriminalvården borde ansvara för transporten i enlighet med den allmänna utgångspunkten rörande verkställighet av påföljd.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Det finns inte någon enhetlig reglering av ansvaret för transporter av frihetsberövade personer inom ramen för internationellt straffrättsligt samarbete. I nuvarande reglering pekas olika myndigheter ut som ansvariga för transporterna. För vissa situationer är frågan om transportansvar oreglerad eller bara reglerad i förordning (se t.ex. förordningen [1977:178] med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom) eller i kungörelse (kungörelsen [1970:710] om utlämning till eller från Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling). I de fall annan än Polismyndigheten bär ansvaret saknas ibland möjlighet att begära polisens hjälp. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att det av legalitetsskäl, men också av systematiska skäl, finns ett behov av ett mer heltäckande och enhetligt regelverk.

Med hänsyn främst till att Polismyndighetens medverkan i vissa fall är nödvändig, eftersom den person som ska transporteras inte är frihetsberövad före transporten, bör utgångspunkten enligt utredningen vara att det primära ansvaret ska ligga hos Polismyndigheten. Regleringen blir på så vis heltäckande och kommer även att omfatta transporter som ingen myndighet formellt bär ansvar för. Regeringen delar denna uppfattning. De författningar som pekar ut annan myndighet än Polismyndigheten eller Kriminalvården som ansvarig för transporterna bör därför ändras så att Polismyndigheten åläggs det primära ansvaret för transporterna. Detsamma gäller för de författningar som tidigare lämnat frågan oreglerad. De författningar som berörs är lagen (1957:668) om utlämning för brott, lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling, lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt, lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål, lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen, lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder och lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. Det bör framhållas att det är ansvaret för verkställigheten av själva transporterna som läggs på Polismyndigheten. Förslagen innebär inte någon ändring i övrigt.

Utredningens förslag innebär att Polismyndigheten ska ansvara även för transporter som utförs vid transiteringar. Med transiteringar avses i

detta sammanhang resor genom Sverige som företas av en annan stat för att transportera exempelvis en person som ska utlämnas från en stat till en annan. För de flesta transiteringar genom Sverige krävs att den utländska staten får tillstånd för genomresan. Tillstånd ges av ansvarigt statsråd eller i en del fall av Polismyndigheten. För de transiteringar som sker inom ramen för det nordiska samarbetet behövs inget tillstånd. I de sistnämnda fallen, då inget tillstånd behövs för genomresan i Sverige, har Polismyndigheten i normalfallet ingen kännedom om att en sådan genomresa företas. Vid andra transiteringar biträder Polismyndigheten de utländska ledsagarna på olika sätt. Den vanligaste formen av transiteringar är mellanlandningar med flyg. Det normala förfarandet vid sådana transiteringar är att en eller två polismän möter upp vid gaten för att visa vägen till nästa gate eller för att ge tillträde till lokaler där de utländska ledsagarna kan vistas under tiden de väntar på nästa flyg. Om personen inte är eskorterad bevakar polismännen att personen inte avviker från transitområdet. Vid landtransporter möter polismän upp vid gränsen för att eskortera de utländska ledsagarna genom landet. Detta biträde sker mot bakgrund av att en stat som huvudregel inte får utöva myndighet på en annan stats territorium. Regeringen kan konstatera att Polismyndigheten inte utövar någon direkt kontroll av de transporter som företas inom ramen för en transitering. När det gäller det nordiska samarbetet har Polismyndigheten inte vetskap om de genomresor som företas då det varken krävs anmälan eller tillstånd för att genomföra dessa. Denna ordning följer bl.a. av Sveriges internationella åtaganden och det finns inte skäl att ändra på den (se t.ex. artikel 21 i konventionen av den 15 december 2005 om överlämnande mellan de nordiska staterna på grund av brott). Mot den bakgrunden är det inte lämpligt att ålägga Polismyndigheten ett ansvar för transporter vid transiteringar. Utredningens förslag i den delen bör därför inte genomföras. I den utsträckning Polismyndigheten bistår den andra staten med tvångsmedel, t.ex. förvarstagande, ansvarar de dock för den åtgärden, se vidare nedan.

Under samma förutsättningar som föreslås för övriga transporter bör Polismyndigheten kunna överlämna verkställigheten av transporter till Kriminalvården. Polismyndigheten bör även enligt samma principer kunna ta en transporterad person i förvar såväl när myndigheten själv ansvarar för transporten som när den bistår en annan stat med en transitering genom Sverige (för allmänna utgångspunkter beträffande förvar se avsnitt 8). Bestämmelser om förvar finns i flera av de lagar som reglerar internationellt straffrättsligt samarbete. Uttryckliga bestämmelser om förvar bör därutöver införas i lagen om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. och lagen om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling.

Utredningen föreslår vidare att Kriminalvården ska bära det primära ansvaret för vissa transporter rörande överförande av verkställighet av påföljd. Som skäl anför utredningen att i de fall Kriminalvården enligt nuvarande reglering pekats ut som ansvarig för vissa transporter som rör överförande av verkställighet av påföljd, kan transporten ses som en del av Kriminalvårdens kärnverksamhet. Att i dessa fall låta ärendena gå via Polismyndigheten framstår inte som motiverat, varför huvudansvaret i dessa fall även fortsättningsvis bör ligga på Kriminalvården. Regeringen

delar utredningens uppfattning att Kriminalvården bör bära det primära ansvaret för transporter rörande överförande av verkställighet av påföljd.

Av regleringen beträffande transporter vid nordisk verkställighet följer att Kriminalvården ansvarar för överförande från Sverige. I lagen finns inte någon bestämmelse som reglerar transporter till Sverige. Utredningen föreslår ingen ändring i detta avseende.

Regeringen delar Kriminalvårdens uppfattning att principen om att Kriminalvården ska vara ansvarig för transporter som rör överförande av verkställighet av påföljd, bör gälla även för transporter vid nordisk verkställighet. Regeringen kan också konstatera att utredningen inte föreslår någon bestämmelse som reglerar transporter rörande överförande av verkställighet av påföljd i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell rätt, lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen och lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen. Samma princip bör gälla även för transporter som sker enligt dessa lagar. Kriminalvården bör därför pekats ut som ansvarig för transporter enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m., enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom, enligt lagen om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell rätt, enligt lagen om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen och enligt lagen om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att det i författningar rörande internationellt straffrättsligt samarbete införs bestämmelser som innebär att Polismyndigheten bär det primära ansvaret för transporterna. Kriminalvården ska dock bära det primära ansvaret för vissa transporter rörande verkställighet av påföljd.

7 Kriminalvårdens möjligheter att använda våld och annat tvång vid transporter

7.1 Kriminalvårdens möjligheter att använda våld och annat tvång inom den egna verksamheten

<p>Regeringens bedömning: Det bör inte göras några förändringar av Kriminalvårdens möjlighet att använda våld och annat tvång vid transporter inom den egna verksamheten.</p>
--

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna invänder inte mot utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Utredningen föreslår inte några förändringar i den nuvarande regleringen av Kriminalvårdens möjlighet att använda våld och annat tvång vid transporter inom den egna

verksamheten. Som skäl anför utredningen att den gällande regleringen i allt väsentligt är tillfredsställande.

I de författningar som reglerar Kriminalvårdens verksamhet finns regler om fängselanvändning och kroppsvisitation (se främst 8 kap. 3–5 och 7 §§ fängselagen och 4 kap. 2–4 och 7 §§ häkteslagen). Stöd för vålds- och tvångsbefogenheter vid transporter finns också i 24 kap. 2 § brottsbalken som, liksom övriga bestämmelser i 24 kap. brottsbalken, är en ansvarsfrihetsregel. I andra sammanhang, bl.a. vid utformningen av regler om särskilda befogenheter enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård, har framförts att tillämpningen av ansvarsfrihetsregler kan ge upphov till svårigheter, eftersom de endast anger allmänna grunder för det tvång som får användas med laga befogenhet, vilket kan innebära en risk för att patienter utsätts för kränkning av de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna (se t.ex. prop. 1999/00:44 s. 58 f.).

Denna synpunkt kan anföras även när det gäller Kriminalvårdens verksamhet. Tvångsanvändningen inom Kriminalvården torde dock ge upphov till färre ställningstaganden än exempelvis tvångsvård av psykiskt sjuka människor, som rymmer ett större mått av medicinska hänsyn. Kriminalvårdspersonal har också en större vana vid bevakningsuppgifter än vårdpersonal.

Mot denna bakgrund instämmer regeringen i utredningens bedömning och föreslår inte några förändringar i den nuvarande regleringen av Kriminalvårdens möjlighet att använda våld och annat tvång vid transporter i den egna verksamheten.

7.2 Kriminalvårdens möjligheter att använda våld och annat tvång vid transporter åt andra myndigheter

Regeringens förslag: Kriminalvården ska ha möjlighet att göra kroppsvisitation och använda fängsel vid transporter som utförs åt andra myndigheter.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas en särskild bestämmelse som reglerar Kriminalvårdens möjlighet att använda våld och annat tvång vid transporter som utförs åt andra myndigheter.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår inte någon reglering av möjligheten att göra kroppsvisitation.

Remissinstanserna: Remissinstanserna invänder inte mot utredningens förslag avseende fängselanvändning. *Kriminalvården* efterfrågar en uttrycklig bestämmelse om befogenhet för Kriminalvården att göra kroppsvisitation vid transporter som utförs åt andra myndigheter. Remissinstanserna invänder inte mot utredningens bedömning att det inte behövs någon särskild bestämmelse som reglerar kriminalvårdspersonalens möjlighet att använda tvång vid transporter åt andra myndigheter. *Rättsmedicinalverket* påpekar att det alltså saknas en ändamålsenlig reglering för tvångsmedelsanvändningen inom den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten i sin helhet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kroppsvsitation

Utredningen gör bedömningen att det är ändamålsenligt att eventuell kroppsvsitation inför transport ankommer på den myndighet som svarar för den lokal där den person som ska transporteras är placerad och föreslår därför inte någon ändring i detta avseende. *Kriminalvården* anför att det inte sällan inträffar att klienter som har visiterats av den beställande myndigheten ändå har tillhörigheter med sig som utgör en fara för såväl transportpersonalen som den transporterade själv. Enligt *Kriminalvården* saknar personal vid beställande myndigheter ofta den kompetens och kunskap om kroppsvsitation som är nödvändig för att säkerheten ska kunna garanteras. Regeringen konstaterar att det ytterst är transportledaren som ansvarar för säkerheten under transporten. Regeringen delar därför *Kriminalvårdens* uppfattning att transportpersonalen, även vid transporter som utförs åt andra myndigheter, bör ges en möjlighet att utföra en kroppsvsitation om det är nödvändigt av säkerhetsskäl. Transportpersonalen bör inför visitation samråda med den avsändande myndighetens personal så att integritetsintrånget för den enskilde blir så litet som möjligt.

Regeringen föreslår således att *Kriminalvården* får möjlighet att utföra kroppsvsitation i samband med transporter av frihetsberövade personer som är placerade hos andra myndigheter.

Användning av fängsel

Användande av fängsel är en sådan begränsning i medborgarnas skydd mot påtvingat kroppsligt ingrepp som förutsätter stöd i lag. Den allmänna tvångsbefogenhet som följer av det lagstöd som föreslås för *Kriminalvårdens* transporter åt andra myndigheter ger i princip inte personalen någon rätt att använda fängsel. Utredningen föreslår mot denna bakgrund en sådan reglering.

Fängsel bör i princip endast användas av polisen (prop. 1996/97:147 s. 32). Som utredningen anför framstår det dock som orimligt att kriminalvårdspersonalen i en våldsam situation inte skulle ha rätt att använda fängsel utan skulle behöva betvinga den transporterade med våld tills polispersonal anländer. Regeringen kan också konstatera att det finns en möjlighet för *Kriminalvården* att använda fängsel vid transporter inom ramen för den egna verksamheten. Enligt nuvarande reglering finns det således en skillnad beträffande personalens våldsbefogenheter beroende på om transporten utförs i den egna verksamheten eller om den utförs åt en annan myndighet. Denna skillnad i våldsbefogenheten är inte motiverad.

Mot den bakgrunden ansluter sig regeringen till utredningens förslag att *Kriminalvården* ska ges möjlighet att använda fängsel vid transporter åt andra myndigheter. I enlighet med grundläggande principer om behov och proportionalitet ska åtgärden endast få användas i den utsträckning mindre ingripande åtgärder inte anses tillräckliga.

Vålds- och tvångsanvändning

Utredningen anser att någon ytterligare reglering av kriminalvårdspersonalens möjlighet att använda tvång vid transporter inte bör införas. Genom regeringens förslag, att i lag reglera Kriminalvårdens rätt att utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter, får Kriminalvården ett indirekt lagstöd för att vidmakthålla ett frihetsberövande under och i samband med transporten. Därmed följer också en befogenhet att använda våld eller annat tvång enligt bestämmelsen om laga befogenhet i 24 kap. 2 § brottsbalken. Vissa sådana befogenheter följer också av de bestämmelser som föreslås i det föregående om kroppsvisitation och fängsel. Regeringen bedömer att det saknas skäl att föreslå några förändringar i den gällande regleringen av Kriminalvårdens våldsbefogenhet vid egna transporter (avsnitt 7.1). Någon ytterligare reglering av Kriminalvårdens möjlighet att använda våld och annat tvång vid transporter åt andra myndigheter behöver enligt regeringens mening inte heller införas.

7.3 Kriminalvården ges möjlighet att begära hjälp av Polismyndigheten

Regeringens förslag: Kriminalvården ska ha rätt att begära hjälp av Polismyndigheten, om det på grund av risk för fritagning eller av någon annan särskild anledning behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår inte någon rätt till hjälp vid transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter.

Remissinstanserna: *Kriminalvården* anser att det bör finnas en möjlighet för myndigheten att begära handräckning hos Polismyndigheten även när det gäller transportuppdrag som en annan myndighet begärt direkt hos Kriminalvården. Övriga remissinstanser lämnar utredningens förslag utan invändningar.

Skälen för regeringens förslag: Att vidmakthålla frihetsberövanden och i samband med den uppgiften upprätthålla ordning och säkerhet är en av Kriminalvårdens huvuduppgifter. Det saknas därför i normalfallet behov av polisens kompetens för att hindra att en transporterad person avviker eller skadar sig själv eller andra. Utredningen föreslår att Kriminalvården ska ha rätt att begära hjälp av Polismyndigheten, om det på grund av risk för fritagning eller av någon annan särskild anledning behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt. Det saknas en reglering i lag som gör det möjligt för Kriminalvården att begära polishandräckning för transporter. En sådan bestämmelse finns däremot på förordningsnivå. Enligt häktes- och fängelseförordningen får Kriminalvården begära hjälp av Polismyndigheten, om det behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt. Transporten ska planeras i samråd med Polismyndigheten (20 § häktesförordningen och 30 § fängelseförordningen). Det är också relativt vanligt att Kriminalvården utför särskilt farliga transporter med poliseskort.

Förfarandet innebär att den person som transporteras är placerad i ett av Kriminalvårdens fordon och att detta åtföljs av polis. Sådan eskort anses inte kräva något särskilt lagstöd. JO har dock i ett par beslut behandlat den situationen att Kriminalvården helt har överlämnat uppdrag att transportera personer som Kriminalvården ansvarar för till Polismyndigheten. För att Kriminalvården skulle haft möjlighet att helt överlämna uppdrag avseende genomförande av transport av nu aktuellt slag till Polismyndigheten torde det, enligt JO, ha krävts en särskild reglering i lag som möjliggjorde polishandräckning i dessa situationer. Vidare skulle det, vilket framgick av Kriminalvårdens dåvarande föreskrifter, vid varje transport ha medföljt en ansvarig transportledare från Kriminalvården. JO uttryckte dock förståelse för Kriminalvårdens uppfattning att vissa transporter, på grund av de säkerhetsarrangemang som krävs, lämpligen bör ombesörjas av Polismyndigheten och inte av Kriminalvården (JO dnr 2345-2005).

Regeringen delar utredningens uppfattning att de bestämmelser som i dag finns i förordningar bör lyftas upp i lag för att möjliggöra att ett transportuppdrag helt ska kunna överlämnas till Polismyndigheten. I de undantagsfall när transporten helt överlämnas till Polismyndigheten övertar Polismyndigheten ansvaret för transporten, vilket innebär t.ex. ansvar för att de tidsfrister och andra skyndsambetskrav som kan gälla för frihetsberövanden hålls. I de flesta fallen när hjälpen består i att Polismyndigheten eskorterar Kriminalvårdens fordon behåller Kriminalvården ansvaret för transporten.

Utredningens förslag innefattar inte någon rätt till hjälp vid transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter. Som *Kriminalvården* framhåller saknas det anledning att i detta avseende göra skillnad på de transporter Kriminalvården utför inom den egna verksamheten och de transporter Kriminalvården utför åt andra myndigheter som ska vända sig direkt till Kriminalvården med en handräckningsbegäran. Även i handräckningsfallen bör det därför införas en möjlighet för Kriminalvården att begära hjälp av Polismyndigheten enligt de förutsättningar som gäller för de egna transportererna.

När det gäller de transportuppdrag som Polismyndigheten överlämnar till Kriminalvården ska Polismyndigheten göra en bedömning av om det är lämpligt att en transport överlämnas. En utgångspunkt vid en sådan bedömning bör vara behovet av polisens särskilda kompetens vid transporten. Ett överlämnade bör inte ske om transporten på grund av risken för fritagning eller av annan särskild anledning kräver att Polismyndigheten utför transporten för att den ska kunna genomföras på ett betryggande sätt. Detta innebär att det sällan torde uppstå ett behov av Polismyndighetens hjälp vid en sådan överlämnad transport. Det bör dock även i dessa situationer finnas en möjlighet för Kriminalvården att begära hjälp av Polismyndigheten, t.ex. kan efterföljande omständigheter ha förändrat riskläget på så sätt att det uppstått ett behov av Polismyndighetens hjälp. Det bör därför införas en möjlighet för Kriminalvården att också vid sådana överlämnade transporter begära hjälp av Polismyndigheten enligt samma förutsättningar som gäller för de egna transportererna.

Regeringen föreslår att det införs en rätt för Kriminalvården att vid transporter inom den egna verksamheten och vid sådana transporter som

överlämnats av polisen samt i handräckningsfallen begära hjälp av Polismyndigheten, om det behövs för att upprätthålla säkerheten under transporten. Bestämmelserna bör placeras i fängelselagen, häkteslagen och polislagen samt i anslutning till de bestämmelser som reglerar transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter.

8 Vissa frågor om förvar

Regeringens förslag: I vissa lagar om tvångsvård införs bestämmelser om att missbrukaren respektive den unge får tas i förvar om det är nödvändigt för att en transport ska kunna genomföras. Reglerna ska inte gälla för den som är under 15 år.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan invändning. *Hovrätten för Västra Sverige* och *Kammarrätten i Stockholm* betonar att beslut om förvar måste präglas av stor restriktivitet och bara komma i fråga då mycket särskilda omständigheter föreligger och då endast under ytterst begränsad tid. *Rikspolisstyrelsen* anser att det bör klargöras hur unga under 15 år bör hanteras i detta sammanhang.

Skälen för regeringens förslag: Med förvar avses i detta sammanhang insättning i arrest eller annan inlåsning. Det vanliga är att förvar sker i polisarrest eller häkte. Behov av förvarsplacering i samband med handräckning kan uppstå i avvaktan på transport sedan ett frihetsberövande verkställts. Det kan också uppkomma ett sådant behov när det måste göras uppehåll för övernattnings, måltider eller andra avbrott i en redan påbörjad transport.

När det uppstår behov av tillfälliga placeringar vid transporter enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård eller lagen om rättspsykiatrisk vård, löses detta vanligen genom att platser ställs till förfogande på olika vårdinrättningar. Därutöver finns i vissa situationer möjlighet för polisen att tillfälligt omhänderta och därmed även ta i förvar personer som kan antas lida av en allvarlig psykisk störning (se 47 § första stycket lagen om psykiatrisk tvångsvård och 11 § polislagen).

Som utredningen konstaterar är det oklart vilka möjligheter det finns att i samband med handräckning ta en transporterad person i förvar enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga och lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård. Utredningen föreslår därför att det i dessa lagar införs bestämmelser om att personen som är föremål för åtgärden får tas i förvar under vissa förutsättningar. Regeringen delar utredningens uppfattning att det inte får råda någon oklarhet om avsikten med bestämmelser som inskränker rätten till frihet. Det är därför angeläget att möjligheterna till förvar enligt dessa lagar klargörs. Som framhållits måste transporter och handräckningsåtgärder som avser frihetsberövade personer genomföras med beaktande av ändamålet med frihetsberövandet i det enskilda fallet. Frihetsberövanden som sker med stöd av de olika

lagarna om tvångsvård syftar primärt just till att bereda vård. Det innebär att den frihetsberövade i största möjliga utsträckning bör vara placerad hos vårdgivaren och att den tid som han eller hon tillbringar under transport eller i annan placering bör vara så kort som möjligt.

Undantagsvis kan det emellertid uppkomma situationer då det framstår som nödvändigt att ta missbrukaren eller den unge i förvar för att en transport ska kunna genomföras. Det bör därför, som utredningen föreslår, finnas en sådan möjlighet till förvar. Förvar för unga under 18 år ska endast användas som en sista utväg och för kortast möjliga tid. Den som är under 15 år bör aldrig kunna tas i förvar. Förbud mot förvarstagande av personer under 15 år finns i polislagen och lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. I förarbetena till nämnda bestämmelser framhöll regeringen att den som är under 15 år aldrig bör kunna tas i förvar och att det bör komma till direkt uttryck i lagtexten (prop. 1996/97:175 s. 48 f). Samma hänsyn gör sig gällande beträffande unga som är föremål för tvångsvård. I lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga bör det därför uttryckligen anges att personer under 15 år inte får tas i förvar. Personer under 15 år får i stället bli föremål för särskilda transportarrangemang så att behov av förvarstagning inte uppstår.

Som *Hovrätten för Västra Sverige* och *Kammarrätten i Stockholm* framhåller bör möjligheten att ta någon i förvar användas med restriktivitet. Regeringen delar den uppfattningen. För att personen ska kunna tas i förvar bör det därför krävas att detta bedöms nödvändigt för att transporten ska kunna genomföras. Det innebär att ett förvarstagande bör föregås av en behovs- och proportionalitetsbedömning i det enskilda fallet. I bedömningen bör särskilt beaktas den enskildes psykiska och fysiska status liksom hur länge vistelsen i förvaret förväntas vara. Det bör också ske under former som är anpassade till personens behov.

9 Förbättrat informationsutbyte

9.1 Sekretessbrytande bestämmelser införs i lagar om tvångsvård och i utlänningslagen

Regeringens förslag: Den myndighet som begär hjälp enligt vissa lagar om tvångsvård och utlänningslagen ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om den enskilde som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden. Polismyndigheten ska lämna Kriminalvården sådana uppgifter i samband med att ett transportuppdrag överlämnas.

Regeringens bedömning: Utredningens förslag om ändring i sekretesskyddet för uppgifter om enskilda personliga förhållanden i Kriminalvårdens verksamhet bör inte genomföras.

Utredningens förslag om uppgiftsskyldighet överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock inte att någon sekretessbrytande bestämmelse förs in i utlänningslagen. Utredningen

föreslår vidare att bestämmelsen i OSL om sekretess hos Polismyndigheten för uppgift om enskilda personliga förhållande kompletteras för att avse även Kriminalvården.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser godtar utredningens förslag eller lämnar dem utan invändningar. *Datainspektionen* ifrågasätter om integritetsinträdet för den enskilde är proportionerligt och förespråkar att det under alla förhållanden bör anges att känsliga personuppgifter endast får lämnas om det är absolut nödvändigt. Inspektionen saknar en analys i betänkandet avseende hur uppgifterna ska hanteras, vilken tillgång det ska finnas till dem, vilka som bör få ta del av dem och hur de ska skyddas hos den verkställande myndigheten. *Dalarnas läns landsting* vill att det ska klargöras hur olika parter ska kunna samverka genom att lämna information till varandra elektroniskt. *JO, Kamrarrätten i Stockholm* och *Datainspektionen* påpekar att sekretesskyddet för samma uppgifter om enskildas personliga förhållanden är svagare hos Polismyndigheten och Kriminalvården än det är inom hälso- och sjukvården och anser att uppgifterna bör ges samma sekretesskydd hos den verkställande myndigheten som hos den beställande myndigheten. *Datainspektionen* och *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att det bör vara den myndighet som uppgifterna finns hos som ska bedöma om uppgiften är relevant.

Skälen för regeringens förslag

Det finns ett behov av information hos de verkställande myndigheterna

Utgångspunkten är att handräckning bara ska begäras undantagsvis och när det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att våld eller tvång behöver tillgripas, eller det annars finns synnerliga skäl. Det innebär att de personer som ska komma ifråga för handräckning som regel inte kan förväntas medverka frivilligt. För att den verkställande myndigheten ska kunna göra en riskbedömning samt kunna planera och genomföra handräckningsåtgärden på ett ändamålsenligt sätt är det avgörande att myndigheten har tillräcklig information om den person som åtgärden avser.

Informationen är viktig för att minimera risken för att personer kommer till skada, men också för att personer i ett utsatt läge ska kunna bemötas på ett värdigt och adekvat sätt. Genom informationen kan den verkställande myndigheten också avpassa säkerhetsnivån så att den inte blir onödigt hög. Det har betydelse inte bara för ett effektivt utnyttjande av den transporterande myndighetens resurser utan även för den person som handräckningsåtgärden avser. Som utredningen anför är informationen också en förutsättning för att Polismyndigheten ska kunna göra en lämplighetsbedömning av om verkställigheten i det enskilda fallet bör överlämnas till Kriminalvården eller om det finns förutsättningar för Kriminalvården att begära hjälp av Polismyndigheten.

Möjligheterna till informationsutbyte behöver utökas

Flertalet handräckningar sker med stöd av de olika lagarna om tvångsvård respektive utlänningslagen. Inom såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten skyddas uppgifter rörande den enskildes hälsotillstånd och

andra personliga förhållanden i huvudregel genom ett s.k. omvänt skaderekvisit. Detsamma gäller i verksamhet för kontroll över utläningar. Det innebär att sekretess gäller för sådana uppgifter om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (25 kap. 1 §, 26 kap. 1 § och 37 kap. 1 § OSL). Det finns därför i allmänhet ett hinder mot att lämna ut information till Polismyndigheten och Kriminalvården i samband med handräkning om det inte finns någon sekretessbrytande bestämmelse i lag eller förordning.

Ett exempel är bestämmelsen om s.k. nödvändigt utlämnande (10 kap. 2 § OSL). Bestämmelsen innebär att en myndighet får lämna ut en sekretessbelagd uppgift om det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Det handlar t.ex. om att en vårdinrättning trots sekretess får anmäla brott eller lämna information för att hindra någon från att begå självmord. Nu avsett informationsutbyte för riskbedömning och planering inför en transport träffas emellertid inte av bestämmelsen.

En myndighet får också med stöd av generalklausulen lämna ut en uppgift till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas ut är större än det intresse som uppgiften ska skydda (10 kap. 27 §). Uppgifter som rör enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden och som är föremål för sekretess inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten kan emellertid aldrig lämnas ut med stöd av denna bestämmelse.

De sekretessbestämmelser som i dag hindrar Polismyndigheten och Kriminalvården från att ta del av relevant information rör till stor del hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Finns ett behov av sekretessbelagd information från myndigheter inom andra verksamhetsområden kan det i de allra flesta fall tillgodoses med stöd av generalklausulen. En förutsättning för att de verkställande myndigheternas behov av information från hälso- och sjukvård och socialtjänst ska kunna tillgodoses är dock att det i lag eller förordning förs in sekretessbrytande bestämmelser. Behovet av information är av såväl praktisk som säkerhetsmässig betydelse. Informationen behövs också för att de som utför en transport ska kunna bemöta personer på ett adekvat sätt.

Den beställande myndigheten åläggs en uppgiftsskyldighet

Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning (10 kap. 28 § OSL). Någon sådan uppgiftsskyldighet finns inte för handräkningsituationer. För att de verkställande myndigheterna inte regelmässigt ska behöva efterfråga information inför varje handräkningsåtgärd bör den beställande myndigheten åläggas en uppgiftsskyldighet. Uppgiftsskyldigheten bör utformas så att den beställande myndigheten utan uppmaning ska lämna uppgifterna. Utgångspunkten bör vara att uppgiftsskyldigheten omfattar de uppgifter som utgör själva grunden för begäran. Regeringen instämmer i *Datainspektionens* och *Sveriges Kommuner och Landstings* uppfattning att det i första hand bör vara den myndighet som uppgifterna finns hos som ska bedöma om uppgiften är relevant. Informationen bör främst röra den aktuella situationen, men

behovet av att lämna uppgifter om den enskildes historik får bedömas i det enskilda fallet. Utgångspunkten bör vidare vara att det bara är uppgifter rörande den person som är aktuell för handräckning som omfattas. Ett undantag är emellertid motiverat när det gäller handräckning som sker med stöd av lagen om vård av unga, där det är lämpligt att upplysningsskyldigheten även i förekommande fall omfattar personer som är närstående till den unge.

Regeringen delar *Datainspektionens* uppfattning att det är angeläget att känsliga personuppgifter endast får lämnas om det är absolut nödvändigt. Av den anledningen bör den efterfrågade informationen vara begränsad till sådana uppgifter som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden. Övrig information om den enskildes hälsotillstånd och personliga förhållanden bör falla utanför de sekretessbrytande bestämmelserna. Det bör alltså vara bara uppgifter av direkt betydelse för den verkställande myndighetens transport som ska lämnas. En sådan begränsning är enligt regeringens uppfattning nödvändig för att minimera integritetsintrånget för den enskilde.

Datainspektionen utgår i sitt remissvar från att informationen ska föras över elektroniskt eller i vart fall föras in i register som omfattas av personuppgiftslagen (1998:204) och av vissa registerförfattningar, exempelvis patientdatalagen eller lagen (2001:617) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården. Enligt regeringens uppfattning kan emellertid formen för informationsöverföringen komma att variera. Det kan ofta vara fråga om muntlig information som lämnas direkt till transportledaren i samband med planeringen av transporten. För att informationen ska få en lämplig utformning och omfattning bör särskilda rutiner utformas för ändamålet. Detta ska självfallet göras med beaktande av tillämpliga registerförfattningar eller med stöd av personuppgiftslagens reglering. Hur dessa rutiner närmare bör se ut är emellertid en fråga för myndigheterna själva. I detta sammanhang måste beaktas att det är fråga om myndigheter som har såväl vana som kompetens att behandla känsliga uppgifter.

Sekretesskydd för uppgifterna hos den verkställande myndigheten

En grundläggande princip i OSL är att sekretess som huvudregel inte följer med en uppgift när den lämnas till en annan myndighet. Det beror bl.a. på att behovet av och styrkan i en sekretessbestämmelse inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Detta måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndigheternas verksamhet. Offentlighetsintresset kan således kräva att de uppgifter som behandlas som hemliga hos en myndighet är offentliga hos en annan myndighet som har inhämtat dem hos den första (prop. 1979/80:2 s. 76). Det finns därför inte någon allmän bestämmelse om överföring av sekretess mellan myndigheter.

En förutsättning för att öka informationsutbytet om enskildas personliga förhållanden i samband med handräckning är emellertid att sekretess gäller för uppgifterna också hos den verkställande myndigheten. I annat fall kan integritetsintrånget för den enskilde få alltför långtgående konsekvenser. Såväl Polismyndigheten som Kriminalvården har ett sekretesskydd till förmån för enskildas personliga förhållanden som

enligt regeringens uppfattning tillgodoser sekretessbehovet för uppgifterna inom respektive myndighet.

Hos Polismyndigheten gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften hänför sig till bl.a. ärende om omhändertagande eller handräckning enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård eller om vård av missbrukare utan samtycke inom socialtjänsten samt om ärende om handräckning enligt lagstiftningen om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, vård av unga utan samtycke inom socialtjänsten eller enligt lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård, 35 kap. 20 § OSL.

Sekretess gäller vidare inom Kriminalvården för uppgift om enskildas personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs, 35 kap. 15 § första stycket OSL.

Inom såväl Polismyndigheten som Kriminalvården gäller sekretess till skydd för enskildas personliga förhållanden med ett s.k. rakt skaderekvisit och utgångspunkten är att uppgifterna som omfattas av bestämmelserna ska vara offentliga. Sekretess ska endast gälla om det kan antas att viss skada uppstår om uppgiften lämnas ut. Skadebedömningen i dessa fall bör i huvudsak kunna göras med utgångspunkt i själva uppgifterna som begärs ut. Det innebär att frågan om sekretess inte i första hand behöver knytas till en skadebedömning i det enskilda fallet. Avgörande bör i stället vara om uppgifterna är av den art att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det skyddade intresset. I de fallen skyddas uppgifterna normalt av sekretessen (prop. 2008/09:150 s. 348).

På hälso- och sjukvårdens område, för socialtjänsten och i verksamhet för kontroll över utlämningar är situationen emellertid den omvända. Flertalet sekretessregler på dessa områden har omvänt skaderekvisit och utgångspunkten är att uppgifterna omfattas av sekretess. Uppgifterna får vid ett omvänt skaderekvisit bara lämnas ut om det står klart att de kan lämnas ut utan att viss skada uppstår.

Flera remissinstanser har påpekat att sekretesskyddet för samma uppgifter om enskildas personliga förhållanden är svagare hos Polismyndigheten och Kriminalvården än det är inom hälso- och sjukvården. Att så är fallet har sin grund i det principiella intresset av offentlig insyn till stöd för kontroll och debatt i såväl polisens som Kriminalvårdens verksamhet. Enligt regeringens mening bör det raka skaderekvisitet, som bestämmelserna om polis- och kriminalvårdssekretess innehåller, även fortsättningsvis utgöra huvudregel (jfr prop. 2008/09:150 s. 348 ff). Liksom anförts i tidigare sammanhang (se prop. 1979/80:2 s. 77) spelar emellertid den omständigheten att sekretessen hos de mottagande myndigheterna i dessa fall är svagare liten roll i praktiken. Det är naturligt att ett röjande av vissa uppgifter om den enskildes person typiskt sett bedöms vara ägnade att medföra men för den enskilde och dennes anhöriga. Bestämmelserna innehåller heller inte något krav på att särskilt allvarligt men ska uppkomma för att sekretessen ska bli tillämplig. Givetvis får prövningen inte bli sådan att alla uppgifter som är föremål för bestämmelserna alltid

anses hemliga eller att det aldrig kan bli fråga att lämna ut denna typ av uppgifter. Gränsdragningarna måste i de enskilda ärendena göras med sedvanlig möjlighet till överprövning i domstol.

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att det finns ett tillräckligt skydd för uppgifter om enskilda som lämnas ut till Polismyndigheten eller Kriminalvården i samband med handräckning. Någon ändring i OSL föreslås därför inte.

9.2 Registerlagstiftningen bör inte ändras

Regeringens bedömning: Det bör i detta sammanhang inte göras någon ändring i lagstiftningen för belastningsregistret, misstankeregistret eller register som får föras enligt vapenlagen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att lagen om belastningsregister, lagen om misstankeregister och vapenlagen kompletteras på så sätt att de register som förs enligt dessa lagar även ska ha som ändamål att ge information om sådana uppgifter som behövs för planeringen och genomförandet av en handräckningsåtgärd enligt lagar om tvångsvård.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* ifrågasätter behovet av att vid transport av redan frihetsberövade personer få uppgifter från vapenregistret. Övriga remissinstanser godtar utredningens förslag.

Skälen för regeringens bedömning

Registerlagstiftningen

Belastningsregistret förs av Polismyndigheten. Registret innehåller uppgifter om den som genom dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott, förvandlingsstraff för böter eller har fått påföljdseftergift (3 § lagen [1998:620] om belastningsregister). Ändamålet med registret är bl.a. att ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i verksamhet hos Polismyndigheten och andra myndigheter för att förebygga, upptäcka och utreda brott. Ändamålet är vidare att ge information som behövs hos Polismyndigheten och andra myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning och annan prövning som anges i författning (2 §). Uppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av vissa myndigheter för särskilt angivna verksamheter som anges i bestämmelsen. Regeringen får föreskriva dels att uppgifter ska lämnas ut till myndigheter i övrigt för vissa slag av ärenden, dels att en viss myndighet ska ha direktåtkomst till registret (6 §). En myndighet som har rätt att få ut uppgifter ur registret ska i varje enskilt fall noga pröva behovet av information. En begäran om att få ta del av uppgifter ur registret får göras endast om skälet till det uppväger den olägenhet det innebär för den som berörs (7 §). Den som med stöd av lagen har fått del av uppgifter om någon annans personliga förhållanden omfattas av tystnadsplikt och får inte obehörigen röja dessa uppgifter. I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i OSL (19 §). Absolut sekretess gäller för uppgift i registret (35 kap. 3 § OSL). De

sekretessbrytande reglerna i 10 kap. OSL gäller inte ifråga om detta register.

Misstankeregistret förs av Polismyndigheten. Registret innehåller bl.a. uppgifter om den som har fyllt femton år och som enligt förundersökningsledarens bedömning är skäligen misstänkt för brott mot brottsbalken eller annat brott för vilket svårare straff än böter är föreskrivet (3 § lagen [1998:621] om misstankeregister). Ändamålet med registret är bl.a. att underlätta tillgången till sådana uppgifter om skäligen misstanke som behövs i verksamhet hos bl.a. Polismyndigheten för att samordna förundersökningar mot en person och för att förebygga, upptäcka och utreda brott (2 §). Uppgifter ur misstankeregistret ska lämnas ut om det begärs av vissa myndigheter för särskilt angivna verksamheter som anges i bestämmelsen. Regeringen får föreskriva dels att uppgifter ska lämnas ut till myndigheter i övrigt för vissa slag av ärenden, dels att en viss myndighet ska ha direktåtkomst till registret (5 §). En myndighet som har rätt att få ut uppgifter ur registret ska i varje enskilt fall noga pröva behovet av information. En begäran om att få ta del av uppgifter ur registret får göras endast om skälet till det uppväger den olägenhet det innebär för den som berörs (6 §). Den som med stöd av lagen har fått del av uppgifter om någon annans personliga förhållanden omfattas av tystnadsplikt och får inte obehörigen röja dessa uppgifter. I det allmänna verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i OSL (14 §). Sekretess gäller för uppgift om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men om uppgiften förekommer i register som förs enligt lagen om misstankeregister (35 kap. 1 § första stycket punkten 7 OSL).

Polismyndigheten för tre centrala vapenregister; vapeninnehavarregistret, vapenregistret och vapenhandlarregistret (1 a kap. 7 § vapenlagen [1996:67]). Vapeninnehavarregistret, som är det register som skulle kunna vara av intresse vid handräckning, ska innehålla uppgifter bl.a. om personer och organisationer som enligt vapenlagen har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition eller tillstånd att låna skjutvapen. Vapenregistren ska ha som ändamål att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen. Ändamålet är vidare att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen (1 a kap. 8 § vapenlagen). Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen samt hos Polismyndigheten för uppgift i ärende enligt vapenlagen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning (18 kap. 16 och 16 a §§ OSL).

Registerlagstiftningen bör inte ändras

Utredningen föreslår att de register som får föras enligt lagen om belastningsregister, lagen om misstankeregister och vapenlagen även ska ha som ändamål att ge information om sådana uppgifter som behövs för planeringen och genomförandet av en handräckningsåtgärd enligt lagar om tvångsvård. Som skäl för förslaget anför utredningen att de myndigheter som verkställer handräckningar har behov av tillgång till

uppgifter ur nämnda register men att möjligheterna att få ut uppgifterna är begränsade.

Som utredningen konstaterar har de myndigheter som verkställer handräckningar begränsade möjligheter att få ut uppgifter ur aktuella register i samband med handräckning. De verkställande myndigheternas behov av information ur registren måste dock vägas mot integritetsintränet för den enskilde.

När det gäller uppgifter i belastningsregistret väger inte de verkställande myndigheternas behov av information särskilt tungt i förhållande till den enskildes integritetsintresse. Uppgifterna i registret är historiska och ger begränsad information till stöd för den riskbedömning som ska göras i anslutning till en transport.

I fråga om uppgifter ur de centrala vapenregistren delar regeringen *Datainspektionens* uppfattning att det vid transport av personer som redan är frihetsberövade, och därmed avvisiterade, normalt saknas behov av att söka uppgifter ur vapenregistret. Om ett sådant behov ändå skulle uppstå bör inte reglerna i OSL hindra att uppgifter i förekommande fall inhämtas. Regeringen anser emellertid, till skillnad från utredningen, att uppgiftsinhämtandet i dessa fall även fortsättningsvis bör föregås av en sekretessprövning i varje enskilt fall.

Beträffande misstankeregistret tillkommer, utöver den enskildes integritetsintressen, de brottsbekämpande myndigheternas intresse av att uppgifterna inte sprids i en bredare krets. Redan mot den bakgrunden innebär en proportionalitetsbedömning att ett omfattande och rutinmässigt uppgiftslämnande inte bör komma i fråga. I undantagsfall bör en verkställande myndighet med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL i och för sig kunna få uppgifter ur registret i samband med handräckning. Även i dessa situationer bör uppgiftsinhämtandet föregås av en sekretessprövning i varje enskilt fall.

Sammanfattningsvis anser regeringen att de skäl som utredningen anför inte har sådan tyngd att det finns skäl att ändra lagstiftningen för belastningsregistret, misstankeregistret eller register som får föras enligt vapenlagen.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 april 2017.

Regeringens bedömning: Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Utredningens förslag och bedömning: Utredningen lämnar inte något förslag till datum för ikraftträdande. Utredningens bedömning beträffande övergångsbestämmelser överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna invänder inte mot utredningens bedömning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Lagändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår att detta sker den 1 april 2017. Det krävs inga särskilda övergångsbestämmelser.

11 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen leder till kostnadsökningar för Kriminalvården. De kan även medföra kostnader för kommuner och landsting. Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 föreslagit att kostnadsökningarna för Kriminalvården finansieras genom en permanent överföring av medel från Polismyndighetens anslag. Eventuella kostnadsökningar för kommuner och landsting bedöms rymmas inom befintliga anslagsramar.

Utredningens förslag och bedömning: Utredningen föreslår att medel ska överföras från Polismyndigheten till Kriminalvården för att finansiera förslaget. Utredningens bedömning beträffande finansiering för eventuella kostnadsökningar för kommuner och landsting överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Rikspolisstyrelsen* anser att eventuella besparingar med anledning av reformen bör användas till polisverksamheten. *Kriminalvården* ifrågasätter om antalet tillkommande transportuppdrag kommer att stanna vid 5 000 och efterlyser en kontinuerlig uppföljning av kostnaderna. *Landstinget i Östergötland* anför att utredningens förslag leder till att vårdgivare själva måste utföra transporter i större omfattning, vilket inte är möjligt inom nuvarande kostnadsramar.

Skälen för regeringens bedömning

Konsekvenser för Kriminalvården och Polismyndigheten

Transportverksamheten är en viktig stödfunktion i samhället. En väl fungerande transportverksamhet har betydelse för ett stort antal verksamheter, såväl inom rättsväsendet som inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten.

Förslagen innebär ett klagörande av ansvarsfördelningen mellan framförallt Kriminalvården och Polismyndigheten. Förslagen innebär även att Kriminalvården i större utsträckning ska utföra transporter som annars skulle ha utförts av polisen. Vidare ska beställande myndigheter vända sig direkt till Kriminalvården i stället för att gå via Polismyndigheten.

Genom dessa förslag kan de stordriftsfördelar som finns hos Kriminalvården utnyttjas samtidigt som polisens kärnverksamhet kan renodlas. I förlängningen kan detta förväntas medföra möjligheter till ett effektivare resursutnyttjande både hos de myndigheter som har behov av transporter och de som utför dem. En särskild vinst ligger i att Polismyndigheten inte i samma utsträckning behöver ha beredskap för transportverksamhet.

Även det förslag som lämnas avseende en uppstramning av handräckningsförutsättningarna innebär att resurser frigörs för polisens del. Hur stor tidsvinst som Polismyndigheten kommer att göra är inte möjligt att förutse.

Förslaget om att ge Polismyndigheten det primära ansvaret för att se till att transporter i samband med internationellt straffrättsligt samarbete genomförs torde endast i liten mån påverka Polismyndighetens resursanvändning. Dessa transporter torde nämligen regelmässigt kunna överlämnas till Kriminalvården.

Förslagen innebär ökade kostnader för Kriminalvården till följd av ökade transportvolymen. Enligt den uppskattning som görs av utredningen kommer det att ske en ökning av antalet inrikestransporter med omkring 5 000 transporter. Utredningen beräknar att Kriminalvårdens kostnader för personal med anledning av den ökade transportvolymen uppgår till ca 14 miljoner kr per år. Utredningen bedömer vidare att kostnaderna för fordon ökar med 5,2 miljoner kr årligen. Statskontoret, som fått i uppdrag att närmare utreda konsekvenserna av utredningens förslag, kommer fram till en högre kostnadsökning för Kriminalvården. Enligt Statskontorets beräkningar från 2011 torde kostnadsökningarna med anledning av utredningens förslag uppgå till totalt ca 30 miljoner kr årligen. Enligt regeringens bedömning uppgår kostnaderna till ca 35 miljoner kr per år. Regeringen har i budgetpropositionen för 2017 föreslagit att kostnadsökningarna för Kriminalvården finansieras genom en permanent överföring om 35 miljoner kr per år från Polismyndighetens anslag.

Konsekvenser för andra myndigheter än Kriminalvården

Det är inte möjligt att med någon exakthet förutse i vilken mån en kommun eller ett landsting kommer att drabbas av ökade kostnader, eftersom det inte går att klargöra närmare i vilken omfattning som polisens resurser utnyttjats för handräckning utan att det funnits skäl till det. Liksom utredningen bedömer regeringen dock att eventuella merkostnader för kommuner och landsting kan rymmas inom befintliga anslagsramar.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

26 a § Har utlämning till Sverige skett för *lagföring* här i landet, på villkor att den som utlämnats senare återförs till den andra staten, ska Polismyndigheten se till att den som har utlämnats återförs.

Om den som ska återföras är på fri fot får han eller hon, om det är nödvändigt för att återförandet ska kunna genomföras, tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Paragrafen reglerar förfarandet när någon, som har utlämnats till Sverige för lagföring, ska återföras till den andra staten. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I *första stycket* byts ordet rättegång ut till lagföring. Avsikten med ändringen är att bestämmelsen ska omfatta samtliga former av återförande till den andra staten, såväl efter s.k. tillfällig utlämning som när en person ska återföras med anledning av att han eller hon har utlämnats till Sverige på villkor att en eventuell frihetsberövande påföljd som personen döms till i Sverige ska få verkställas i den andra staten (se 9 a § förordningen [1982:306] med vissa bestämmelser om utlämning för brott till Sverige).

I *andra stycket* tas ordet omhändertas bort eftersom det inte har någon självständig betydelse vid sidan av förvarstagandet. Ändringen innebär inte någon ändring i sak.

Polismyndigheten kan enligt den nya 29 a § polislagen (1984:387) överlämna en transport till Kriminalvården.

26 c § Vid en utlämning till Sverige ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om transporter vid utlämning från en annan stat av den som i Sverige är misstänkt eller tilltalad för brott och av den som ska verkställa påföljd som har dömts ut i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Av paragrafen följer att det är Polismyndigheten som ska ansvara för transporten i Sverige vid utlämning till Sverige.

Polismyndigheten kan enligt den nya 29 a § polislagen (1984:387) överlämna en transport enligt bestämmelsen till Kriminalvården.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

8 § En i Sverige meddelad dom, genom vilken någon dömts till fängelse, får verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömde när verkställighet ska äga rum är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han eller hon sig i någon av nämnda stater, får domen även verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna bedöms lämpligast.

Bifalls en framställning om verkställighet av domen i den andra staten, ska Kriminalvården vid behov ombesörja att den dömde överförs till den staten. *Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):*

– 4 kap. 4 § om kroppsvsitation,

– 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och

– 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Påträffas den dömde i Sverige före frigivningen, får Polismyndigheten på begäran av en myndighet i den andra staten eller med anledning av en där utfärdad efterlysning ombesörja att han eller hon överförs till den staten för verkställighet av straffet.

Om det är nödvändigt för att en transport ska kunna genomföras, får den dömda tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Ska den dömda enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han eller hon för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, som strafftid.

Paragrafen reglerar överförande av verkställighet av fängelsestraff i ett annat nordiskt land. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I *andra stycket* anges att Kriminalvården vid behov ska ombesörja att den dömda överförs till den andra staten. Genom hänvisningen i andra meningen till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen ges kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten. Fängsel är en ingripande åtgärd och får endast användas när starka skäl talar för det. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig, ska den användas. Bestämmelsen ger Kriminalvården ett indirekt lagstöd för att vidmakthålla ett frihetsberövande under och i samband med en transport. Därmed följer också en befogenhet att använda våld eller annat tvång enligt bestämmelsen om laga befogenhet i 24 kap. 2 § brottsbalken. För våldsanvändning med stöd av den bestämmelsen gäller att åtgärden ska vara försvarlig för att en rymning ska kunna förhindras eller ordningen upprätthållas. Våld får endast användas när andra medel är otillräckliga för att utföra den uppgift det är fråga om och våldsanvändning kan väntas leda till det avsedda resultatet.

I *fjärde stycket*, som är nytt, anges att Polismyndigheten får ta den dömda i förvar om det är nödvändigt för att en transport ska kunna genomföras. Ett sådant förvarstagande får vara under högst 48 timmar. Möjligheten att ta någon i förvar bör tillämpas med återhållsamhet. Polismyndigheten ska beakta den proportionalitetsprincip som gäller enligt 8 § polislagen (1984:387).

Motsvarande reglering om förvar finns i andra lagar om internationellt samarbete, t.ex. i 5 kap. 4 § lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

8 a § *Om en frihetsberövande påföljd enligt 5 § ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården ansvara för transporten i Sverige. Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):*

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

Paragrafen är ny. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I paragrafen anges att Kriminalvården ska ansvara för transporter i Sverige av personer som ska verkställa en frihetsberövande påföljd. Vilka utländska påföljder som verkställigheten kan avse framgår av 5 §. Bestämmelsens tillämpning förutsätter att den dömda är frihetsberövad. Genom hänvisningen i andra meningen till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen ges kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet

att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren till 8 §.

32 § Den som för verkställighet av frihetsstraff *överförs* från Danmark, Finland, Island eller Norge till *en* annan av dessa stater *får* utan särskilt tillstånd föras genom Sverige.

Om det är nödvändigt för att en transport ska kunna genomföras, får Polismyndigheten ta den som överförs i förvar, dock längst under 48 timmar.

I paragrafen ges ett tillstånd till transiteringsresor genom Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I första stycket görs språkliga och redaktionella ändringar.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att Polismyndigheten får ta den som överförs i förvar om det är nödvändigt för att en transport enligt första stycket ska kunna genomföras. Ett sådant förvarstagande får vara under högst 48 timmar. Möjligheten att ta någon i förvar bör tillämpas med återhållsamhet. Polismyndigheten ska beakta den proportionalitetsprincip som gäller enligt 8 § polislagen (1984:387).

Motsvarande reglering om förvar finns i andra lagar om internationellt samarbete, t.ex. i 8 kap. 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

12.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island, eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling

12 a § *Beslut om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge verkställs av Polismyndigheten. Beslutet ska verkställas utan dröjsmål.*

Om en utländsk myndighet har beslutat om utlämning till Sverige för vård och behandling, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Paragrafen, som är ny, behandlar verkställighet av beslut om utlämning till och från de nordiska länderna. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I *första stycket* anges att Polismyndigheten ska ansvara för verkställigheten av utlämningsbeslut till något av de nordiska länderna. Bestämmelsen utgör en lagreglering av det förfarande som hittills har reglerats i 9 § kungörelsen (1970:710) om utlämning till eller från Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling.

I *andra stycket* anges att Polismyndigheten ska ansvara för transporten i Sverige av en person som ska utlämnas till Sverige för vård eller behandling.

Polismyndigheten kan enligt den nya bestämmelsen i 29 a § polislagen (1984:387) överlämna en transport till Kriminalvården.

14 § Den som utlämnas från *en* stat som anges i 1 § till *en* annan sådan stat får föras genom Sverige utan särskilt tillstånd.

Om det är nödvändigt för att en transport ska kunna genomföras, får Polismyndigheten ta den som utlämnas i förvar, dock längst under 48 timmar.

I paragrafen ges ett tillstånd till transiteringsresor genom Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I första stycket görs redaktionella ändringar.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att Polismyndigheten får ta den som utlämnas i förvar om det är nödvändigt för att en transport enligt första stycket ska kunna genomföras. Ett sådant förvarstagande får vara under högst 48 timmar. Möjligheten att ta någon i förvar bör tillämpas med återhållsamhet. Polismyndigheten ska beakta den proportionalitetsprincip som gäller enligt 8 § polislagen (1984:387).

Motsvarande reglering om förvar finns i andra lagar om internationellt samarbete, t.ex. i 8 kap. 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

12.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

40 a § *Om en frihetsberövande påföljd ska verkställas utomlands, ska Kriminalvården se till att den dömda förs till den stat där påföljden ska verkställas.*

Om en frihetsberövande påföljd som har meddelats utomlands ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården ansvara för transporten av den dömda i Sverige.

Vid transporter enligt första och andra styckena tillämpas följande bestämmelser i häktelagen (2010:611):

– 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,

– 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och

– 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Om det är nödvändigt för att en transport enligt första stycket ska kunna genomföras, får den dömda tas i förvar av Polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Paragrafen, som är ny, reglerar ansvaret för transporter från och till Sverige enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Första – tredje styckena utgör en lagreglering av det förfarande som hittills har reglerats i 22 § första och tredje styckena förordningen (1977:178) med vissa bestämmelser om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom.

I *första stycket* anges att Kriminalvården ska se till att en person som enligt lagen ska verkställa en frihetsberövande påföljd utomlands förs dit. För att Kriminalvården i fråga om rättspsykiatrisk vård ska kunna utöva det ansvaret måste myndigheten få kännedom om när en transport ska äga rum. I den nämnda förordningen (22 § andra stycket) finns därför en bestämmelse om underrättelseskyldighet för Socialstyrelsen till Kriminalvården.

I *andra stycket* anges att Kriminalvården ansvarar för transporten i Sverige av en person som i Sverige ska verkställa en påföljd som har meddelats utomlands. Andra styckets tillämpning förutsätter att den dömda är frihetsberövad.

I *trede stycket* görs en hänvisning till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen vilket ger kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

I *fjärde stycket* anges att Polismyndigheten får ta den dömda i förvar om det är nödvändigt för att en transport enligt första stycket ska kunna genomföras. Ett sådant förvarstagande får vara under högst 48 timmar. Möjligheten att ta någon i förvar bör tillämpas med återhållsamhet. Polismyndigheten ska beakta den proportionalitetsprincip som gäller enligt 8 § polislagen (1984:387).

12.5 Förslaget till ändring i polislagen (1984:387)

29 a § Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen får överlämna till Kriminalvården att transportera någon som är berövad friheten. Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Om det behövs för planeringen och genomförandet av transporten, ska Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, utan hinder av sekretess, lämna Kriminalvården de uppgifter som avses i 45 b § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, 43 b § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 47 b § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, 27 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, 20 b § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård eller 19 c § utlänningslagen (2005:716).

Paragrafen, som är ny, reglerar möjligheten för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att överlämna en transport av någon som är berövad friheten till Kriminalvården. I det följande avses med Polismyndigheten i förekommande fall också Säkerhetspolisen. I paragrafen finns också bestämmelser om användning av fängsel och uppgiftsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1, 7.2 och 9.1.

I *första stycket* anges att Polismyndigheten får överlämna en transport av någon som är frihetsberövad till Kriminalvården. Med transport avses inte endast förflyttning som sker med fordon, utan även till fots från exempelvis en polisarrest eller till en domstol.

Förutom att transporten ska avse en redan frihetsberövad person finns inga begränsningar i bestämmelsen när det gäller vilka transporter som kan överlämnas. Det handlar i första hand om sådana transportuppdrag som enligt den praxis som sedan tidigare gäller överlämnats till Kriminalvården. Både inrikestransporter och utrikestransporter omfattas. Exempel på inrikestransporter är transporter i samband med handräckning enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen om psykiatrisk tvångsvård, lagen om rättspsykiatrisk vård, lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård och utlänningslagen. Exempel på utrikestransporter är transporter i samband med verkställighet av avvísings- eller

utvisningsbeslut enligt 12 kap. 14 § utlänningslagen samt transporter i samband med internationellt straffrättsligt samarbete.

Ett överlämnande av ett transportuppdrag innefattar även bevakningsuppgifter i samband med transport. Exempelvis omfattas bevakning under domstolsförhandling, vid läkarbesök, vid transitering samt andra uppehåll under transporten.

Bestämmelsen överlämnar till Polismyndigheten att avgöra i vilka fall det är lämpligt att lämna över transporten till Kriminalvården. Ett överlämnande får många gånger inte anses vara motiverat om Polismyndigheten verkställt ett omhändertagande och endast en kortare transport till vårdgivaren återstår innan handräckningen är slutförd. Även i övrigt bör överlämnande mindre ofta komma i fråga när det handlar om korta transporter. Ett överlämnande är heller inte lämpligt om transporten på grund av risken för fritagning eller av annan särskild anledning kräver att Polismyndigheten utför åtgärderna för att dessa ska kunna genomföras på ett betryggande sätt.

För att möjliggöra framförhållning förutsätts att överlämnande av handräckningsuppdrag i andra än rena rutinfall föregås av kontakter mellan Polismyndigheten och Kriminalvården.

I *första stycket* görs vidare en hänvisning till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen vilket ger kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. När det gäller hänvisningen till 8 kap. 2 a § häkteslagen (möjlighet att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten) innebär den lämplighetsbedömning som Polismyndigheten ska göra innan den överlämnar en transport till Kriminalvården att det sällan torde uppstå ett behov av Polismyndighetens hjälp. Som framgår ovan bör nämligen ett överlämnande inte ske om transporten på grund av risken för fritagning eller av annan särskild anledning kräver att Polismyndigheten utför transporten för att den ska kunna genomföras på ett betryggande sätt. Behov av hjälp kan dock uppstå t.ex. om efterföljande omständigheter förändrat riskläget eller om det efter överlämnandet framkommer information, som om den varit känd innan överlämnandet, hade inneburit att Polismyndigheten inte hade lämnat transporten till Kriminalvården.

I *tredje stycket* anges att en Polismyndighet som överlämnar en transport till Kriminalvården, om det behövs för planeringen och genomförandet av transporten, utan hinder av sekretess ska lämna följande uppgifter till Kriminalvården: uppgifter som avses i 45 b § lagen om vård av missbrukare i vissa fall, 43 b § lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, 47 b § lagen om psykiatrisk tvångsvård, 27 § lagen om rättspsykiatrisk vård, 20 b § lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård eller 19 c § utlänningslagen. Bestämmelsen innebär att Polismyndigheten utan uppmaning ska lämna uppgifterna. I första hand avgör Polismyndigheten vilken information som är nödvändig att lämna över. Med hänsyn till att det är den verkställande myndighetens behov av information som ska tillgodoses, ska Polismyndigheten därutöver på begäran lämna kompletterande uppgifter. Beträffande

förutsättningarna för uppgiftslämnande se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 b § lagen om vård av missbrukare i vissa fall.

12.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

45 § Polismyndigheten *eller, i fall som avses i 45 a §, Kriminalvården ska lämna hjälp* för att

1. på begäran av socialnämnden eller rätten föra en missbrukare till en beslutad läkarundersökning.

2. på begäran av socialnämnden föra den som *ska* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem eller sjukhus,

3. på begäran av verksamhetschefen i fall som avses i 24 § tredje stycket föra den som *ska* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem, samt

4. på begäran av Statens institutionsstyrelse efterforska, hämta eller förflytta någon som *ska* tas in i hemmet eller som vårdas där med stöd av denna lag.

En begäran av någon annan än rätten enligt första stycket 1–3 eller av Statens institutionsstyrelse om hämtning eller förflyttning enligt första stycket 4 får göras endast om

1. *det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller, i förekommande fall, Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller*

2. *det annars finns synnerliga skäl.*

Paragrafen reglerar handräckning i ärenden om vård av missbrukare. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* görs, utöver språkliga ändringar, ett tillägg som anger att Kriminalvården ska lämna hjälp i fall som avses i 45 a §. Liksom hittills är det Polismyndigheten som lämnar hjälp i övriga fall.

I *andra stycket*, som är nytt, anges under vilka förutsättningar hjälp får begäras från Polismyndigheten och Kriminalvården. Bestämmelsen har till syfte att motverka att myndigheternas resurser i onödan tas i anspråk för handräckning.

Av bestämmelsen följer att hjälp får begäras endast om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att polismans eller Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen respektive 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen behöver tillgripas. Bestämmelserna i polislagen reglerar polisens rätt att använda våld och belägga någon med fängsel och bestämmelserna i häkteslagen reglerar Kriminalvårdens rätt att kroppsvisitera och använda fängsel. Om det inte finns behov av vålds- eller tvångsanvändning vid transporten ska den myndighet där personen är placerad själv utföra transporten.

Det är den begärande myndigheten som har att pröva om förutsättningar föreligger att begära hjälp. Polismyndigheten eller, i fall som avses i 45 a §, Kriminalvården ska pröva om de formella förutsättningarna för handräckning är uppfyllda. Detta innebär att prövningen endast kan omfatta uppdragsgivarens behörighet och frågan om huruvida begäran om handräckningen är lagligen grundad. En

handräckning kan inte nekas under hänvisning till resursbrist eller liknande. En polisman eller kriminalvårdstjänsteman har typiskt sett inte den kunskap som kan antas krävas för att t.ex. överpröva en läkares beslut om huruvida en person på grund av sitt sjukdomstillstånd kan befaras bli särskilt våldsam. Det betyder också att en handräckningsåtgärd inte kan avslutas och lämnas åter till den beställande myndigheten om personen som ska transporteras är lugn och medverkar frivilligt när polisen eller kriminalvårdspersonalen ska påbörja transporten.

Hjälp ska vidare kunna begäras i andra fall där det finns synnerliga skäl. Det kan exempelvis röra sig om situationer där det finns en överhängande risk för att missbrukaren riskerar att skada sig själv så att man inte kan avvakta med att verkställigheten löses på annat sätt.

Några situationer omfattas inte av den nya regleringen. Det gäller i de fall rätten begär hjälp med att föra en missbrukare till en beslutad läkarundersökning. Inte heller omfattas en begäran av Statens institutionsstyrelse om att efterforska någon som avvikit från ett LVM-hem. I dessa situationer ska polisen alltså hjälpa till även om det inte finns behov av att använda polisens särskilda kompetens och befogenhet att använda våld eller tvång. Det är dock socialnämndens uppgift att fortlöpande hålla polisen informerad om sådana uppgifter som underlättar efterforskningen (jfr JO:s ämbetsberättelse 1989/90 s. 248).

45 a § Avser en begäran om hjälp med förflyttning enligt 45 § någon som är berövad friheten, ska begäran ställas till Kriminalvården. Vid en sådan förflyttning tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

I paragrafen, som är ny, anges när en begäran om hjälp vid handräckning enligt 45 § ska ställas till Kriminalvården. Övervägandena finns i avsnitt 6.2, 7.2 och 7.3.

Begäran enligt förevarande paragraf ska göras om begäran avser förflyttning av någon som redan vårdas med stöd av lagen och därmed redan är frihetsberövad. Det handlar om situationer där missbrukaren på grund av beslut om omedelbart omhändertagande eller tvångsvård har inställt sig eller förts till ett LVM-hem eller ett sjukhus.

I paragrafen görs vidare en hänvisning till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen vilket ger kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

45 b § Den som begär hjälp enligt 45 eller 45 a § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om missbrukaren som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

I paragrafen, som är ny, regleras uppgiftsskyldighet för den som begär hjälp enligt 45 eller 45 a §. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Bestämmelsen innebär att den som begär hjälp utan hinder av sekretess ska lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om missbrukaren som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden. Med hänsyn till att handräckning bara ska få ske om Polismyndighetens eller Kriminalvårdens tvångsbefogenheter behövs, bör utgångspunkten vara att uppgiftsskyldigheten omfattar de uppgifter som utgör grunden för handräckningsbegäran, dvs. i första hand information som kan läggas till grund för säkerhetsbedömningen. Det kan dock också finnas behov av att lämna särskild information som behövs för att Polismyndigheten eller Kriminalvården ska kunna bemöta den person som handräckningen avser på ett lämpligt sätt. Informationen ska i första hand röra den aktuella situationen. Uppgifter om personens historik kan dock vara relevanta för att bedöma exempelvis vålds- och rymningsbenägenhet.

Uppgiftsskyldigheten innebär att den som begär hjälp utan uppmaning ska lämna uppgifterna. I första hand avgör den som begär hjälp vilken information som är nödvändig att lämna över. Med hänsyn till att det är den verkställande myndighetens behov av information som ska tillgodoses, ska den som begär hjälp därutöver på begäran lämna kompletterande uppgifter.

45 c § Missbrukaren får tas i förvar, om det är nödvändigt för att en förflyttning enligt 45 eller 45 a § ska kunna genomföras.

Paragrafen är ny. Den reglerar möjligheten att under vissa omständigheter ta en missbrukare som ska förflyttas med stöd av lagen i förvar. Överväganden finns i avsnitt 8.

Förvar ska användas som en sista utväg och för kortast möjliga tid. För att missbrukaren ska få tas i förvar krävs att det är nödvändigt för att en förflyttning i samband med handräckning enligt 45 eller 45 a § ska kunna genomföras. Vid bedömningen av om det är nödvändigt att ta personen i förvar ska hänsyn särskilt tas till hans eller hennes fysiska och psykiska status, alternativ till förvarstagande samt hur länge förvarsplaceringen kan väntas pågå. Det bör särskilt beaktas att vård enligt 24 § ska inledas på sjukhus, om förutsättningar för sjukhusvård är uppfyllda och det anses lämpligt med hänsyn till den planerade vården i övrigt. Under sådana omständigheter bör placering i förvar inte komma i fråga.

Möjligheten att ta någon i förvar bör tillämpas med återhållsamhet. Polismyndigheten respektive Kriminalvården ska beakta den proportionalitetsprincip som kommer till uttryck bl.a. i 8 § polislagen (1984:387).

12.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

43 § Polismyndigheten eller, i fall som avses i 43 a §, Kriminalvården ska lämna hjälp för att på begäran av

1. socialnämnden eller nämndens ordförande eller rätten bereda en läkare, som avses i 32 §, tillträde till den unges hem eller för att föra den unge till läkarundersökningen,

2. socialnämnden eller någon ledamot eller tjänsteman som nämnden har förordnat genomföra beslut om vård eller omhändertagande med stöd av denna lag, och

3. Statens institutionsstyrelse efterforska och *hämta* den som vårdas vid ett hem för särskilt noggrann tillsyn på någon grund som anges i 3 §, om den unge har avvikit från hemmet, eller ombesörja någon annan förflyttning av honom eller henne.

En begäran av någon annan än rätten enligt första stycket 1 eller 2 eller av Statens institutionsstyrelse om hämtning eller förflyttning enligt första stycket 3 får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller, i förekommande fall, Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

Paragrafen reglerar handräckning i ärenden om vård av unga. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* görs, utöver språkliga ändringar, ett tillägg som anger att Kriminalvården ska lämna hjälp i fall som avses i 43 a §. Liksom hittills är det Polismyndigheten som lämnar hjälp i övriga fall.

I *andra stycket*, som är nytt, anges under vilka förutsättningar hjälp får begäras från Polismyndigheten och Kriminalvården. Bestämelsen har till syfte att motverka att myndigheternas resurser i onödan tas i anspråk för handräckning. När det gäller de närmare förutsättningarna för att begära handräckning, se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 § andra stycket lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Det är den begärande myndigheten som har att pröva om förutsättningar föreligger att begära hjälp. Begäran om hjälp kan t.ex. göras om det finns någon särskild omständighet som ger anledning att befara att den unge eller hans eller hennes föräldrar kommer att sätta sig till motvärn eller om han eller hon uttalat hot i samband med tidigare ingripanden.

Hjälp ska vidare kunna begäras i andra fall där det finns synnerliga skäl. Det kan exempelvis röra sig om situationer där det finns en överhängande risk för att den unge skadar sig själv så att man inte kan avvakta med att verkställigheten löses på annat sätt.

Några situationer omfattas inte av den nya regleringen. Det gäller i de fall rätten begär hjälp för att bereda en läkare, som avses i 32 §, tillträde till den unges hem eller för att föra den unge till läkarundersökningen. Inte heller omfattas en begäran av Statens institutionsstyrelse om att efterforska någon som avvikit från ett sådant hem som avses i första stycket 3. I dessa situationer ska polisen hjälpa till även om det inte finns behov av att använda polisens särskilda kompetens och befogenhet att använda våld eller tvång. Det är dock socialnämndens uppgift att fortlöpande hålla polisen informerad om sådana uppgifter som underlättar efterforskningen (jfr JO:s ämbetsberättelse 1989/90 s. 248).

43 a § Avser en begäran om hjälp med förflyttning enligt 43 § någon som vårdas vid ett hem för särskilt noggrann tillsyn på någon grund som anges i 3 §, ska begäran ställas till Kriminalvården. Vid en sådan förflyttning tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

I paragrafen, som är ny, anges när en begäran om hjälp vid handräckning enligt 43 § ska ställas till Kriminalvården. Övervägandena finns i avsnitt 6.2, 7.2 och 7.3.

När det gäller de närmare förutsättningarna för att begära handräckning, se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 § andra stycket lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall. Begäran om hjälp enligt förevarande paragraf ska göras om begäran avser förflyttning av någon som redan vårdas med stöd av lagen och därmed redan är frihetsberövad. En sådan begäran ska ställas direkt till Kriminalvården.

I paragrafen görs vidare en hänvisning till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen vilket ger kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

43 b § Den som begär hjälp enligt 43 eller 43 a § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om den unge eller närstående till denne som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

I paragrafen, som är ny, regleras uppgiftsskyldighet för den som begär hjälp enligt 43 eller 43 a §. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

När det gäller hur informationen ska lämnas och vilken information som uppgiftsskyldigheten avser hänvisas till kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 b § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

43 c § Den unge får tas i förvar, om det är nödvändigt för att en förflyttning enligt 43 eller 43 a § ska kunna genomföras. Den som är under femton år får dock inte tas i förvar.

Paragrafen är ny. Den reglerar möjligheten att under vissa omständigheter ta den unge i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Förvar ska användas som en sista utväg och för kortast möjliga tid. För att den unge ska få tas i förvar krävs att det är nödvändigt för att en förflyttning i samband med handräckning enligt 43 eller 43 a § ska kunna genomföras. Vid bedömningen av om det är nödvändigt att ta personen i förvar ska hänsyn särskilt tas till hans eller hennes fysiska och psykiska status, alternativ till förvarstagande samt hur länge förvarsplaceringen kan väntas pågå. Den som är under femton år får dock inte under några förhållanden tas i förvar.

Möjligheten att ta någon i förvar bör tillämpas med återhållsamhet. Polismyndigheten respektive Kriminalvården ska beakta den

proportionalitetsprincip som kommer till uttryck bl.a. i 8 § polislagen (1984:387).

12.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

47 § Om det finns skälig anledning att anta att någon lider av en allvarlig psykisk störning och är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp, får Polismyndigheten tillfälligt omhänderta honom eller henne i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge honom eller henne sådan hjälp. Den omhändertagne får föras till en sjukvårdsenhet som kan ge stöd och behandling.

Polismyndigheten *eller, i fall som avses i 47 a §, Kriminalvården* ska lämna *hjälp* på begäran av

1. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen för att han eller hon ska kunna genomföra en undersökning för vårdintyg,

2. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen eller av chefsöverläkaren för att föra patienten till en sjukvårdsinrättning sedan vårdintyg har utfärdats,

3. chefsöverläkaren för att återföra en patient som har lämnat vårdinrättningen utan tillstånd,

4. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats,

5. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan beslut om slutna psykiatrisk tvångsvård har fattats,

6. *chefsöverläkaren för att i annat fall förflytta en patient som vårdas på vårdinrättningen med stöd av denna lag, eller*

7. *Socialstyrelsen för att sända hem en patient som är utländsk medborgare och som vårdas enligt denna lag.*

En begäran enligt andra stycket får göras endast om

1. *det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller, i förekommande fall, Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller*

2. *det annars finns synnerliga skäl.*

Paragrafen reglerar handräckning i ärenden om psykiatrisk tvångsvård. Övervägandena finns i avsnitt 6.3, 6.4 och 6.7.

I paragrafens *andra stycke* görs, utöver en språklig ändring, ett tillägg som anger att Kriminalvården ska lämna hjälp i fall som avses i 47 a §. Liksom hittills är det Polismyndigheten som ska lämna hjälp i övriga fall. Vidare läggs en ny sjätte punkt till som anger att chefsöverläkaren även har möjlighet att begära handräckning för att i annat fall förflytta en patient som vårdas på vårdinrättningen med stöd av lagen. Motsvarande bestämmelser om rätt till hjälp med förflyttning finns i andra lagar om tvångsvård, se t.ex. 43 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Genom tillägget åstadkoms en större likformighet med andra handräckningsbestämmelser på vårdområdet. Vidare läggs en ny sjunde punkt till som reglerar Socialstyrelsens möjlighet att begära Polismyndighetens hjälp för att verkställa hemsändandet av en utländsk

patient som vårdas med stöd av lagen. Närmare bestämmelser om sådant hemsändande finns i 12 § förordningen (1991:1472) om psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård.

I tredje stycket, som är nytt, anges under vilka förutsättningar hjälp får begäras från Polismyndigheten och Kriminalvården. Bestämmelsen har till syfte att motverka att myndigheternas resurser i onödan tas i anspråk för handräckning. När det gäller de närmare förutsättningarna för att begära handräckning, se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 § andra stycket lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Det är den begärande myndigheten som har att pröva om förutsättningar föreligger att begära hjälp. Begäran om hjälp kan t.ex. göras om det finns någon särskild omständighet som ger anledning att befara att patienten kommer att sätta sig till motvärn eller om han eller hon uttalat hot i samband med tidigare ingripanden.

Hjälp ska vidare kunna begäras i andra fall där det finns synnerliga skäl. Det kan exempelvis röra sig om situationer där det finns en överhängande risk för att patienten skadar sig själv så att man inte kan avvakta med att verkställigheten löses på annat sätt.

47 a § Avser en begäran om hjälp med förflyttning enligt 47 § andra stycket 6 någon som är berövad friheten, ska begäran ställas till Kriminalvården. Vid en sådan förflyttning tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,*
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och*
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.*

I paragrafen, som är ny, anges när en begäran om hjälp vid handräckning enligt 47 § andra stycket punkten 6 ska ställas till Kriminalvården. Övervägandena finns i avsnitt 6.2, 7.2 och 7.3.

När det gäller de närmare förutsättningarna för att begära handräckning, se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 § andra stycket lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall. Begäran om hjälp enligt förevarande paragraf ska göras om begäran avser sådana fall som regleras i punkten 6 i 47 § andra stycket och som avser förflyttning av någon som redan vårdas med stöd av lagen och därmed redan är frihetsberövad. En sådan begäran ska ställas direkt till Kriminalvården.

I paragrafen görs vidare en hänvisning till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen vilket ger kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

47 b § Den som begär hjälp enligt 47 eller 47 a § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om patienten som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

Paragrafen, som är ny, reglerar uppgiftsskyldighet för den som begär hjälp enligt 47 eller 47 a §. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

När det gäller hur informationen ska lämnas och vilken information som uppgiftsskyldigheten avser hänvisas till kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 b § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

12.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

27 § I fråga om Polismyndighetens och Kriminalvårdens skyldighet att lämna hjälp gäller i tillämpliga delar 47 § andra och tredje styckena samt 47 a och b §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Sådan hjälp ska lämnas även när en patient i fall som avses i 7 § första stycket inte inställer sig när vården ska påbörjas.

Paragrafen reglerar handräckning i ärenden om rättspsykiatrisk vård. Övervägandena finns i avsnitt 6.2–6.4, 6.7, 7.2, 7.3 och 9.1.

I paragrafens första mening görs ett tillägg som anger Kriminalvården som ansvarig myndighet att lämna hjälp utöver Polismyndigheten.

Liksom hittills hänvisar paragrafen bl.a. till 47 § andra stycket lagen om psykiatrisk tvångsvård. Det innebär att de ändringar som görs i det stycket får genomslag också i förevarande paragraf. Sålunda införs en motsvarande rätt som i den lagen för chefsöverläkaren att begära hjälp för förflyttning av en patient som vårdas på vårdinrättningen. Hänvisningen till det nya tredje stycket i 47 § och till 47 a § i samma lag innebär dels en motsvarande reglering av förutsättningarna för att begära handräckning, dels att en handräckningsbegäran avseende förflyttning ska framställas till Kriminalvården. Vidare innebär det att det införs en rätt för Kriminalvården att utföra kroppsvisitation, använda fängsel samt att begära hjälp av Polismyndigheten. Genom hänvisningen till 47 b § i samma lag införs en motsvarande uppgiftsskyldighet vid begäran om handräckning som i den lagen. För den närmare innebörden av dessa bestämmelser, se kommentarerna i avsnitt 12.8 till 47 § och 47 a och b §§ lagen om psykiatrisk tvångsvård.

I paragrafen görs även språkliga ändringar.

12.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt

11 § Regeringen kan på tribunalens begäran besluta att en av tribunalen meddelad fängelsedom får verkställas i Sverige. Regeringen får meddela de anvisningar som i det enskilda fallet behövs för verkställigheten av straffet här.

Om en av tribunalen meddelad fängelsedom ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården ansvara för transporten av den dömda i Sverige. Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Vid verkställigheten tillämpas 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Verkställigheten ska upphöra, om tribunalen upplyser att den har beviljat den dömde nåd eller meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan tribunalen beretts tillfälle att yttra sig. Regeringen får i dessa fall besluta att villkorlig frigivning ska ske vid en senare tidpunkt än som följer av brottsbalken.

Paragrafen reglerar verkställighet i Sverige av en dom som har meddelats av en internationell tribunal. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att det är Kriminalvården som ansvarar för transporten i Sverige av en person som i Sverige ska verkställa en fängelsepåföljd som utdömts av tribunalen. Andra styckets tillämpning förutsätter att den dömde är frihetsberövad. Genom hänvisningen i andra meningen till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen ges kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

I paragrafen görs även språkliga ändringar.

12.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård

Handräckning av Polismyndigheten och Kriminalvården

20 § Polismyndigheten eller, i fall som avses i 20 a §, Kriminalvården ska på begäran av den som förestår vården vid ett särskilt ungdomshem lämna hjälp för att söka efter och hämta tillbaka den som dömts till slutna ungdomsvård om den dömde avvikit eller för att ombesörja förflyttning av honom eller henne.

En sådan begäran får göras endast om

1. *det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polisman särskilda befogenheter enligt 10 eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas eller, i förekommande fall, Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller*

2. *det annars finns synnerliga skäl.*

Paragrafen reglerar handräckning i ärenden om verkställighet av slutna ungdomsvård. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* görs, utöver språkliga ändringar, ett tillägg som anger att Kriminalvården ska lämna hjälp i fall som avses i 20 a §. Liksom hittills är det Polismyndigheten som lämnar hjälp i övriga fall.

I det nya *andra stycket* regleras förutsättningarna för handräckning. Motsvarande bestämmelse införs i andra lagar om tvångsvård. Bestämmelsen har till syfte att motverka att myndigheternas resurser i onödan tas i anspråk för handräckning. När det gäller de närmare förutsättningarna för att begära handräckning, se kommentaren i avsnitt

12.6 till 45 § andra stycket lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Det är den begärande myndigheten som har att pröva om förutsättningar föreligger att begära hjälp. Begäran om hjälp kan t.ex. göras om det finns någon särskild omständighet som ger anledning att befara att den dömde kommer att sätta sig till motvärn eller om han eller hon uttalat hot i samband med tidigare ingripanden.

Hjälp ska vidare kunna begäras i andra fall där det finns synnerliga skäl. Det kan exempelvis röra sig om situationer där det finns en överhängande risk för att den dömde skadar sig själv så att man inte kan avvakta med att verkställigheten löses på annat sätt.

20 a § Avser en begäran om hjälp med förflyttning enligt 20 § någon som vårdas vid ett särskilt ungdomshem, ska begäran ställas till Kriminalvården. Vid en sådan förflyttning tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

I paragrafen, som är ny, anges när en begäran om hjälp vid handräckning enligt 20 § ska ställas till Kriminalvården. Övervägandena finns i avsnitt 6.2, 7.2 och 7.3.

När det gäller de närmare förutsättningarna för att begära handräckning, se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 § andra stycket lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall. Begäran om hjälp enligt förevarande paragraf ska göras om begäran avser förflyttning av någon som redan vårdas med stöd av lagen och därmed redan är frihetsberövad. En sådan begäran ska ställas till Kriminalvården.

I paragrafen görs vidare en hänvisning till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen vilket ger Kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

20 b § Den som begär hjälp enligt 20 eller 20 a § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om den dömde som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

Paragrafen, som är ny, reglerar uppgiftsskyldighet i samband med handräckning. Övervägandena finns i avsnitt 9.1. När det gäller hur informationen ska lämnas och vilken information som uppgiftsskyldigheten avser, se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 b § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

20 c § Den dömde får tas i förvar, om det är nödvändigt för att en förflyttning enligt 20 eller 20 a § ska kunna genomföras.

Paragrafen är ny. Den reglerar möjligheten att under vissa omständigheter ta den unge i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 8.

För att den unge ska få tas i förvar krävs att det är nödvändigt för att en förflyttning i samband med handräckning enligt 20 eller 20 a § ska kunna genomföras. Vid bedömningen av om det är nödvändigt att ta personen i förvar ska hänsyn särskilt tas till hans eller hennes fysiska och psykiska status, alternativ till förvarstagande samt hur länge förvarsplaceringen kan väntas pågå.

Möjligheten att ta någon i förvar bör tillämpas med återhållsamhet. Polismyndigheten respektive Kriminalvården ska beakta den proportionalitetsprincip som kommer till uttryck bl.a. i 8 § polislagen (1984:387).

12.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

4 kap.

Transport i Sverige

32 a § Vid tillämpning av 29, 29 a, 31 och 31 a §§ ska Polismyndigheten se till att personen förs till den andra staten eller ansvara för transporten i Sverige.

Paragrafen, som är ny, reglerar transport av en person till eller från Sverige vid överförande av en frihetsberövad person för förhör m.m. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Av paragrafen följer att det är Polismyndigheten som ska se till att personen förs till den andra staten eller, när en person förs till Sverige, ansvara för transporten i Sverige.

Polismyndigheten kan enligt den nya 29 a § polislagen (1984:387) överlämna en transport till Kriminalvården.

12.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen

25 § Om en av domstolen meddelad fängelsedom ska verkställas i Sverige, ska Kriminalvården ansvara för transporten av den dömd i Sverige. Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

– 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,

– 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och

– 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Vid verkställighet enligt 23 och 24 §§ tillämpas 25 § lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom om inte annat framgår av denna lag.

Verkställighet får inte längre ske om Internationella brottmålsdomstolen har beviljat den dömd nåd eller strafflindring och det nedsatta straffet har fullt ut verkställts eller domstolen har meddelat något annat avgörande som innebär att den utdömda påföljden inte längre får verkställas. Uppkommer, sedan en ansökan enligt 23 eller 24 § har bifallits, en fråga om hinder mot verkställighet på grund

av preskription, *ska* denna fråga prövas enligt de regler som gäller för Internationella brottmålsdomstolen.

Frågor om villkorlig frigivning prövas av regeringen sedan Internationella brottmålsdomstolen fått tillfälle att yttra sig. Regeringen får i dessa fall besluta att villkorlig frigivning *ska* ske vid en senare tidpunkt än som följer av brottsbalken.

Beslut om förvandling av böter får inte meddelas.

Paragrafen behandlar verkställighet i Sverige av en dom som har meddelats av Internationella brottmålsdomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I *första stycket*, som är nytt, anges att det är Kriminalvården som ansvarar för transporten i Sverige av en person som i Sverige ska verkställa en fängelsepåföljd som utdömts av domstolen. Första styckets tillämpning förutsätter att den dömda är frihetsberövad. Genom hänvisningen i andra meningen till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen ges kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

I paragrafen görs även språkliga ändringar.

12.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

8 kap.

Transport i Sverige

3 § Om en svensk myndighet har utfärdat en europeisk arresteringsorder och den andra medlemsstaten har beslutat om överlämnande till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Paragrafen, som är ny, behandlar transporter vid överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Bestämmelsen reglerar vem som bär ansvaret för transporter vid överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Av bestämmelsen följer att det är Polismyndigheten som ska ansvara för transporten i Sverige. I 8 kap. 1 § i lagen finns en särskild bestämmelse om återförande av personer som på visst villkor har överlämnats till Sverige.

Polismyndigheten kan enligt den nya 29 a § polislagen (1984:387) överlämna en transport enligt bestämmelsen till Kriminalvården.

12.15 Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

10 kap.

19 § På begäran av den myndighet eller den domstol som har fattat ett beslut om förvar ska Polismyndigheten lämna den hjälp som behövs för att verkställa beslutet.

Paragrafen reglerar handräckning vid verkställighet av beslut om förvar. Paragrafen har hittills innehållit ett andra stycke som flyttas till den nya 19 a §.

19 a § Om Migrationsverket begär det, ska Kriminalvården lämna den hjälp som behövs för att förflytta en utlänning som hålls i förvar.

En sådan begäran får göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att Kriminalvårdens särskilda befogenheter enligt 4 kap. 4 § eller 10 § första stycket häkteslagen (2010:611) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

I paragrafen, som är ny, regleras handräckning vid förflyttning av en förvarstagen utlänning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2 och 6.3.

I första stycket anges att Kriminalvården på begäran av Migrationsverket ska lämna den hjälp som behövs för att flytta en utlänning som hålls i förvar. Första stycket motsvarar det hittillsvarande andra stycket i 19 §, med den skillnaden att det hittills har varit Polismyndigheten som ska hjälpa till vid en sådan förflyttning.

Vidare regleras i paragrafen under vilka förutsättningar hjälp får begäras från Kriminalvården. Bestämmelsen har till syfte att motverka att myndighetens resurser i onödan tas i anspråk för handräckning. När det gäller de närmare förutsättningarna för att begära handräckning, se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 § andra stycket lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Det är Migrationsverket som har att pröva om förutsättningar föreligger att begära hjälp. Begäran om hjälp kan t.ex. göras om det finns någon särskild omständighet som ger anledning att befara att utlänningen kommer att sätta sig till motvärn eller om han eller hon uttalat hot i samband med tidigare ingripanden.

19 b § Vid en förflyttning enligt 19 a § tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):

– 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,

– 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och

– 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

I paragrafen, som är ny, regleras rätten för Kriminalvården att vid handräckning enligt 19 a § utföra kroppsvisitation och använda fängsel samt att begära hjälp av Polismyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.2 och 7.3.

Genom hänvisningen till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen ges kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra

kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

19 c § Den som begär hjälp enligt 19 eller 19 a § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om utlännningen som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

Paragrafen, som är ny, reglerar uppgiftsskyldighet i samband med handräckning. Övervägandena finns i avsnitt 9.1. När det gäller hur informationen ska lämnas och vilken information som uppgiftsskyldigheten avser, se kommentaren i avsnitt 12.6 till 45 b § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

12.16 Förslaget till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)

15 kap.

Hjälp vid transport

4 a § Om det på grund av risk för fritagning eller av någon annan särskild anledning behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt, får Kriminalvården begära hjälp av Polismyndigheten.

Paragrafen, som är ny, reglerar Kriminalvårdens möjlighet att begära handräckning hos Polismyndigheten för att genomföra en transport av personer som är intagna i anstalt. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Paragrafen innebär en lagreglering och precisering av den möjlighet att begära hjälp av Polismyndigheten som hittills har reglerats i 30 § fängelseförordningen (2010:2010). Kriminalvårdens möjlighet att begära hjälp är dock i förhållande till vad som hittills har gällt begränsad till fall där det på grund av risken för fritagning eller av någon annan särskild anledning, t.ex. risken för tagande av gisslan eller hot mot den person som transporten avser, behövs hjälp av Polismyndigheten för att transporten ska kunna genomföras på ett betryggande sätt. Om transporten överlämnas helt till Polismyndigheten övertar den myndigheten ansvaret för transporten. Kriminalvården behåller dock ansvaret för klienten.

Bestämmelsen avser enbart sådana transporter som Kriminalvården utför av personer som är intagna i anstalt.

12.17 Förslaget till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

8 kap.

Hjälp vid transport

2 a § Om det på grund av risk för fritagning eller av någon annan särskild anledning behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt, får Kriminalvården begära hjälp av Polismyndigheten.

Paragrafen, som är ny, har rubriken hjälp vid transport och reglerar Kriminalvårdens möjlighet att begära handräckning hos Polismyndigheten för att genomföra en transport av personer som omfattas av häkteslagen. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Paragrafen innebär en lagreglering och precisering av den möjlighet att begära hjälp av Polismyndigheten som hittills har reglerats i 20 § häktesförordningen (2010:2011). Kriminalvårdens möjlighet att begära hjälp är dock i förhållande till vad som hittills har gällt begränsad till fall där det på grund av risken för fritagning eller av någon annan särskild anledning, t.ex. risken för tagande av gisslan eller hot mot den person som transporten avser, behövs hjälp av Polismyndigheten för att transporten ska kunna genomföras på ett betryggande sätt. Om transporten överlämnas helt till Polismyndigheten övertar den myndigheten ansvaret för transporten. Kriminalvården behåller dock ansvaret för klienten.

Bestämmelsen avser enbart sådana transporter som Kriminalvården utför av personer som omfattas av häkteslagen. En hänvisning till bestämmelsen görs dock i andra lagar som innehåller bestämmelser om att andra myndigheter än Polismyndigheten under vissa omständigheter ska framställa en begäran om handräckning direkt till Kriminalvården, se t.ex. den nya 45 a § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall. Kriminalvården får då under samma förutsättningar som gäller för de egna transportererna vända sig till Polismyndigheten med en begäran om hjälp.

12.18 Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder

7 kap.

Transport i Sverige

3 § Om en svensk myndighet har utfärdat en nordisk arresteringsorder och den andra staten har beslutat om överlämnande till Sverige, ska Polismyndigheten ansvara för transporten i Sverige.

Paragrafen, som är ny, behandlar transporter vid överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Bestämmelsen reglerar vem som bär ansvaret för transporter vid överlämnande till Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. Av bestämmelsen följer att det är Polismyndigheten som ska ansvara för transporten i Sverige. I 7 kap. 1 § i lagen finns en särskild bestämmelse om återförande av personer som på visst villkor har överlämnats till Sverige.

Polismyndigheten kan enligt den nya 29 a § polislagen (1984:387) överlämna en transport enligt bestämmelsen till Kriminalvården.

12.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen

2 kap.

12 § Kriminalvården ska se till att den dömda transporteras till den medlemsstat där påföljden ska verkställas. *Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):*

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Om det är nödvändigt för att transporten ska kunna genomföras, får Polismyndigheten ta den dömda i förvar, dock längst under 48 timmar.

Paragrafen behandlar transporter vid överförande till en annan medlemsstat för verkställighet av en frihetsberövande påföljd. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Av *första stycket* följer att det är Kriminalvården som ska se till att den dömda förs till den andra medlemsstaten. Genom hänvisningen i andra meningen till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen ges kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

I *andra stycket* görs en redaktionell ändring.

3 kap.

20 § Kriminalvården ska ansvara för transporten av den dömda i Sverige. *Vid en sådan transport tillämpas följande bestämmelser i häkteslagen (2010:611):*

- 4 kap. 4 § om kroppsvisitation,
- 4 kap. 10 § första stycket om användning av fängsel, och
- 8 kap. 2 a § om möjligheten att i vissa fall begära hjälp av Polismyndigheten.

Paragrafen behandlar transporter vid överförande till Sverige för verkställighet av en frihetsberövande påföljd. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Av bestämmelsen följer att det är Kriminalvården som ska ansvara för transporten av den dömda i Sverige. Bestämmelsens tillämpning förutsätter att den dömda är frihetsberövad. Genom hänvisningen i andra meningen till 4 kap. 4 och 10 §§ samt den nya 8 kap. 2 a § häkteslagen ges kriminalvårdspersonalen dels rätt att utföra kroppsvisitation och använda fängsel på motsvarande sätt som under transporter inom den egna transportverksamheten, dels möjlighet att i sin tur begära hjälp av Polismyndigheten, se vidare kommentaren i avsnitt 12.2 till 8 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Utdrag ur sammanfattning av betänkandet Transporter av frihetsberövade (SOU 2011:7)

Bakgrund

Ett stort antal myndigheter utför idag transporter av frihetsberövade personer. Kriminalvårdens transporttjänst har dock en nyckelroll inom transportverksamheten, eftersom den inte bara transporterar personer som är placerade hos den egna myndigheten, utan även utför transporter åt andra myndigheter. Det kan exempelvis gälla personer som är placerade på olika vårdinrättningar eller personer som ska transporteras till eller från Sverige. En transport som Kriminalvården utför för en annan myndighets räkning föregås ofta av att den myndighet som har ansvaret för personen ansöker om handräckning hos Polisen. För det ändamålet finns i olika författningar bestämmelser som innebär att en polismyndighet i en sådan situation har skyldighet att lämna biträde åt myndigheten när en begäran om handräckning görs. Det förekommer att polismyndigheten i ett sådant fall överlämnar verkställigheten av handräckningsbeslutet till Kriminalvården, som genomför transporten. Kriminalvården transporterar även personer från och till polisarrester.

Utredningens viktigaste slutsatser

Utredningens viktigaste slutsatser innebär i korthet följande.

Organisatoriska frågor

- Kriminalvården ska, genom sin transporttjänst, även i framtiden utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter.
- Kriminalvården får ett tydligt ansvar för transporter åt andra myndigheter.
- I vissa fall ska handräckning begäras direkt hos Kriminalvården.
- Polisen och Kriminalvården får bättre förutsättningar att i samband med handräckning bemöta och i övrigt hantera personer med särskilda behov.
- Kriminalvårdens förutsättningar att bedriva transportverksamhet förbättras genom bl.a. intern samordning och bättre planeringsförutsättningar.
- Kriminalvården ges möjlighet att förordna väktare från ett auktoriserat bevakningsföretag att utföra transporter av frihetsberövade personer.
- Ökad samverkan ska ske mellan berörda myndigheter, varvid bl.a. lokaliseringsfrågor och användning av videokonferensutrustning uppmärksammas.
- Kriminalvårdens transportverksamhet ska även fortsättningsvis finansieras genom anslag.

- Lagstöd skapas för de transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter.
- Regleringen av transporter i samband med internationellt straffrättsligt samarbete, m.m. görs mer heltäckande och enhetlig.
- Lagstöd skapas för att Kriminalvården ska kunna begära handräckning av Polisen.
- Tillämpningen av handräckningsinstitutet stramas upp, bl.a. genom att det i handräckningsbestämmelserna anges under vilka förutsättningar biträde får begäras samt uppställs krav på den beställande myndighetens medverkan.
- Lagstöd skapas för att personer som är omhändertagna enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU) undantagsvis ska kunna tas i förvar.

Myndigheternas behov av information i samband med handräckning

- Polisen och Kriminalvården får bättre tillgång till information i samband med handräckning.

Organisatoriska frågor

Är transportverksamheten ändamålsenligt organiserad?

Transportverksamheten ska anordnas utifrån rättssäkerhet och effektivitet.

I hanteringen av frihetsberövade personer fyller transportverksamheten ingen självständig funktion, utan är närmast en nödvändig stödfunktion. Transportverksamheten som sådan ska därför inte stå i fokus för övergripande organisatoriska överväganden. Med hänsyn till det stora antalet samhällsfunktioner som är beroende härav, bör transportverksamheten – med respekt för transportverksamhetens villkor – i stället anpassas till dessa andra verksamheter. Det innebär ur ett myndighetsperspektiv att transportverksamheten ska vara så flexibel att den kan möta de tidsfrister och andra skyndsamhetskrav som uppställs inom olika verksamheter. Ur den enskildes perspektiv innebär det att en transport av en frihetsberövad person ska genomföras med beaktande av de skäl som ligger bakom frihetsberövandet i det enskilda fallet.

Kriminalvården utför i dag, genom sin transporttjänst, ett stort antal transporter åt andra myndigheter. Transporttjänsten – som även i framtiden bör vara en del av myndigheten Kriminalvården – ska även fortsättningsvis anlitas för att transportera frihetsberövade personer åt andra myndigheter.

Dagens ordning är emellertid ineffektiv, eftersom det inte finns någon klar ansvarsfördelning mellan Polisen och Kriminalvården när det gäller transporter av frihetsberövade personer. Utgångspunkten bör vara att Polisens resurser ska tas i anspråk endast då Polisens särskilda

tvångsbefogenheter behövs. Kriminalvårdens ansvar för transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter bör tydliggöras på följande sätt.

- Kriminalvården bör – i stället för Polisen – genom sin transporttjänst biträda vid transporter i handräkningsärenden avseende frihetsberövade personer som vistas i den beställande myndighetens eller annan myndighets lokaler.
- Vid övriga transporter av frihetsberövade personer bör Kriminalvården genom sin transporttjänst svara för transportuppdrag som överlämnats av Polisen.

Särskilda överväganden beträffande vissa personkategorier

När det gäller det praktiska genomförandet finns det inga generella skillnader mellan Polisens och Kriminalvårdens förutsättningar att transportera särskilt utsatta personer. Såväl Polisen som Kriminalvården bör emellertid vid handräkning enligt lagar om tvångsvård få förbättrade förutsättningar att utföra transporter åt andra myndigheter.

Detta bör ske genom skärpta krav på att den myndighet som har begärt handräkning medverkar vid åtgärden, bättre information om den enskilde, tydliga föreskrifter och riktlinjer om vad Polisen och Kriminalvården bör tänka på inför och under en handräkning samt en förbättrad grund- och vidareutbildning när det gäller bemötande av psykiskt sjuka och andra personer i utsatta situationer.

Privata utförare av transporttjänster

För att öka flexibiliteten inom transportorganisationen bör Kriminalvården få stöd i lag att förordna väktare från ett auktoriserat bevakningsföretag för att utföra vissa transporter av frihetsberövade personer.

Den rättsliga regleringen

Rättslig reglering av transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter

Lagstöd bör skapas för de transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter. Detta bör ske genom att det i polislagen (1984:387) samt i lagar om tvångsvård och utlänningslagen (2005:716) införs bestämmelser som innebär att regeringen får förordna att transporter av frihetsberövade

personer även får verkställas av annan myndighet som regeringen Bilaga 1 bestämmer.

Kriminalvårdens möjligheter att använda våld och annat tvång vid transporter

Den nuvarande regleringen av Kriminalvårdens möjlighet att använda våld och annat tvång vid transporter inom den egna verksamheten är i allt väsentligt tillfredsställande. Detsamma gäller motsvarande reglering i den kriminalvårdslagstiftning som träder i kraft den 1 april 2011.

Av förslagen till lagreglering av de transporter som Kriminalvården utför åt andra myndigheter följer befogenhet för personalen att under vissa omständigheter använda våld och annat tvång. Kriminalvårdens rätt att vid behov använda fängsel bör dock regleras särskilt.

I fråga om utrikestransporter finns det inte skäl att peka ut något särskilt område där svensk personals tvångsbefogenheter behöver klarläggas. Det är dock angeläget att tvångsvisa verkställighetsresor i utlänningsärenden endast förekommer när det finns en rättslig grund för tvångsanvändning. Polisen bör, i samarbete med Kriminalvårdens transporttjänst, se över sina rutiner för att undvika att tvång används i andra situationer.

Kriminalvården bör under vissa omständigheter ha möjlighet att begära hjälp av polismyndigheten. I kriminalvårdslagstiftningen bör därför införas bestämmelser som ger Kriminalvården rätt att begära polishandräckning, om det på grund av risk för fritagning eller av någon annan särskild anledning behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt.

Svenska myndigheters verkställande av avvisnings- eller utvisningsbeslut utomlands innebär en form av svensk myndighetsutövning med värdlandets accept. Som en konsekvens härav är svensk personal vid sådan verkställighet i princip underkastad straffrättsligt ansvar för tjänstefel och den svenska staten skadeståndsrättsligt ansvarig för skador som svensk personal vållar i samband därmed.

Förutsättningar och former för handräckning i vissa fall

Det går inte att dra några generella slutsatser om i vilken utsträckning det förekommer ett överutnyttjande av handräckningsinstitutet. I enskilda fall synes det dock förekomma obefogade beställningar av handräckning. I handräckningsbestämmelserna i lagarna om tvångsvård samt i utlänningslagen bör därför förtydligas under vilka förutsättningar biträde får begäras.

Den myndighet som ska lämna biträde bör pröva utformningen av biträdet i varje enskilt fall utifrån behovet av särskilda tvångsbefogenheter. Utgångspunkten bör vara att personal från den myndighet som begär handräckningen medverkar vid handräckningen. Bestämmelserna om handräckning i lagarna om tvångsvård bör därför kompletteras i fråga om krav på medverkande personal. Socialstyrelsen bör skärpa kontrollen av hur bestämmelserna tillämpas i praktiken.

Slutligen bör bestämmelserna om handräckning i lagarna om psykiatrisk tvångsvård kompletteras på så sätt att biträde – utöver de handräckningssituationer som redan upptas – ska kunna begäras för annan förflyttning av patienten.

Vissa frågor om förvar

Transportfrågor är nära förknippade med frågor rörande möjligheter att ta personer i förvar. För att möjliggöra en effektiv transportverksamhet bör därför i LVM, LVU och LSU införas bestämmelser om att missbrukaren respektive den unge undantagsvis får tas i förvar. Den som är under 15 år ska dock inte få tas i förvar.

Myndigheternas behov i samband med handräckning

De myndigheter som verkställer handräckningar har i dag begränsade möjligheter att få uppgifter från beställande myndigheter samt att få ut uppgifter ur Polisens register.

För att de verkställande myndigheterna ska få tillgång till relevant information bör de myndigheter som beställer handräckning åläggas en uppgiftsskyldighet. I lagar om tvångsvård bör därför införas bestämmelser som ålägger den myndighet som begär biträde att utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om den enskilde som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

De verkställande myndigheterna bör också få ökad tillgång till uppgifter ur Polisens register. De lagar som reglerar belastnings-, misstanke- och vapenregistren bör därför kompletteras på så sätt att registren även ska ha som ändamål att ge information om sådana uppgifter som behövs för planeringen och genomförandet av en handräckningsåtgärd enligt olika lagar om tvångsvård.

Den myndighet som begär handräckning ska förse den verkställande myndigheten med praktisk information. Samarbete bör inledas respektive fördjupas för att underlätta informationsutbytet.

1. Förslag till lag (2012:00) om transporter i samband med utlämning och överlämnande till Sverige

Härigenom föreskrivs följande

1 § Vid en utlämning till Sverige ska polismyndigheten se till att personen förs hit om det gäller utlämnande

1. av den som i Sverige är misstänkt eller tilltalad för brott eller
2. för verkställighet av fängelsestraff, rättspsykiatrisk vård eller sluten ungdomsvård som har ådömts i Sverige.

2 § Om en svensk myndighet har utfärdat en europeisk arresteringsorder och den andra medlemsstaten har beslutat om överlämnande till Sverige, ska polismyndigheten se till att personen förs hit.

Denna lag träder i kraft den

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Häri genom föreskrivs att 26 § lagen (1957:668) om utlämning för brott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §⁹

Chefen för Justitiedepartementet får medge, att den som av en stat utlämnas till en annan stat får föras genom riket, om denne inte är svensk medborgare och det inte heller annars finns synnerliga skäl mot det. Framställning om detta ges in till Justitiedepartementet.

Medgivande får lämnas till att en svensk medborgare förs genom riket, om hinder inte skulle ha förelegat för utlämning av honom eller henne till den mottagande staten enligt 2 eller 4 § lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge.

Polismyndigheten ska se till att genomresan enligt första och andras tyckena genomförs.

Har tillstånd meddelats enligt första eller andra stycket får polismyndigheten, om det är nödvändigt för att transporten *skall* kunna genomföras, omhänderta och ta i förvar den som utlämnas, dock längst under fyrtyoåtta timmar.

När tillstånd till transport begärs i fråga om någon som utlämnas till en medlemsstat i Europeiska unionen tillämpas 8 kap. 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder i stället för bestämmelserna i *första–tredje styckena*.

Har tillstånd meddelats enligt första eller andra stycket får polismyndigheten, om det är nödvändigt för att transporten *ska* kunna genomföras, omhänderta och ta i förvar den som utlämnas, dock längst under fyrtyoåtta timmar.

När tillstånd till transport begärs i fråga om någon som utlämnas till en medlemsstat i Europeiska unionen tillämpas 8 kap. 2 § lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder i stället för bestämmelserna i *denna paragraf*.

Denna lag träder i kraft den

⁹ Senaste lydelse 2003:1158.

3. Förslag till lag om ändring i lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge

Häri genom föreskrivs att 19 § lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹⁰

Den som utlämnas från någon av de stater som anges i 1 § till en annan sådan stat får utan tillstånd transporteras genom Sverige.

Den som utlämnas får, om det är nödvändigt för att transporten *skall* kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av polismyndigheten, dock längst under fyrtioåtta timmar.

Den som utlämnas från någon av de stater som anges i 1 § till en annan sådan stat får utan tillstånd transporteras genom Sverige. *Polismyndigheten ska se till att genomresan genomförs.*

Den som utlämnas får, om det är nödvändigt för att transporten *ska* kunna genomföras, omhändertaras och tas i förvar av polismyndigheten, dock längst under fyrtioåtta timmar.

Denna lag träder i kraft den

¹⁰ Senaste lydelse 2003:1159.

4. Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

dels att 8 och 32 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Här i riket meddelad dom, varigenom dömts till fängelse, må verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömde när verkställighet *skall* ske är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han sig i någon av nämnda stater, må även eljest domen verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligast.

Bifalls en framställning om verkställighet av domen i den andra staten, *skall* Kriminalvården vid behov ombesörja att den dömde överförs till den staten. Kriminalvården får därvid begära hjälp av polismyndigheten i den ort där den dömde uppehåller sig.

Påträffas den dömde här i riket före frigivningen, får polismyndigheten på begäran av myndighet i den andra staten eller med anledning av där utfärdad efterlysning ombesörja att han överförs till den staten för verkställighet av straffet.

Skall den dömde enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid,

Föreslagen lydelse

8 §

Här i riket meddelad dom, varigenom dömts till fängelse, må verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömde när verkställighet *ska* ske är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han sig i någon av nämnda stater, må även eljest domen verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligast.

Bifalls en framställning om verkställighet av domen i den andra staten, *ska* Kriminalvården vid behov ombesörja att den dömde överförs till den staten. Kriminalvården får därvid begära hjälp av polismyndigheten i den ort där den dömde uppehåller sig.

Den som ska överföras får, om det är nödvändigt för att transporten ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Ska den dömde enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid,

under vilken han för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

under vilken han för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

Bilaga 2

8 a §

Om en frihetsberövande påföljd enligt 5 § ska verkställas i Sverige, ska polismyndigheten se till att den dömda förs hit.

32 §

Den som för verkställighet av frihetsstraff överföres från Danmark, Finland, Island eller Norge till annan av dessa stater må utan särskilt tillstånd föras genom Sverige.

Den som för verkställighet av frihetsstraff överföres från Danmark, Finland, Island eller Norge till annan av dessa stater må utan särskilt tillstånd föras genom Sverige. *Polismyndigheten ska se till att genomresan genomförs.*

Denna lag träder i kraft den

5. Förslag till lag om ändring i lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling

dels att 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 a §

Beslut om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge verkställs av polismyndigheten. Beslutet ska verkställas utan dröjsmål.

Om en utländsk myndighet har beslutat om utlämning till Sverige för vård och behandling, ska polismyndigheten se till att personen förs hit.

14 §

Den som utlämnas från stat som anges i 1 § till annan stat får föras genom riket utan särskilt tillstånd.

Den som utlämnas från stat som anges i 1 § till annan sådan stat får föras genom riket utan särskilt tillstånd. *Polismyndigheten ska se till att genomresan genomförs.*

Denna lag träder i kraft den

6. Förslag till lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom

dels att 40 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 40 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §¹¹

Chefen för Justitiedepartementet kan efter framställning till Justitiedepartementet av behörig myndighet i främmande stat medge, att utlänning, som är berövad friheten i den staten och som enligt bestämmelser i överenskommelse som avses i 1 § *skall* föras till annan främmande stat för verkställighet av påföljd för brott eller för förhandling med anledning av framställning om sådan verkställighet, får föras över svenskt område. Under sådan genomresa *skall* frihetsberövandet bestå, om *icke* den främmande staten begär att den transiterade frigges. Friges han *ej*, tillämpas vad som i allmänhet gäller om behandling av anhållen eller häktad.

Chefen för Justitiedepartementet kan efter framställning till Justitiedepartementet av behörig myndighet i främmande stat medge, att utlänning, som är berövad friheten i den staten och som enligt bestämmelser i överenskommelse som avses i 1 § *ska* föras till annan främmande stat för verkställighet av påföljd för brott eller för förhandling med anledning av framställning om sådan verkställighet, får föras över svenskt område. *Polismyndigheten ska se till att genomresan genomförs.* Under sådan genomresa *ska* frihetsberövandet bestå, om *inte* den främmande staten begär att den transiterade frigges. Friges han *inte*, tillämpas vad som i allmänhet gäller om behandling av anhållen eller häktad.

40 a §

Om en frihetsberövande påföljd ska verkställas utomlands, ska Kriminalvården se till att den dömda förs till den stat där påföljden ska verkställas.

Om en frihetsberövande påföljd som har meddelats utomlands ska

¹¹ Senaste lydelse 2000:570.

verkställas i Sverige, ska Kriminalvården se till att den dömda förs hit.

Vid verkställighet enligt första och andra styckena får Kriminalvården begära hjälp av polismyndigheten.

Vid verkställighet enligt första stycket får den som ska överföras, om det är nödvändigt för att transporten ska kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av polismyndigheten, dock längst under 48 timmar.

Denna lag träder i kraft den

7. Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs i fråga om polislagen (1984:387)
dels att 29 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 29 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29§¹²

Det som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid Försvarmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. Föreskrifterna i 10 § första stycket 1–4 gäller även tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som annars med laga stöd ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.

När den som avses i första stycket med laga stöd berövar någon friheten eller avlägsnar någon, tillämpas också 19 § första stycket 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans eller hennes förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt ska överlämnas till närmaste polisman. I fråga om befogenhet för en tjänsteman vid Kustbevakningen att tillämpa 13 § finns särskilda bestämmelser.

Bestämmelsen i 10 a § gäller också en väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag, som förordnats att enligt 8 kap. 1 § häkteslagen (2010:611) inom ramen för sin anställning i företaget utföra bevaknings- eller transportuppdrag, om inte annat följer av hans eller hennes förordnande.

Bestämmelserna i 17 a § gäller också när någon är skyldig att under en brottsutredning stanna kvar hos någon annan myndighet än en polismyndighet.

¹² Senaste lydelse 2008:326.

29 a §

En polismyndighet får överlämna verkställigheten av en transport av någon som är berövad friheten till myndighet som regeringen bestämmer.

Bestämmelserna i 10 a § samt i 8 kap. 1 och 2 §§ häkteslagen (2010:611) gäller även vid sådan verkställighet.

En polismyndighet som överlämnar verkställigheten av en transport ska, om det behövs för planeringen och genomförandet av transporten, utan hinder av sekretess lämna den myndighet som avses i första stycket de uppgifter som avses i 45 a § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, 43 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 47 a § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, 27 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och 20 a § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

Denna lag träder i kraft den

8. Förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

dels att 45 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 45 a, b och c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

45 §¹³

Polismyndigheten *skall* lämna biträde för att

1. på begäran av socialnämnden eller rätten föra en missbrukare

till en beslutad läkarundersökning,

2. på begäran av socialnämnden föra den som *skall* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem eller sjukhus,

3. på begäran av verksamhetschefen i fall som avses i 24 § tredje stycket föra den som *skall* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem, samt

4. på begäran av Statens institutionsstyrelse efterforska, hämta eller förflytta någon som *skall* tas in i hemmet eller som vårdas där med stöd av denna lag.

Polismyndigheten *ska* lämna biträde för att

2. på begäran av socialnämnden föra den som *ska* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem eller sjukhus,

3. på begäran av verksamhetschefen i fall som avses i 24 § tredje stycket föra den som *ska* beredas vård eller som är omedelbart omhändertagen enligt denna lag till ett LVM-hem, samt

4. på begäran av Statens institutionsstyrelse efterforska, hämta eller förflytta någon som *ska* tas in i hemmet eller som vårdas där med stöd av denna lag.

Regeringen får förordna att biträde för att förflytta någon som vårdas med stöd av denna lag i stället ska lämnas av annan myndighet som regeringen bestämmer. Vid sådan förflyttning gäller bestämmelserna i 4 kap. 10 § första stycket samt 8 kap. 1 och 2 §§ häkteslagen (2010:611) om rätten att belägga någon med fängsel respektive om väktare.

Begäran om biträde får dock

¹³ Senaste lydelse 2005:467.

göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

45 a §

Den myndighet som begär biträde enligt 45 § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om missbrukaren som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

45 b §

Vid handräckning enligt 45 § ska personal från den beställande myndigheten närvara. Om det finns särskilda skäl får en åtgärd dock vidtas utan att en sådan person är närvarande.

45 c §

Missbrukaren får tas i förvar, om det är nödvändigt för att en förflyttning enligt 45 § ska kunna genomföras.

Denna lag träder i kraft den

9. Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

dels att 43 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 43 a, b och c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §¹⁴

Polismyndigheten *skall* lämna Polismyndigheten *ska* lämna biträde för att på begäran av biträde för att på begäran av

1. socialnämnden eller nämndens ordförande eller rätten bereda en läkare, som avses i 32 §, tillträde till den unges hem eller för att föra den unge till läkarundersökningen,

2. socialnämnden eller någon ledamot eller tjänsteman som nämnden har förordnat genomföra beslut om vård eller omhändertagande med stöd av denna lag, och

3. Statens institutionsstyrelse efterforska och återhämta den som vårdas vid ett hem för särskilt noggrann tillsyn på någon grund som anges i 3 §, om den unge har avvikit från hemmet, eller för att ombesörja någon annan förflyttning av honom eller henne.

Regeringen får förordna att biträde för att förflytta någon som vårdas i ett hem för särskilt noggrann tillsyn på någon grund som anges i 3 § i stället ska lämnas av annan myndighet som regeringen bestämmer. Vid sådan förflyttning gäller bestämmelserna i 4 kap. 10 § första stycket samt 8 kap. 1 och 2 §§ häkteslagen (2010:611) om rätten att belägga någon med fängsel respektive om väktare.

Begäran om biträde får dock göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas,

¹⁴ Senaste lydelse 2005:468.

eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

43 a §

Den myndighet som begär biträde enligt 43 § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om den unge eller medlem i dennes hushåll som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

43 b §

Vid handräckning enligt 43 § ska personal från den beställande myndigheten närvara. Om det finns särskilda skäl får en åtgärd dock vidtas utan att en sådan person är närvarande.

43 c §

Den unge får tas i förvar, om det är nödvändigt för att en förflyttning enligt 43 § ska kunna genomföras. Den som är under femton år får dock inte tas i förvar.

Denna lag träder i kraft den

10. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

dels att 47 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 47 a, b och c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §¹⁵

Om det finns skälig anledning att anta att någon lider av en allvarligpsykisk störning och är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp, får polismyndigheten tillfälligt omhändertaga honom eller henne i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge honom eller henne sådan hjälp. Den omhändertagne får föras till en sjukvårdsenhet som kan ge stöd och behandling.

Polismyndigheten ska lämna biträde på begäran av

1. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen för att han eller hon ska kunna genomföra en undersökning för vårdintyg,

2. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen eller av chefsöverläkaren för att föra patienten till en sjukvårdsinrättning sedan vårdintyg har utfärdats,

3. chefsöverläkaren för att återföra en patient som har lämnat vårdinrättningen utan tillstånd,

4. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats, *eller*

5. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan beslut om slutet psykiatrisk tvångsvård har fattats,

eller

6. *chefsöverläkaren för att förflytta en patient som vårdas på vårdinrättningen med stöd av denna lag.*

Regeringen får förordna att

¹⁵ Senaste lydelse 2008:415.

biträde för förflyttning enligt punkten 6 i stället ska lämnas av annan myndighet som regeringen bestämmer. Vid sådan förflyttning gäller bestämmelserna i 4 kap. 10 § första stycket samt 8 kap. 1 och 2 §§ häkteslagen (2010:611) om rätten att belägga någon med fängsel respektive om väktare.

Begäran om biträde enligt andra och tredje styckena får dock göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

47 a §

Den myndighet som begär biträde enligt 47 § ska utan hinder av sekretess lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om patienten som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

47 b §

Vid handräckning enligt 47 § ska personal från den beställande myndigheten närvara. Om det finns särskilda skäl får en åtgärd dock vidtas utan att en sådan person är närvarande.

47 c §

Socialstyrelsen får besluta att sända hem en patient, som är utländsk medborgare och som vårdas enligt denna lag, på begäran av patienten eller chefsöverläkaren. Ett sådant beslut får meddelas under förutsättning att patienten tas emot i sitt hemland och kan antas få tillfredsställande vård där. Om begäran inte har gjorts av chefsöverläkaren, ska denne höras

i ärendet.

En patient får inte sändas hem annat än på egen begäran, om patienten kan anses ha fast anknytning till Sverige på grund av att han eller hon varit bosatt här under en längre tid eller har anhöriga här. En patient får inte heller sändas hem, om någon annan särskild omständighet talar emot detta. Om patienten påstår att han eller hon är politisk flykting, får patienten sändas hem endast om Migrationsverket medgett det.

Polismyndigheten ska på begäran av Socialstyrelsen lämna biträde för att verkställa hemsändandet.

Denna lag träder i kraft den

11. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Härigenom föreskrivs att 27 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I fråga om polismyndighets skyldighet att lämna biträde gäller i tillämpliga delar 47 § andra stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Sådant biträde *skall* lämnas även när en patient i fall som avses i 7 § första stycket inte inställer sig när vården *skall* påbörjas.

Föreslagen lydelse

27 §

I fråga om *annan myndighets* skyldighet att lämna biträde gäller i tillämpliga delar 47 § andra–*fjärde styckena och 47 a och b §§* lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Sådant biträde *ska* lämnas även när en patient i fall som avses i 7 § första stycket inte inställer sig när vården *ska* påbörjas.

Denna lag träder i kraft den

12. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt

Härigenom föreskrivs att 12 a § lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 a §¹⁶

Chefen för Justitiedepartementet får meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som för att utlämnas eller i annat syfte *skall* överföras mellan en annan stat och tribunalen. Under en sådan transport *skall* frihetsberövandet bestå om inte tribunalen begär att den som överförs *skall* friges.

Chefen för Justitiedepartementet får meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som för att utlämnas eller i annat syfte *ska* överföras mellan en annan stat och tribunalen. *Polismyndigheten ska se till att en sådan genomresa genomförs.* Under en sådan transport *ska* frihetsberövandet bestå om inte tribunalen begär att den som överförs *ska* friges.

För flygtransport utan planerad mellanlandning här i landet krävs inte tillstånd enligt första stycket. Om en oplanerad mellanlandning sker, *skall* polismyndighet ta den som överförs i förvar till dess en ansökan görs om tillstånd till transport enligt första stycket och genast underrätta chefen för Justitiedepartementet om detta. Görs ingen ansökan senast 96 timmar från den oplanerade landningen, *skall* personen omedelbart friges.

För flygtransport utan planerad mellanlandning här i landet krävs inte tillstånd enligt första stycket. Om en oplanerad mellanlandning sker, *ska* polismyndighet ta den som överförs i förvar till dess en ansökan görs om tillstånd till transport enligt första stycket och genast underrätta chefen för Justitiedepartementet om detta. Görs ingen ansökan senast 96 timmar från den oplanerade landningen, *ska* personen omedelbart friges.

Om tillstånd har meddelats enligt första stycket, får polismyndighet vid behov ta den som överförs i förvar. I fråga om tvångsmedel i ett ärende om transport gäller bestämmelserna i 5 §.

Denna lag träder i kraft den

¹⁶ Senaste lydelse 2002:330.

13. Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 20 § vapenlagen (1996:67) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
20 §¹⁷

Vapenregistren *skall* ha till ändamål att

Vapenregistren *ska* ha till ändamål att

1. ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen,

2. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt denna lag.

2. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt denna lag och

3. ge information om sådana uppgifter som behövs för att planera och genomföra en handräckningsåtgärd enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, i fråga om den person som handräckningen gäller.

Denna lag träder i kraft den

¹⁷ Senaste lydelse 1999:74.

14. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård

dels att 20 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 20 a, b och c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

Polismyndigheten *skall* på begäran av den som förestår vården vid ett särskilt ungdomshem lämna biträde för att söka efter och hämta tillbaka den som dömts till sluten ungdomsvård om den dömde avvikit eller för att ombesörja förflyttning av honom.

Polismyndigheten *ska* på begäran av den som förestår vården vid ett särskilt ungdomshem lämna biträde för att söka efter och hämta tillbaka den som dömts till sluten ungdomsvård om den dömde avvikit eller för att ombesörja förflyttning av honom *eller henne.*

Regeringen får förordna att biträde för att förflytta den som vårdas vid ett särskilt ungdomshem i stället ska lämnas av annan myndighet som regeringen bestämmer. Vid sådan förflyttning gäller bestämmelserna i 4 kap. 10 § första stycket samt 8 kap. 1 och 2 §§ häkteslagen (2010:611) om rätten att belägga någon med fängsel respektive om väktare.

Begäran om biträde får dock göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

20 a §

Den som begär biträde enligt 20 § ska utan hinder av sekretess

lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om den dömd som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden.

20 b §

Vid handräckning enligt 20 § ska vid behov personal från den beställande myndigheten närvara.

20 c §

Den dömd får tas i förvar, om det är nödvändigt för att en förflyttning enligt 20 § ska kunna genomföras.

Denna lag träder i kraft den

15. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹⁸

Belastningsregistret ska föras för att ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i verksamhet hos

1. polismyndigheter, Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen för att förebygga, upptäcka och utreda brott,

2. åklagarmyndigheter för beslut om förundersökning och åtal samt för utfärdande av strafföreläggande,

3. allmänna domstolar för straffmätning och val av påföljd
och

4. polismyndigheter och andra myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning.

3. allmänna domstolar för straffmätning och val av påföljd,

4. polismyndigheter och andra myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning
och

5. *polismyndigheter och andra myndigheter för planering och genomförande av handräckningsåtgärd som anges i författning.*

Registret får användas också för att till enskild lämna uppgifter som är av särskild betydelse i dennes verksamhet.

Denna lag träder i kraft den

¹⁸ Senaste lydelse 2009:614.

16. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1998:621) om misstankeregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹⁹

Misstankeregistret ska föras för att underlätta tillgången till sådana uppgifter om skäligen misstanke om brott som behövs i verksamhet hos

1. polismyndigheter, Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen för att samordna förundersökningar mot en person och för att förebygga, upptäcka och utreda brott,

2. åklagarmyndigheter för beslut om förundersökning och åtal *och*

2. åklagarmyndigheter för beslut om förundersökning och åtal,

3. polismyndigheter och andra myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning.

3. polismyndigheter och andra myndigheter vid sådan lämplighetsprövning, tillståndsprövning eller annan prövning som anges i författning *och*

4. polismyndigheter och andra myndigheter för planering och genomförande av handräckningsåtgärd som anges i författning.

Registret får användas också för att till enskild lämna uppgifter som är av särskild betydelse i dennes verksamhet.

Denna lag träder i kraft den

¹⁹ Senaste lydelse 2009:615.

17. Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Häri genom föreskrivs att 4 kap. 29, 31 och 33 §§ lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

29 §

Efter ansökan av en annan stat får, för förhör eller konfrontation i samband med en förundersökning eller en rättegång där,

1. en person som är berövad friheten i Sverige föras över till den andra staten om förhöret avser annat än utredning om den frihetsberövades egen brottslighet, eller

2. en person som är berövad friheten i den andra staten föras över till Sverige.

Av ansökan enligt första stycket 1 *skall* det framgå hur lång tid den frihetsberövade behöver vistas i den andra staten.

Av ansökan enligt första stycket 1 *ska* det framgå hur lång tid den frihetsberövade behöver vistas i den andra staten.

Polismyndigheten ska se till att personen förs till den andra staten eller till Sverige.

31 §

En svensk åklagare eller domstol får, för förhör eller konfrontation i samband med en förundersökning eller en rättegång här i landet, begära att

1. en person som är berövad friheten i Sverige förs över till annan stat, eller

2. en person som är berövad friheten i en annan stat förs över till Sverige.

Polismyndigheten ska se till att personen förs till den andra staten eller till Sverige.

33 §

Chefen för Justitiedepartementet kan meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som *skall* föras över från en stat till en annan stat för förhör eller konfrontation.

Chefen för Justitiedepartementet kan meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som *ska* föras över från en stat till en annan stat för förhör eller konfrontation.

Polismyndigheten ska se till att en sådan genomresa genomförs.

Denna lag träder i kraft den

18. Förslag till lag om ändring i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen

Härigenom föreskrivs att 32 § lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

Chefen för Justitiedepartementet får meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som för att överlämnas eller utlämnas eller i annat syfte *skall* överföras mellan en annan stat och Internationella brottmålsdomstolen. Under en sådan transport *skall* frihetsberövandet bestå om inte domstolen begär att den som överförs *skall* friges.

För flygtransport utan planerad mellanlandning här i landet krävs inte tillstånd enligt första stycket. Om en oplanerad mellanlandning sker, *skall* polismyndighet ta den som överförs i förvar till dess en ansökan görs om tillstånd till transport enligt första stycket och genast underrätta chefen för Justitiedepartementet om detta. Görs ingen ansökan senast 96 timmar från den oplanerade landningen, *skall* personen omedelbart friges.

Om tillstånd har meddelats enligt första stycket, får polismyndighet vid behov ta den som överförs i förvar. I fråga om tvångsmedel i ett ärende om transport gäller bestämmelserna i 5 §.

Chefen för Justitiedepartementet får meddela tillstånd till transport genom Sverige av en frihetsberövad person som för att överlämnas eller utlämnas eller i annat syfte *ska* överföras mellan en annan stat och Internationella brottmålsdomstolen.

Polismyndigheten ska se till att en sådan genomresa genomförs. Under en sådan transport *ska* frihetsberövandet bestå om inte domstolen begär att den som överförs *ska* friges.

För flygtransport utan planerad mellanlandning här i landet krävs inte tillstånd enligt första stycket. Om en oplanerad mellanlandning sker, *ska* polismyndighet ta den som överförs i förvar till dess en ansökan görs om tillstånd till transport enligt första stycket och genast underrätta chefen för Justitiedepartementet om detta. Görs ingen ansökan senast 96 timmar från den oplanerade landningen, *ska* personen omedelbart friges.

Denna lag träder i kraft den

19. Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 5 §, 7 kap. 2 § och 8 kap. 2 §§ lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

5 §

Polismyndigheten *skall* biträda vid verkställighet av ett beslut om överlämnande. Om den som *skall* överlämnas är på fri fot, får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överlämnandet *skall* kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av polismyndigheten, dock längst under fyrtioåtta timmar.

Polismyndigheten *ska se till att den som ska överlämnas förs till den andra staten*. Om den som *ska* överlämnas är på fri fot, får han eller hon, om det bedöms vara nödvändigt för att överlämnandet *ska* kunna genomföras, omhändertas och tas i förvar av polismyndigheten, dock längst under fyrtioåtta timmar.

7 kap.

2 §

När någon som har överlämnats från Sverige *skall* återföras i enlighet med ett sådant villkor som avses i 3 kap. 2 §, *skall* den ansvariga myndigheten i Sverige besluta om överförande av verkställigheten av påföljden hit.

När någon som har överlämnats från Sverige *ska* återföras i enlighet med ett sådant villkor som avses i 3 kap. 2 §, *ska* den ansvariga myndigheten i Sverige besluta om överförande av verkställigheten av påföljden hit.

Polismyndigheten ska se till att den som har överlämnats enligt första stycket återförs hit.

Om återförandet sker innan den ansvariga myndigheten har fattat sitt beslut, får den myndigheten besluta att den som har återförts *skall* tas i förvar av polismyndigheten i avvaktan på beslutet. Den som har återförts får tas i förvar om det behövs för att verkställigheten av påföljden *skall* kunna påbörjas i Sverige.

Om återförandet sker innan den ansvariga myndigheten har fattat sitt beslut, får den myndigheten besluta att den som har återförts *ska* tas i förvar av polismyndigheten i avvaktan på beslutet. Den som har återförts får tas i förvar om det behövs för att verkställigheten av påföljden *ska* kunna påbörjas i Sverige.

8 kap.
2 §²⁰

Begärs tillstånd till transport genom Sverige av någon som överlämnas på grund av en arresteringsorder eller som utlämnas till en annan medlemsstat i Europeiska unionen *skall* Rikspolisstyrelsen bevilja sådant tillstånd och ange under vilka villkor transporten får ske.

Har tillstånd meddelats enligt första stycket får polismyndigheten, om det är nödvändigt för att transporten *skall* kunna genomföras, omhänderta och ta i förvar den som överlämnas eller utlämnas, dock längst under fyrtioåttio timmar.

Om en oplanerad mellanlandning sker i Sverige, får polismyndigheten, om det är nödvändigt för att transporten *skall* kunna genomföras, omhänderta och ta i förvar den som överlämnas eller utlämnas, dock längst till dess en begäran om tillstånd till transport har prövats. Om tillstånd till transport inte begärs inom nittiosex timmar från landningen, *skall* personen omedelbart friges.

Om tillstånd meddelas, gäller därefter bestämmelserna i andra stycket. Tidsfristen *skall* räknas från det att tillstånd meddelats.

Begärs tillstånd till transport genom Sverige av någon som överlämnas på grund av en arresteringsorder eller som utlämnas till en annan medlemsstat i Europeiska unionen *ska* Rikspolisstyrelsen bevilja sådant tillstånd och ange under vilka villkor transporten får ske. *Polismyndigheten ska se till att en sådan genomresa genomförs.*

Har tillstånd meddelats enligt första stycket får polismyndigheten, om det är nödvändigt för att transporten *ska* kunna genomföras, omhänderta och ta i förvar den som överlämnas eller utlämnas, dock längst under fyrtioåttio timmar.

Om en oplanerad mellanlandning sker i Sverige, får polismyndigheten, om det är nödvändigt för att transporten *ska* kunna genomföras, omhänderta och ta i förvar den som överlämnas eller utlämnas, dock längst till dess en begäran om tillstånd till transport har prövats. Om tillstånd till transport inte begärs inom nittiosex timmar från landningen, *ska* personen omedelbart friges.

Om tillstånd meddelas, gäller därefter bestämmelserna i andra stycket. Tidsfristen *ska* räknas från det att tillstånd meddelats.

Denna lag träder i kraft den

²⁰ Senaste lydelse 2005:502.

20. Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 19 § utlänningslagen (2005:716) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

19 §

På begäran av den myndighet eller den domstol som har fattat ett beslut om förvar *skall* polismyndigheten lämna den hjälp som behövs för att verkställa beslutet.

Om Migrationsverket begär det, *skall* polismyndigheten även lämna den hjälp som behövs för att förflytta en utlänning som hålls i förvar.

På begäran av den myndighet eller den domstol som har fattat ett beslut om förvar *ska* polismyndigheten lämna den hjälp som behövs för att verkställa beslutet.

Om Migrationsverket begär det, *ska* polismyndigheten även lämna den hjälp som behövs för att förflytta en utlänning som hålls i förvar. *Regeringen får förordna att hjälp för sådan förflyttning i stället ska lämnas av annan myndighet som regeringen bestämmer. Vid sådan förflyttning gäller bestämmelserna i 4 kap. 10 § första stycket samt 8 kap. 1 och 2 §§ häkteslagen (2010:611) om rätten att belägga någon med fängsel respektive om väktare.*

Begäran om hjälp får dock göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § eller 10 a § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

Denna lag träder i kraft den

21. Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 35 kap. 20 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 kap.

20 §

Sekretess gäller hos en polismyndighet för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften hänför sig till

Sekretess gäller hos en polismyndighet *samt annan myndighet som avses i 29 a § första stycket polislagen (1984:387)* för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs och uppgiften hänför sig till

1. verksamhet som enbart innefattar hjälp eller annat bistånd åt enskild,
  2. ärende om omhändertagande eller handräckning enligt lagstiftningen om psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård eller om vård av missbrukare utan samtycke inom socialtjänsten,
  3. ärende om handräckning enligt lagstiftningen om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, vård av unga utan samtycke inom socialtjänsten eller enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård,
  4. ärende som avses i 21 kap. föräldrabalken, eller
  5. verksamhet som innefattar handräckning enligt smittskyddslagstiftningen eller annat bistånd åt smittskyddsläkare.
- För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den

22. Förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)

Härigenom föreskrivs i fråga om fängelselagen (2010:610)
dels att 15 kap. 3 § ska ha följande lydelse,
dels att det i 10 kap. ska införas en ny paragraf, 3 a §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

3 a §

*Om det på grund av risk för
fritagning eller av någon annan
särskild anledning behövs för att
en transport ska kunna
genomföras på ett betryggande
sätt, får Kriminalvården begära
hjälp av polismyndigheten.*

15 kap.

3 §

Kriminalvården får förordna en
väktare i ett auktoriserat
bevakningsföretag att, inom ramen
för sin anställning i företaget,
utföra vissa bevakningsuppdrag
när en intagen ska vistas utanför en
anstalt. Om det finns särskilda
skäl, får ett sådant förordnande
avse vissa bevakningsuppgifter
inom en anstalt. I förordnandet ska
uppdragets art och omfattning
anges. Förordnandet får återkallas.

Kriminalvården får förordna en
väktare i ett auktoriserat
bevakningsföretag att, inom ramen
för sin anställning i företaget,
utföra vissa bevakningsuppdrag
när en intagen ska vistas utanför en
anstalt *och vissa transporter av
intagna*. Om det finns särskilda
skäl, får förordnandet även avse
vissa bevakningsuppgifter inom en
anstalt. I förordnandet ska
uppdragets art och omfattning
anges. Förordnandet får återkallas.

Denna lag träder i kraft den

23. Förslag till lag om ändring i häkteslagen (2010:611)

Häri genom föreskrivs i fråga om häkteslagen (2010:611) dels att 8 kap. 1 § ska ha följande lydelse, dels att det i 8 kap. ska införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

1 §

Kriminalvården får förordna en väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag att, inom ramen för sin anställning i företaget, utföra vissa bevakningsuppdrag när en intagen ska vistas utanför en förvaringslokal. Om det finns särskilda skäl, får ett sådant förordnande avse vissa bevakningsuppgifter inom en förvaringslokal. I förordnandet ska uppdragets art och omfattning anges. Förordnandet får återkallas.

Kriminalvården får förordna en väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag att, inom ramen för sin anställning i företaget, utföra vissa bevakningsuppdrag när en intagen ska vistas utanför en förvaringslokal *och vissa transporter av intagna*. Om det finns särskilda skäl, får ett sådant förordnande avse vissa bevakningsuppgifter inom en förvaringslokal. I förordnandet ska uppdragets art och omfattning anges. Förordnandet får återkallas.

2 a §

Om det på grund av risk för fritagning eller av någon annan särskild anledning behövs för att en transport ska kunna genomföras på ett betryggande sätt, får Kriminalvården begära hjälp av polismyndigheten.

Denna lag träder i kraft den

Förteckning över remissinstanserna (SOU 2011:7)

Efter remiss har yttrande över betänkandet och Statskontorets konsekvensanalys avgetts av Riksdagens ombudsmän, Hovrätten för Västra Sverige, Malmö tingsrätt, Sundsvalls tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Luleå, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvården, Rättsmedicinalverket, Migrationsverket, Datainspektionen, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Tullverket, Stockholms universitet, Dalarnas läns landsting, Östergötlands läns landsting, Stockholms kommun, Göteborgs kommun, Halmstads kommun, Luleå kommun, Lunds kommun, Uppsala kommun, Örebro kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Statstjänstemannaförbundet, Svenska polisförbundet, Riksförbundet för Social och mental hälsa, SWEGUARD och Akademikerförbundet SSR.

Skåne läns landsting, Arvidsjaurs kommun, Härnösands kommun och Sveriges Akademikers Centralorganisation har avstått från att yttra sig.

Svar har inte inkommit från Flens kommun, Gotland kommun, Haparanda kommun, Kristianstads kommun, Norrköpings kommun, Sigtuna kommun, Östersunds kommun, Österåkers kommun, Facket för Service och Kommunikation och Föreningen Balans.

Sammanfattning av Statskontorets rapport Transporter av frihetsberövade – en konsekvensanalys (2011:28)

Sammanfattning

Utredningen om transporter av frihetsberövade personer har haft i uppdrag att göra en översyn av verksamheten med transporter av frihetsberövade personer. I betänkande Transporter av frihetsberövade (SOU 2011:7) lämnade utredningen förslag på hur dessa transporter ska organiseras inom rättsväsendet.

Ett tredelat uppdrag

Statskontoret har på regeringens uppdrag genomfört en effektivitetsanalys, en konsekvensanalys och en bedömning av fördelar och nackdelar med att införa utredningens förslag. Uppdraget till Statskontoret omfattar särskilt tre huvudförslag i betänkandet:

- Kriminalvårdens ansvar för transporter gentemot andra beställande huvudmän tydliggörs och utökas. Utredningen föreslår att Kriminalvården tar över delar av ansvaret från Polisen för transporter av frihetsberövade och att beställare kan vända sig direkt till Kriminalvården.
- Transporttjänsten föreslås ta över transporter från de lokala verksamhetsställena inom Kriminalvården, i enlighet med en befintlig modell som föreslås tillämpas i hela landet.
- Alla transporter, även de som beställs av externa huvudmän och beställare, exempelvis Migrationsverket och Statens institutionsstyrelse, ska finansieras via Kriminalvårdens förvaltningsanslag. Utgångspunkten ska vara att de externa beställarna medsänder egen personal vid transporten som utförs av Transporttjänsten.

Ökade möjligheter till effektiviseringar

Transporttjänstens förtydligade ansvar för transporter av frihetsberövade förväntas leda till ökad effektivitet, tydligare åtagande för Transporttjänsten vad gäller skyndsamhet och förstärkning av beställarnas ställning. Enligt Statskontoret förväntas även Transporttjänstens övertagande av lokala transporter leda till fördelar i form av ökad effektivitet.

Statskontoret menar att förslagen, både var för sig och tillsammans, innebär ökade möjligheter till stordriftsfördelar och förbättrade möjligheter att utnyttja Transporttjänstens resurser på ett effektivt sätt. Enligt Statskontorets sammantagna bedömning torde fördelarna med att införa förslaget om ett förtydligt ansvar för Transporttjänsten överväga

de diskuterade nackdelarna. Detsamma gäller utredningens förslag om ett övertagande av lokala transporter.

Anslagsfinansiering innebär fördelar men uppföljningen är viktig

Enligt utredningen om transporter av frihetsberövade personer ska alla transporter finansieras via Kriminalvårdens förvaltningsanslag. Enligt Statskontoret finns det en inneboende risk med en finansieringsform som innebär att beställarna erbjuds en tjänst som i princip är kostnadsfri. Statskontoret har därför analyserat fördelar och nackdelar med att införa ett strikt kostnadsansvar, dvs. en avgiftsfinansiering av transportverksamheten.

Statskontoret menar att ett strikt kostnadsansvar innebär ökade transaktionskostnader jämfört med förslaget om anslagsfinansiering samtidigt som efterfrågan på de berörda transportererna sannolikt främst styrs av andra faktorer än rent ekonomiska. När det gäller risken för överutnyttjande menar Statskontoret att det inte finns belägg för att det skulle förekomma något omfattande överutnyttjande av Transporttjänstens verksamhet i dagsläget. Den finansieringsmodell som utredningen föreslår har likheter med den nuvarande modellen, vilket enligt Statskontoret talar för att risken för ett framtida överutnyttjande bör vara begränsad om transportererna finansieras via Kriminalvårdens förvaltningsanslag. I detta sammanhang kan även noteras att handräkningsinstitutet är avsett att användas restriktivt, dvs. endast när de förutsättningar som anges i relevant lagstiftning är uppfyllda.

Enligt Statskontorets sammantagna bedömning torde fördelarna med att införa förslaget om fortsatt anslagsfinansiering därmed överväga de diskuterade nackdelarna.

Fördel för den transporterade med beställarnas personal

Enligt Statskontorets bedömning kan förslaget om medskick av beställarnas personal gynna den transporterade, men torde inte ha någon större återhållande effekt på risken för överutnyttjande. Som nämnts ovan är dock omfattningen av överutnyttjandet inte klarlagd. Enligt Statskontorets sammantagna bedömning finns det därmed inte anledning att avstyrka utredningens förslag om medskick av beställarnas personal.

Bättre tillgänglighet till information ökar uppföljningsmöjligheterna

Under uppdraget har det framkommit att det föreligger betydande brister i tillgängligheten till statistik och underliggande data rörande Transporttjänstens verksamhet. Statskontoret anser mot denna bakgrund att Transporttjänstens informationssystem bör ses över för att möjliggöra

ett förbättrat och mer effektivt uttag av underlag för statistik, uppföljning och styrning. Bilaga 4

Förteckning över remissinstanserna (Statskontoret, rapport 2011:28)

Efter remiss har yttrande över betänkandet och Statskontorets konsekvensanalys avgetts av Riksdagens ombudsmän, Hovrätten för Västra Sverige, Malmö tingsrätt, Sundsvalls tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Luleå, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Kriminalvården, Rättsmedicinalverket, Migrationsverket, Datainspektionen, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Tullverket, Stockholms universitet, Dalarnas läns landsting, Östergötlands läns landsting, Stockholms kommun, Göteborgs kommun, Halmstads kommun, Luleå kommun, Lunds kommun, Uppsala kommun, Örebro kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Statstjänstemannaförbundet, Svenska polisförbundet, Riksförbundet för Social och mental hälsa, SWEGUARD och Akademikerförbundet SSR.

Skåne läns landsting, Arvidsjaurs kommun, Härnösands kommun och Sveriges Akademikers Centralorganisation har avstått från att yttra sig.

Svar har inte inkommit från Flens kommun, Gotland kommun, Haparanda kommun, Kristianstads kommun, Norrköpings kommun, Sigtuna kommun, Östersunds kommun, Österåkers kommun, Facket för Service och Kommunikation och Föreningen Balans.